

Onsdagen den 18 november

Kl. 09.00–15.00
16.00–16.15

---

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 6 november justerades.

§ 2 Avsägelse

Förste vice talmannen meddelade
att *Aron Modig* (KD) av sagt sig uppdraget som ledamot i skatteutskottet,
att *Roland Utbult* (KD) av sagt sig uppdraget som ledamot i socialförsäkringsutskottet,
att *Lars-Axel Nordell* (KD) av sagt sig uppdraget som ledamot i kulturutskottet och som suppleant i miljö- och jordbruksutskottet samt
att *Magnus Oscarsson* (KD) av sagt sig uppdraget som ledamot i miljö- och jordbruksutskottet.

Kammaren biföll dessa avsägelse.

§ 3 Anmälan om kompletteringsval

Förste vice talmannen meddelade att Kristdemokraternas riksdagsgrupp anmält *Larry Söder* som ledamot i skatteutskottet, *Aron Modig* som ledamot i socialförsäkringsutskottet, *Roland Utbult* som ledamot i kulturutskottet, *Lars-Axel Nordell* som ledamot i miljö- och jordbruksutskottet samt *Magnus Oscarsson* som suppleant i miljö- och jordbruksutskottet.

Förste vice talmannen förklarade valda till

ledamot i skatteutskottet
Larry Söder (KD)

ledamot i socialförsäkringsutskottet
Aron Modig (KD)

ledamot i kulturutskottet
Roland Utbult (KD)

§ 4 Utökning av antalet suppleanter

Valberedningen hade, enligt ett till kammaren inkommet protokollsutdrag, tillstyrkt att antalet suppleanter skulle utökas enligt följande:

från 26 till 27 i justitieutskottet
från 67 till 68 i EU-nämnden

Kammaren medgav dessa utökningar.

§ 5 Val av extra suppleanter

Val av extra suppleanter företogs.

Kammaren valde i enlighet med valberedningens förslag till

suppleant i justitieutskottet
Magnus Oscarsson (KD)

suppleant i EU-nämnden
Jesper Skalberg Karlsson (M)

§ 6 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2015/16:152

Till riksdagen

Interpellation 2015/16:152 Full fart för självkörande bilar
av Mathias Sundin (FP)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 11 december 2015.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade resor och arrangemang.

Stockholm den 16 november 2015

Näringsdepartementet

Anna Johansson (S)

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Expeditionschef

Till riksdagen

Interpellation 2015/16:157 Kvinnligt företagande
av Maria Stockhaus (M)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 27 november 2015.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 16 november 2015

Finansdepartementet

Ardalan Shekarabi (S)

Enligt uppdrag

Rikard Jermsten

Expeditions- och rättschef

Interpellation 2015/16:159

Till riksdagen

Interpellation 2015/16:159 Utarmning av det regionala flyget i Sverige
av Penilla Gunther (KD)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 11 december 2015.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade resor och arrangemang.

Stockholm den 16 november 2015

Näringsdepartementet

Anna Johansson (S)

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Expeditionschef

Interpellation 2015/16:170

Till riksdagen

Interpellation 2015/16:170 Arbetslöshetsmålet och Arbetsförmedlingens prognoser
av Elisabeth Svantesson (M)

Interpellationen kommer att besvaras den 1 december.

Skälet till dröjsmålet är inbokade resor och engagemang som inte kan ändras.

Stockholm den 17 november 2015

Arbetsmarknadsdepartementet

Ylva Johansson (S)

Enligt uppdrag

Catharina Nordlander

Tf. expeditions- och rättschef

Prot. 2015/16:29
18 november

Interpellation 2015/16:182

Till riksdagen

Interpellation 2015/16:182 Nystartsjobb i småföretag
av Katarina Brännström (M)

Interpellationen kommer att besvaras den 1 december.

Skälet till dröjsmålet är inbokade resor och engagemang som inte kan
ändras.

Stockholm den 17 november 2015

Arbetsmarknadsdepartementet

Ylva Johansson (S)

Enligt uppdrag

Catharina Nordlander

Tf. expeditions- och rättschef

§ 7 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Skrivelse

2015/16:45 till miljö- och jordbruksutskottet

Redogörelse

2015/16:JO1 till konstitutionsutskottet

Motioner

2015/16:3262–3265 till socialutskottet

§ 8 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Trafikutskottets betänkanden

2015/16:TU5 Godkännande och marknadskontroll av fordon

2015/16:TU3 Ändring i lagen om vägtrafikregister

2015/16:TU4 Senarelagt införande av redovisningscentraler

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande

2015/16:MJU4 Ändringar i lagen om kontroll av skyddade beteckningar
på jordbruksprodukter och livsmedel

Utbildningsutskottets betänkande

2015/16:UbU4 Obligatoriska bedömningsstöd i årskurs 1

Försvarsutskottets betänkande

2015/16:FöU3 Militära frågor

Justitieutskottets betänkande 2015/16:JuU6
Domstolsdatalag (prop. 2014/15:148)
föredrogs.

Anf. 1 ANTI AVSAN (M):

Herr talman! Vi ska debattera förslaget till en ny domstolsdatalag. Lagstiftningen har föregåtts av ett ganska omfattande beredningsarbete. Vi har tidigare fått ny polisdatalag och åklagardatalag. Nu har turen kommit till en domstolsdatalag. Den kommer att avse behandlingen av personuppgifter i de allmänna domstolarnas, de allmänna förvaltningsdomstolarnas och hyres- och arrendenämndernas rättskipande och rättsvårdande verksamhet. Syftet har varit att få en teknikneutral och flexibel lag som innehåller de bestämmelser som är av central betydelse för integritetsskyddet.

Det har skett en hel del ändringar under beredningens gång. Det förslag som läggs fram är i allt väsentligt bra. Men trots det finns det anledning att peka på några saker. Vi är positiva till att det här förslaget till lagstiftning läggs fram. Men det är också angeläget att det finns tillräckligt skydd så att enskilda människors integritet inte kränks vid sådan personuppgiftsbehandling som lagen omfattar. Samtidigt ges domstolarna möjlighet att behandla uppgifterna på ett effektivt och ändamålsenligt sätt.

Av erfarenhet vet vi att vi många gånger har höga ambitioner när vi lagstiftar men att det inte finns möjlighet att tillgodose lagstiftningens intentioner i praktiken. Därför är det särskilt angeläget att regeringen ser till att it-miljön också innefattar sådana lösningar att det eftersträvade skyddet i lagstiftningen för känsliga personuppgifter kan upprätthållas i praktiken. Många gånger finns det ett glapp mellan intentionerna i lagstiftningen och de faktiska möjligheterna att skydda uppgifter. Därför har vi, till att börja med, reserverat oss i frågan om it-lösningar.

Jag tycker nog att regeringen och utskottsmajoriteten har haft en lite njugg inställning till en sådan förhållandevis angelägen fråga i sammanhanget. I betänkandet står det att ”motionsyrkandet anses vara i huvudsak tillgodosett”. Jag tycker inte att man ska eftersträva halvmesyurer. Man ska sätta ribban högt och försöka nå de mål som lagstiftningen innebär.

Jag yrkar därför bifall till reservation 1.

All lagstiftning utvärderas naturligtvis efter en tid. Självklart ska man följa upp hur lagstiftningen fungerar. Det är också en av utskottens uppgifter i riksdagen.

När det gäller den här lagstiftningen har det funnits många synpunkter under beredningen. Det finns också en hel del intresse motsättningar där man måste finna en lämplig avvägning. Av det skälet tycker vi att det i just det här fallet är särskilt angeläget att domstolsdatalagens regler följs upp noggrant efter förhållandevis kort tid, så att eventuella tillämpningsproblem kan åtgärdas så fort som möjligt.

Det har hänt att domstolar har lämnat ut uppgifter av synnerligen integritetskänslig natur. Och i något fall har uppgifter *inte* lämnats ut, trots att det har funnits lagstöd för det. Vi vet alla vilken reaktion det blev efter publiceringen och tillkännagivandet av Lexbase.

Det finns skäl att beakta det här utifrån många olika utgångspunkter. Av de skälen tycker vi att det är viktigt att utvärdera om lagstiftningen fungerar på det sätt som har avsetts och det efter förhållandevis kort tid.

Jag yrkar också bifall till reservation 2.

Anf. 2 SUSANNE EBERSTEIN (S):

Herr talman! I dag regleras domstolarnas personuppgiftsbehandling i den dömande verksamheten i de så kallade Veraförordningarna. Dessa tillkom som en tillfällig lösning 2001. Tanken var att de snabbt skulle ersättas av annan författning som var mer genomarbetad och anpassad till domstolarnas verksamhet. Av olika skäl har lagstiftningsarbetet dragit ut på tiden.

Domstolsverket har länge påtalat det stora reformbehov som finns på området. För att domstolarna ska kunna arbeta effektivt och utnyttja de möjligheter som en ökad digitalisering ger krävs en modernare lagstiftning. Därför är reformen välkommen.

Rättsläget när det gäller hantering av personuppgifter i domstolarna är med dagens regler i flera fall oklart. Domstolsdatalagen reglerar fler frågor än Veraförordningarna och ger fler enkla och handfasta besked till domstolarna om hur de ska hantera olika frågor. Detta skapar bättre förutsägbarhet och är till nytta för alla: den enskilde som vet vad som gäller, domstolen som har enklare regler att tillämpa och Domstolsverket som kan satsa på större utvecklingsarbeten utan att behöva riskera ett osäkert rättsläge.

Vid utformningen av reglerna i domstolsdatalagen har en avvägning mellan behovet av effektivitet och behovet av ett gott integritetsskydd hela tiden krävts. Båda perspektiven är viktiga för domstolarna. Domstolarna måste kunna arbeta effektivt för att uppfylla medborgarnas berättigade krav på en snabb och rättssäker process. De måste också kunna behandla de personuppgifter som parter och andra lämnar till domstolen på ett varmsamt och förtroendeingivande sätt. Därför har båda aspekterna varit viktiga under lagstiftningsarbetet. Jag anser att den avvägning som gjorts i bestämmelserna i lagen är bra.

Den integritetsproblematik som är kopplad till att till exempel allmänheten och medierna, med hänvisning till offentlighetsprincipen, i mycket stor omfattning kan begära att domstolarna söker fram personuppgifter och lämnar ut dem kan inte alltid lösas genom ett i lag eller förordning meddelat sökförbud. För att en myndighet ska kunna neka att göra en sökning som begärs av till exempel allmänheten måste sökförbudet vara absolut. Absoluta sökförbud kan inte införas om verksamheten har ett eget berättigat behov av att kunna göra vissa sökningar. I så fall skulle även myndigheten hindras.

Min bedömning är att lagstiftaren har gjort en korrekt bedömning av när absoluta sökförbud kan användas. Som exempel kan nämnas etniskt ursprung, politiska åsikter, religion, hälsa med flera.

Domstolsverket är den myndighet som kommer att stötta domstolarna vid lagens införande. I de fall som det blir nödvändigt med tekniska begränsningar för att uppfylla de krav som ställs i domstolsdatalagen kommer man att införa sådana i verksamhetsstödet. Alla lagens begränsningar är dock inte möjliga att bygga in i ett it-stöd. Särskilt tekniska sök begränsningar är svåra och kostsamma att åstadkomma.

För närvarande tas en handlingsplan fram för hur systemen ska anpassas till domstolsdatalagen. Verket kommer att ha en dialog med domstolarna och också i ett senare skede med Datainspektionen om vilka förändringar som ska göras. Det handlar om att hitta ett lämpligt genomförande också med beaktande av hur systemen ser ut i dag. Att genomföra omfattande och dyra tekniska förändringar för saker som kan uppnås på ett tillfredsställande sätt med enklare medel bör inte vara aktuellt. Det kommer i så fall också att hindra annan nödvändig teknisk utveckling som behövs för att domstolarna ska kunna effektiviseras. I vissa fall är instruktioner, rutiner och utbildning enligt praxis tillräckligt.

Domstolsdatalagen höjer integritetsskyddet bland annat på följande sätt:

- Reformen sätter fokus på integritetsfrågorna, vilket gör att Domstolsverket och domstolarna kommer att arbeta mycket mer med frågorna än om en reform inte hade kommit till stånd. Ramarna för hur och i vilka syften personuppgifter får behandlas kommer att framgå av lag i stället för förordning.
- Lagen är system- och teknikneutral och kommer att gälla alla system. I dag gäller reglerna bara för ett system, nämligen Vera.
- Lagen skapar större enhetlighet eftersom den gäller för alla domstolslag.
- Lagen är flexibel; den är en ramlag som kan fyllas ut genom en förordning och genom föreskrifter. Integritetsskyddet kan justeras snabbt vid behov.
- Integritetsskyddet är i realiteten mer omfattande än vad lagen anger.

Föreskriftsrätten för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer innebär nämligen främst att ytterligare begränsningar får meddelas.

Behovet av en lagstiftning anpassad till domstolarnas verksamhet har funnits länge, och kommer nu att uppnås genom den nya lagen. Att lagen skiljer sig på en del punkter från polisens och Åklagarmyndighetens registerförfattningar är naturligt, eftersom verksamheterna och deras rättsliga förutsättningar i många avseenden är annorlunda än domstolarnas. Allmän domstols verksamhet präglas till exempel av stor öppenhet och endast en liten del av hanteringen är sekretessbelagd. För polis och åklagare gäller motsatsen. Domstolarna måste på ett effektivt sätt kunna lämna ut allmänna handlingar.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på de båda reservationerna.

Anf. 3 ANTI AVSAN (M) replik:

Herr talman! Jag kan inledningsvis säga att jag inte hade tänkt att begära replik, men jag gjorde det ändå eftersom Susanne Eberstein sa någonting som inte innefattas i vår första reservation om it-förutsättningarna.

Det handlar naturligtvis inte om att skapa någon form av teknik som är onödig. Självklart kan lagstiftarens ambitioner uppnås på olika sätt, men

av egen erfarenhet vet jag ju att det inte är alltid som de tekniska systemen stämmer överens med det som gäller i lagstiftningen.

För en tid sedan var det större begränsningar i domstolarnas it-stöd när det gällde möjligheterna att utfärda en dom i förenklad form enligt rättegångsbalkens regler. Det fanns alltså en möjlighet att gå längre enligt rättegångsbalken än vad som var tekniskt möjligt. Självklart kan det vara tvärtom när det gäller säkerhet, nämligen att ambitionerna är högre än vad man tekniskt faktiskt kan åstadkomma.

Jag vill bara säga att den här reservationen innefattar någonting som är helt ofarligt för regeringen på det sättet att det inte innebär någonting att ha den ambitionen som jag tror att vi har gemensamt, nämligen att reglerna ska tillämpas så som de är avsedda. I vår motivering till reservationen står det att regeringen bör se till att it-miljön innefattar sådana lösningar som innebär att det eftersträvade skyddet för känsliga personuppgifter i praktiken kan upprätthållas.

Om det krävs i it-miljön ska åtgärderna ske där. Om det kan uppnås på annat sätt är det naturligtvis väldigt bra, och det lär under sådana förutsättningar räcka.

Anf. 4 SUSANNE EBERSTEIN (S) replik:

Herr talman! Om reservationerna är farliga eller ofarliga för regeringen är nog inte våra grunder när vi avstyrker eller yrkar bifall till några reservationer. Vi tycker helt enkelt att det här är omhändertaget. Det finns utredningar som håller på med integritet på olika sätt, och de kommer naturligtvis att titta på de frågor som finns när det gäller domstolsdatalagen.

En stor fördel med den här lagen är att man äntligen får en reglering. Väldigt mycket av det som nu kommer att regleras har varit helt oregerat med Veraförordningen. Därför är det mycket viktigt att den här lagen nu äntligen kommer.

Anf. 5 ANTI AVSAN (M) replik:

Herr talman! Jag håller fullständigt med om det. Det är väldigt angeläget att den här lagsstiftningen kommer. Då är det också angeläget att man når ända fram. I betänkandet skriver man att man anser att detta i huvudsak är tillgodosett. Jag tycker att det är en bristande ambition.

Anf. 6 ANDERS SCHRÖDER (MP):

Herr talman! Domstolsdatalagen innebär, mycket förenklat, en reglering för hur landets domstolar ska hantera enskildas personuppgifter i deras digitalsystem. Det innebär att det finns två motstående intressen som behöver vägas in för att man ska förstå de avvägningar som har gjorts när lagen utformats. Det gäller dels domstolarnas förutsättningar att på ett effektivt sätt kunna genomföra sitt arbete, dels skyddet av individens personliga integritet. Därtill kommer mediernas möjligheter att få tillgång till uppgifter som väckts under processen, något som man också naturligtvis måste ta hänsyn till.

Låt oss därför direkt konstatera att det är tydligt att möjligheterna till sökningar på tidigare avgöranden kvarstår med upp till fem år efter avgörandet. Journalisternas möjligheter att genomföra sitt arbete på ett bra sätt är alltså fortsatt säkerställda även med den föreslagna propositionen.

Hela världen befinner sig i en process av snabb digitalisering, och Sverige ligger – och ska fortsatt ligga – i framkant av den rörelsen. Det gäller inte minst våra statliga myndigheter. I takt med att myndigheterna alltmer går över till digitalt sparad information kan man också få bättre resultat till en lägre kostnad.

När det gäller domstolarna kan digitaliseringen också ge en ökad rätts-säkerhet samtidigt som den sparar tid och ger personalen möjlighet att fokusera på annat. Exempelvis har domstolen i dag en skyldighet att lämna ut vissa uppgifter till andra myndigheter. Genom att automatisera en sådan process kan tid och personalresurser sparas.

Men det finns alltid risker med fritt flytande information. I domstolsdatalogen behandlas personuppgifter som kan vara oerhört känsliga för enskilda individer om uppgifterna inte hanteras på ett korrekt sätt. Det är alltså centralt att lagen utformas så att enskilda inte riskerar att få sin integritet kränkt samtidigt som domstolarna ska ha goda förutsättningar för att utföra sitt arbete.

Personuppgiftslagen är den lag som generellt reglerar hanteringen av personuppgifter. PUL är dock en lag som ska täcka in många olika situationer, och den är därför allmänt skriven. Det behövs mer specifika regler för domstolarnas hantering av personuppgifter. Därför finns också snart domstolsdatalogen.

Regeringens bedömning är att lagen kommer att innebära en förstärkning av den personliga integriteten jämfört med nuvarande lagstiftning. Lagen är utformad på ett sådant sätt att den ska vara både teknikneutral och flexibel, och den ska vara tillämplig även om det sker tekniska förändringar.

Ansvarig för personuppgifterna blir varje enskild domstol. På så sätt vet både den enskilde och Datainspektionen vem man ska vända sig till med invändningar eller frågor.

De uppgifter som lagras ska vara nödvändiga, adekvata, relevanta och riktiga. De ska endast samlas in med ett tydligt syfte eller ändamål, och uppgifterna får bara användas för det ändamål som de har samlats in för. Tjänstemannen ska endast ha tillgång till de uppgifter som behövs för att man ska kunna fullfölja sitt uppdrag.

Det kommer också att finnas en rad sökbegränsningar i registren. Det kommer bland annat inte att vara tillåtet att söka utifrån etniskt ursprung, politiska åsikter, sexualliv, medlemskap i fackförening, brott eller misstanke om brott. Personuppgifter som inte är allmänna handlingar får bara lagras så länge det är nödvändigt med hänsyn till ändamålet i behandlingen. Det kommer också att finnas personuppgiftsombud som hjälper enskilda att rätta felaktiga eller ofullständiga uppgifter.

Alla dessa skyddsmekanismer är viktiga och nödvändiga. Människors personliga integritet spelar roll. Utan tydliga regleringar av vilka uppgifter från domstolar som får spridas eller ska kunna sökas på finns en överhängande risk för skador på enskilda personer som exempelvis kan få sitt rykte förstört eller förlora jobbet om uppgifter sprids fritt utan kontroll. I arbetet med den föreslagna propositionen har man varit väl medveten om detta. Man har även tagit hänsyn till vikten av att värna medborgares integritet och samtidigt förenkla våra myndigheters arbete. Därför yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 7 TORBJÖRN BJÖRLUND (V):

Herr talman! Jag börjar med att yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationerna, även om jag känner vissa sympatier för de reservationer som lämnats. Det handlar verkligen om den tudelade biten; vi måste värna om dels effektiviteten, dels integriteten. Jag kan förstå att det finns vissa farhågor. Nu tror jag att det här betänkandet och förslaget ändå räcker till.

It-utvecklingen går fort. Jag tycker att det är symtomatiskt att några av oss går upp i talarstolen med en bunt papper, andra med en smartphone. Det är ganska tydligt hur det ser ut. Utvecklingen går framåt, och vi måste naturligtvis följa med i den även när det gäller domstolsdatalagen, så att den fungerar.

Jag tycker att det har gjorts ett bra arbete med det här betänkandet. Förslaget är bra. Jag tror att vi kommer att klara ut detta med den här lagen. Det är ingenting som avslutas, utan man måste fortsätta hela tiden för att hålla koll på effektiviteten och den teknikmässiga utvecklingen men också naturligtvis integriteten. Det som kanske är viktigast i det här läget är att man försvarar den personliga integriteten. Men vi har också att tjäna på att följa med i utvecklingen.

Enligt min bedömning kommer den här lagen att fungera ganska bra, även om jag som sagt har viss förståelse för de reservationer som Moderaterna lämnat. Vi måste hålla koll på det här, och jag förutsätter att regeringen och vi andra kommer att ha koll på det. Det står också i betänkandet. Jag tror att det här kommer att klaras ut ganska bra, så jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 20.)

§ 10 Riksrevisionens granskningsrapport om återfall i brott

Justitieutskottets betänkande 2015/16:JuU8
Riksrevisionens granskningsrapport om återfall i brott (skr. 2015/16:27)
föredrogs.

Anf. 8 ELLEN JUNTTI (M):

Herr talman! I dag debatterar vi Riksrevisionens granskningsrapport *Återfall i brott – hur kan samhällets samlade resurser användas bättre?* Jag står bakom alla Moderaternas och allianspartiernas reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall bara till reservationerna 1 och 9.

Moderaterna vill ha en modern kriminalvård som är säker och meningsfull. Under tiden på anstalt ska de intagna förberedas för livet utanför fängelsemurarna utan kriminalitet och missbruk. Kriminalvården tillfördes betydande resurser under alliansregeringens tid 2006–2014. En av kriminalvårdens viktigaste uppgifter är att minska återfallen i brott.

Riksrevisionens granskningsrapport är dyster läsning. Alltför många återfall i brott, och det finns stora brister. Granskningen visar att de återfallsförebyggande insatserna är för få och görs alldeles för sent. Det saknas helhetssyn och långsiktig planering. Det råder osäkerhet om vem som ska

betala olika insatser. Kriminalvården, Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, socialtjänsten, sjukvården och civilsamhället samverkar riktigt dåligt. Uppföljningen är kortsiktig och utspridd på olika aktörer. Rapporten visar att 40 procent av alla dömda återfaller i brott inom tre år. Av dem som suttit i fängelse återfaller 70 procent inom tre år. Det är på tok för dåliga resultat.

Så här har det sett ut under lång tid. Återfallen minskar inte. Detta innebär stort mänskligt lidande samt väldigt stora kostnader för samhället. Troligtvis är siffran ännu högre; tyvärr åker inte alla som begår brott fast. Allt detta måste bli betydligt bättre, och det måste ställas tydliga krav. Särskilt viktigt är detta när det gäller unga lagöverträdare och klienter med barn.

Det är viktigt att komma ihåg att det finns ett brottsoffer bakom nästan varje återfall – någon som blivit våldtagen, någon som blivit misshandlad, någon som haft inbrott i bostaden. Det får man inte glömma. Vi pratar ibland bara om själva återfallen, men vi måste också tänka på att de drabbas människor.

Här måste jag också nämna den vidriga, känslolika terrorattacken i Paris. Några terrorister tar sig rätten att kallblodigt meja ned hundratals oskyldiga människor. Det är över 130 döda och 350 skadade, varav ungefär 100 allvarligt skadade. Det här är så vidrigt att man nästan inte tror att det är sant. Men tyvärr är det sant.

Säpo beräknar att ca 300 personer från Sverige har åkt ned för att delta i IS vidrigheter, med halshuggningar, våldtäkter med mera. Ca 130 av dem har kommit tillbaka till Sverige, och det finns en risk att de planerar för terrordåd även här. Vi får inte vara naiva när det gäller detta. Majoriteten av dessa personer kommer från utsatta förorter, och många är dömda för brott tidigare. Därför är det oerhört viktigt att bryta återfallen så att dessa människor stoppas innan deras brottslighet bara blir grövre och grövre.

Herr talman! Riksrevisionen föreslår i granskningsrapporten att en nationell handlingsplan ska tas fram tillsammans med Sveriges Kommuner och Landsting och andra ansvariga myndigheter för att utveckla det återfallsförebyggande arbetet. Planen bör tydliggöra en gemensam grundsyn på området, fördelning av ansvar och kostnader mellan ansvariga aktörer samt insatsernas omfattning. Det bör också ingå i planen att man skapar ett forsknings- och kunskapsbaserat system för att följa upp insatserna, även långsiktigt. Vi moderater tycker att förslaget om en nationell handlingsplan är bra.

År 2014 tillsatte alliansregeringen en utredning som skulle studera framgångsrika internationella exempel på återfallsförebyggande insatser. Man skulle kartlägga kriminalvårdens arbete och insatser. Sedan skulle man jämföra med andra länder och se om Sveriges kriminalvård var bra eller om man kunde hämta förslag från andra länder. Man skulle se om arbetet bedrevs effektivt och även kostnadseffektivt. Man skulle även se om samverkan mellan olika myndigheter fungerade bra eller inte.

Arbetet inklusive förslag på förbättringar skulle redovisas vid årsskiftet 2015/16, det vill säga om ungefär en månad. Men när det var mindre än ett år kvar till redovisningen beslutade S-MP-regeringen att lägga ned utredningen. Beslutet är obegripligt. Det borde ligga i regeringens intresse att minska återfallen. Vi anser att utredningen måste återupptas.

För ett tag sedan var jag på studiebesök på häktet i Göteborg. Där har de börjat ha en socialsekreterare ständigt placerad på häktet. Detta har gett väldigt positiva resultat, särskilt när det gäller unga som sitter häktade. I Göteborg är det väldigt många unga som sitter häktade. De är ofta inblandade i gängkriminalitet. Det innebär att de har restriktioner. De får inte prata med varandra, för det finns risk för att de förstör utredningen. Därför har det visat sig att det är bra att ha en socialsekreterare på plats som de kan kontakta och som kan hjälpa dem.

Kriminalvården måste också bli bättre på att få klienterna att fullfölja utbildningar och behandlingar. Vi vill att fler ska få möjlighet till yrkesutbildning på anstalt. Vi vill också att alla som är i behov av behandling ska genomföra de behandlingsprogram som Kriminalvården bedömer som relevanta. Tyvärr är det alldeles för få som deltar i sådana här behandlingar. Enligt den senaste siffran jag sett är det bara 30 procent som deltar, och det är alldeles för få.

För ett par månader sedan var jag och några andra moderater på studiebesök på Norrtäljeanstalten. Vi besökte en avdelning där det satt väldigt grova sexualförbrytare som dömts till i genomsnitt nio års fängelse. Vi pratade med en man som hade dömts till tolv års fängelse för att ha våldtagit en liten flicka under fyra års tid, då hon var mellan fyra och åtta år. Man vill nästan inte tänka på hur hemskt det är, men så var det.

Mannen hade i början varit väldigt negativ till att delta i den behandling som Kriminalvården erbjuder. När han hade varit med några gånger tyckte han ändå att det var positivt. Han sa sig i varje fall förstå att det han hade gjort var väldigt fel. Han trodde också att han inte skulle göra sådana brott igen när han kom ut i frihet, och det är väldigt bra.

Mannen trodde också att behandlingsprogram skulle ge positiv effekt även på intagna som egentligen inte ville det. Han menade att om man kommer igång inser man att det ändå är bra. Det går alltid in någonting vettigt i huvudet om man tvingas lyssna, sa mannen. Vi moderater vill att underlåtenhet att delta i programverksamhet på ett tydligare sätt än i dag ska få konsekvenser för den intagnes verkställighet.

Herr talman! Många intagna är oroliga inför frigivandet. Det är mycket viktigt att få ett tydligt och starkt stöd från myndigheter och kommuner. Därför vill vi att Kriminalvården tillsammans med Arbetsförmedlingen och socialtjänsten ska ha en gemensam planering för varje enskild individ som släpps ut ur fängelse så att denne inte faller mellan stolarna. Vi moderater har också andra förslag. Men jag kan inte ta upp allt här.

Herr talman! Avslutningsvis står det i skrivelsen att regeringens avsikt är att höja ambitionsnivån när det gäller återfallsförebyggande arbete och att olika förslag bereds i Regeringskansliet. Det låter bra, men det räcker inte. Nu får regeringen sätta lite fart.

Riksrevisionen skriver också att regeringens styrning är otillräcklig. Det är dags för S-MP-regeringen att börja styra och komma med konkreta förslag så att oskyldiga människor inte blir drabbade av brott.

Anf. 9 TORBJÖRN BJÖRLUND (V):

Herr talman! Den skrivelse som Riksrevisionen har lämnat har föranlett ett antal reaktioner från regeringen. Det som beskrivs i betänkandet är ändå ganska okej. Vi har ganska många reservationer. Det visar att det är

ett ämne, att förebygga återfall i brott, som många är engagerade i och som man verkligen vill jobba med.

Från Vänsterpartiet har vi tre reservationer. Jag tänker yrka bifall till reservation 5. Vi har en reservation gemensamt med Moderaterna som handlar om en nationell handlingsplan. Ellen Juntti har varit inne lite på det. Det är ett bra förslag. Vi behöver ha något slags struktur för hur man konkret jobbar med de sakerna. Det kan vi ställa oss bakom. Det är ett ganska bra sätt att jobba att man verkligen inför handlingsplanen.

Sedan gäller det instruktioner och regleringsbrev. I vår reservation skriver vi hur viktigt det är att man från början har en grund att stå på när det gäller hur man jobbar med myndigheterna. Det handlar framför allt om samverkan mellan olika myndigheterna när de intagna kommer ut, är frisläppta och ska börja ett nytt liv. Vi tror att det finns all anledning att titta över regleringsbrev och även instruktionerna för att få ihop något slags samverkansavtal just för att vi vet att det inte fungerar i dag.

Det finns brister i samverkan mellan olika myndigheter framför allt när det gäller hur man ska ta hand om en frisläppt fånge. Det gör att vi behöver titta över det. Det är också sådant som har påpekats. Ska man verkligen få effekt av de återfallsförebyggande åtgärderna måste man ha en ordentligt grund att stå på när det gäller instruktioner och regleringsbrev. Det är kanske det viktigaste. Det är också därför som jag yrkar bifall till just reservation 5.

Vi vill också kort lyfta fram detta med utbildning. I vår reservation 11 skriver vi om det. Det finns i dag stora belägg för att det som egentligen behöver göras både när människor sitter intagna och när de kommer ut är att se till att de har ordentlig utbildning. Det är många som har ett behov och som kanske inte får chansen till en utbildning.

Det vore jättebra om man får till det så att människor har en generell rättighet till utbildning under fängelsetiden och att de även efteråt får hjälp att gå vidare. Det handlar framför allt om grundskoleutbildning men också gymnasieutbildning. I dag kommer man ingenstans om man inte har gymnasieutbildning på någon nivå. Det är en av nycklarna för att komma in i samhället. För den intagne är det för framtiden väldigt viktigt att den får den grunden att stå på. Jag yrkar bifall till reservation 5.

Anf. 10 PETTER LÖBERG (S):

Herr talman och åhörare! Jag vill inledningsvis, innan jag glömmer det, yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på övriga förslag i ärendet.

Revision som sådan är en viktig verksamhet. Många gånger tänker man på revisioner som granskning av siffror, liggare och formalia. Här är det en verksamhetsrevision. För oss som lagstiftare och beslutsfattare är den typen av revisionsarbete än viktigare för det fortsatta arbetet att ta fram nya och bra förslag för att förbättra verksamheten.

Det är inte första gången som Riksrevisionen går igenom Kriminalvårdens verksamhet med fokus på återfall i brott. År 2009 gjordes en ganska omfattande studie. Det var ganska deprimerande läsning, ungefär som den läsning vi har framför oss på bordet i dag. Det är ord och inga visor, helt enkelt.

År 2009 års rapport är någon typ av facit på den socialdemokratiska kriminalvården som var innan ni tog över 2006. Den här rapporten är ett

Prot. 2015/16:29
18 november

-----
*Riksrevisionens
granskningsrapport
om återfall i brott*

facit på hur den borgerliga alliansregeringen har fungerat. Jag får i lite ödmjukhet säga, något som passar för både oss och er: Det finns ingen anledning att glänsa från något av de politiska blocken om Kriminalvårdens resultat för återfall i brott. Så enkelt är det. Vi behöver således inte ha fokus på att kasta paj på varandra i det här sammanhanget.

I 2009 års redovisning var det ungefär samma slutsatser som Ellen Juntti förtjänstfullt beskrev här för en stund sedan. Utslussningsverksamheten är bristfällig. Dokumentationen och utvärderingen av insatserna kan göras betydligt bättre. Även den verkställighetsplanering som är formellt beslutad genomförs inte i den omfattning som man hade kunnat önska. Framför allt är det centrala att återfallsfrekvensen i stort sett är konstant. Det är ett besvärande faktum som vi alla måste ta till oss.

Vad är lösningen på det? Är det en ny handlingsplan eller nya myndigheter? Vi delar uppfattningen från Riksrevisionen i egentligen alla delar. Vi ser att de rekommendationer den ger oss i grund och botten har en viss bäring för att kunna råda bot på vissa saker. Vi har ett antal parallella processer som äger rum i dagsläget om Kriminalvårdens verksamhet. Vi hade förmånen att ha generaldirektören hos utskottet häromdagen där han gick igenom en del av detta.

Vi har en ny myndighet som har börjat sätta sig, en nationell kriminalvårdsmyndighet i stället för många regionala. Det gör att det givetvis blir betydligt bättre förutsättningar för att klara av att utvärdera och få likvärdighet över hela landet när det gäller insatserna. Självklart är det så.

I anslutning till det har man ett helt nytt uppföljningssystem. Man tittar på de olika handlingsplanerna och programmen inom frivården, försöker att kvalitetssäkra dem och se till att ta bort dem som inte fungerar. Det har man också gjort. Om det visar sig att det utifrån ett vetenskapligt perspektiv inte har fungerat ska man helt enkelt fasa ut den rehabiliteringsåtgärden.

Regeringen har också specifikt uppdragit åt Brottsförebyggande rådet att utreda hur sysselsättningsåtgärderna i kriminalvården ser ut. Det är viktigt att följa den delen. Arbete i anstaltsmiljö är en oerhört viktig faktor för att de intagna ska komma in i någon typ av normala rutiner också utanför i samhället.

Det gäller även studierna. Där är den stora utmaningen att se till att de intagna har bra studier som verkligen dockar med de studier som finns utanför fängelsemurarna. Vi har specifika system inom frivården och kriminalvården. Men utanför måste kommunen, socialtjänst och de ordinarie systemen på ett adekvat sätt fånga upp dessa personer när de väl kommer ut.

Så fungerar det inte riktigt i dag. Det beror på att samhället under många år har stått inför enorma utmaningar när det gäller bostadsbrist och brister i hur vi klarar av att hantera integration och annat.

Utöver detta har man under hösten tagit initiativ för att få Brå och Kriminalvården att få en bättre gemensam utvärdering. Det är lite grann det som efterlyses i några av era reservationer. Vi anser alltså att det finns punkter som redan är på gång och som gör att reservationerna i viss mån slår in en öppen dörr.

Utöver det kan jag säga att det i vår budgetproposition finns speciellt fokus på det återfallsförebyggande arbetet och utslussningsåtgärder. Där

finns både medelstilldelning och direktiv i anslutning till det som kommer. Det kommer att stärka den delen.

Man kan tycka, om man vill, att detta är ganska deppig läsning och att det här inte är någonting att göra åt. Men det måste också sägas att Kriminalvården i dag har betydligt bättre förutsättningar på många plan att skapa en bättre plattform. Det är precis vid utslussningen som det brister; det visar Riksrevisionen väldigt tydligt. Det är där vi måste bli bättre. I övrigt har vi nästan inga rymningar från våra anstalter. Vi har en i princip narkotikafri anstaltsmiljö. Screeningstesterna visar att det är en låg andel av de intagna som är påverkade av substanser. På det viset skapar man givetvis förutsättningar för rehabilitering, för drogerna är såklart både orsak och verkan när det gäller varför man ägnar sig åt brottslig verksamhet.

Dessutom har vi, bland annat beroende på Högsta domstolens beslut om grova narkotikabrott, ett antal vakanser i fängelserna. Generaldirektören beskrev hur man i det här läget kan vidareutbilda personalen och kanske också styra upp resurser till att jobba mer med förebyggande verksamhet när det finns lite luft i organisationen, eller vad man ska kalla det. Detta är fallet, för man har behållit personalnivån och andelen personal. Det gör att Kriminalvården i sin medelstilldelning i viss utsträckning har förutsättningar att jobba med det återfallsförebyggande arbetet på ett annat sätt än tidigare.

Anf. 11 ELLEN JUNTTI (M) replik:

Herr talman! Som jag nämnde i mitt anförande gjorde Alliansen mycket under de år vi satt i regeringsställning. Men jag har aldrig någonsin påstått att allting är perfekt, för detta är ett stort och svårt område och mycket finns kvar att göra. Det är bättre att vi talar om framtiden och inte om det som har varit. Nu har rapporten visat att det finns stora brister.

Vi i alliansregeringen ville ta tag i det här, och därför tillsatte regeringen utredningen 2014. Den skulle analysera hur pass bra verksamhet Kriminalvården bedrev och om den var kostnadseffektiv. Man skulle även jämföra med andra länder och se om det fanns någonting där som vi skulle kunna ta till oss och förbättra. Utredningen skulle också föreslå samverkan och hur man skulle kunna förbättra den. Utredningen skulle ha redovisats nu vid årsskiftet 2015/16, alltså om ungefär en månad. Ändå valde S-MP-regeringen att lägga ned den, vilket jag tycker är ganska obegripligt.

I granskningsrapporten skriver regeringen att en massa olika saker bereds, men det är långt ifrån förslag. Det kan ta ett, två eller tre år innan regeringen kommer med förslag till vad de vill göra. Därför förstår jag som sagt inte riktigt varför regeringen lade ned utredningen. Annars skulle man förmodligen ha fått bra förslag inom drygt en månad.

Därför är mina frågor: Varför lade regeringen ned utredningen? Och när beräknar regeringen att komma med egna förslag?

Anf. 12 PETTER LÖBERG (S) replik:

Herr talman! Man kan säga så här: Ni vet att när vi tog över makten blev det en annan typ av budgetsituation för Regeringskansliet när det gäller utredningsverksamheten. Man blev tvungen att prioritera bland de uppdrag man hade. För att tala klartext upplevde väl regeringen helt enkelt att inom Kriminalvårdens verksamhet finns förutsättningar att få forskningsöversikten och den internationella utblicken inbyggda i själva de resurser

Prot. 2015/16:29

18 november

-----

*Riksrevisionens
granskningsrapport
om återfall i brott*

som Kriminalvården har i och med den nya enmyndighet som har satts i sjön.

Jag har full tillförsikt när det gäller att såväl Kriminalvården som Brottsförebyggande rådet och Regeringskansliet har stenkoll på de internationella utblickarna och vad som funkar och inte funkar. Sverige ligger fortfarande i framkant i världen både när det gäller kriminalvård och, framför allt, när det gäller omvärldsbevakning och forskningsanknytning när det handlar om hur vi hanterar rätts- och kriminalvårdspolitik.

Så är det när det gäller de enskilda programmen: Man utvärderar dem konsekvent, och man gör det utifrån en vetenskapligt beprövad metod. Därefter drar man slutsatser. Funkar det eller funkar det inte? Om något inte funkar slutar man med det.

Jag är helt övertygad om att den konkreta vardagliga verksamhet som finns i myndigheten kommer att vaska fram förslag som vi kommer att ta politisk ställning till så småningom.

Anf. 13 ELLEN JUNTTI (M) replik:

Herr talman! Jag är inte helt övertygad om att Kriminalvården har stenkoll, som Petter Löberg sa, på vad andra länder gör.

Petter Löberg svarade inte på min fråga om *när*. När kommer det förslag från regeringen? Om det tar ett, två eller tre år är det många brottsoffer som drabbas som eventuellt annars inte skulle ha behövt drabbats. Jag skulle alltså vilja veta när det kommer förslag. Det står i skrivelsen att regeringen bereder, men det finns inte en enda bokstav om när det kommer att komma förslag.

Jag har också en fråga om olika behandlingar. 30 procent deltar i behandlingar. Det är alltså ungefär 70 procent som inte deltar. Om man tänker på vad jag sa om Norrtäljeanstalten, där snitttiden är nio års fängelse, och att 70 procent av dem som sitter i nio år och kommer ut efter kanske sju, åtta, nio eller tio år i fängelse utan att ha fått någon som helst behandling är det en ganska skrämmande tanke. Det är grova brottslingar som sitter där, som utsätter människor för grova sexualbrott.

Vi vill i alla fall att det ska få en liten konsekvens om man inte deltar i behandlingsprogrammen, och vi vill verkligen från Moderaternas och Alliansens sida att fler kommer att delta. Mina frågor till Petter Löberg är: Anser du att deltagandet bör öka? Och hur tänker ni i så fall göra för att få fler att delta?

Anf. 14 PETTER LÖBERG (S) replik:

Herr talman! I vår budgetproposition finns speciella medel för just utslussningsåtgärder. Det är nu vi ska ta ställning till det, och det är också där direktiven så småningom kommer skriftligen till myndigheterna. Det är alltså i realtid, och vi har resurser för bland annat denna fråga. Jag vill påstå att det händer saker och ting, men det är klart att det är en annan sak om man ska ta ett helhetsgrepp i form av en nationell handlingsplan.

Det här är ingen ny verksamhet. Man har burat in folk i århundraden i det här landet, och vi har lång erfarenhet av vad som funkar och inte funkar. Forskningsläget är inte ett oskrivet blad när det gäller vad som har effekt på återfallsförbrytande verksamhet.

Problemet är att man inte får det att fungera i praktiken när det gäller samverkan mellan myndigheterna. Det är där man måste ha störst fokus,

och inte på att hålla på med handlingsplaner, utredningar eller forskning i första hand. I första hand handlar det om action in the house. Man måste se till att kommuner samverkar med Kriminalvården och socialtjänst.

Vi har Krami, som jag tror att också ni tycker är en bra verksamhet, där Arbetsförmedlingen, kommunen och Kriminalvården samverkar på precis det vis som jag tror att också ni efterlyser. Fokus ligger på att komma tillbaka till arbetsliv och studier. Det är en verksamhet som vi absolut ser positivt på att man utvecklar och bygger ut.

Anf. 15 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP):

Herr talman! Ett av vårt samhälles viktigaste uppdrag, särskilt rättsväsendets och specifikt Kriminalvårdens, måste vara att skydda våra medborgare från brott. Det här arbetet måste bedrivas i hela samhället. Det görs genom att vi bygger ett samhälle där människor kan leva goda liv som delar av arbetsmarknaden och att de får en bostad och en utbildning – att man investerar i det samhälle som vi alla är del av.

Vi har stora utmaningar. En av dem är att människor över huvud taget börjar begå brott och en annan att vi inte lyckas hindra dem som vi lagför från att fortsätta att begå brott. Det är det problemet som Riksrevisionens granskningsrapport handlar om.

Kriminalvårdens viktiga uppdrag att förebygga återfall i brott uppfylls inte till fullo. Mycket görs som är bra, men det behöver göras mer. Jag tycker att det är viktigt att ta fasta på de slutsatser som Riksrevisionen har presenterat för regeringen, och jag är glad att regeringen tar de här synpunkterna på stort allvar.

Den socialdemokratiska och miljöpartistiska regeringen har i budgetpropositionen som vi lägger fram tillsammans med Vänsterpartiet satsat 25 miljoner kronor på att förstärka det återfallsförebyggande arbetet. Man pekar särskilt ut utslussningen, alltså skarven, där de intagna går från anstalt tillbaka till samhället. Där behövs det fler insatser. Det är vid den punkten som det i mångt och mycket avgörs om personer kommer tillbaka till ett liv i kriminalitet eller får en chans att komma in i samhället igen.

Det är naturligtvis inte Kriminalvården som styr över om människor blir hemlösa eller inte, över om arbetsmarknaden är öppen för dem som tidigare varit intagna på anstalt eller över om det finns möjlighet att fortsätta en utbildning. Därför är det också viktigt att regeringen gör satsningar för att minska bostadsbristen och för att fler ska få arbete och utbildning.

Kriminalvården vill samverka. Det vittnade Kriminalvårdens generaldirektör om när han besökte utskottet den 5 november. Jag är glad över att han uttryckte ett ansvarstagande för att förbättra samverkan med kommuner, landsting och statliga myndigheter när det gäller just utslussningen och det återfallsförebyggande arbetet. Jag tror att det är viktigt att varje aktör kliver fram och gör det som vi vet behöver göras för att lyckas i det återfallsförebyggande arbetet.

Riksrevisionen pekar ut en rad förbättringsområden. Det gör att vi återigen, svart på vitt, får svaret på frågan om vad vi behöver göra. Vi vet vad som behöver göras, och därför behöver vi agera snarare än utreda. Vi behöver börja arbeta med de problem som vi har snarare än att lägga tid och resurser på att återigen ställa oss frågan: Jaha, vad behövde vi göra nu då?

Prot. 2015/16:29

18 november

-----

*Riksrevisionens
granskningsrapport
om återfall i brott*

Prot. 2015/16:29
18 november

-----
*Riksrevisionens
granskningsrapport
om återfall i brott*

Vi har en lång och gedigen lista på vad som behöver göras, och vi är överens om slutsatserna. Därför yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet, där förslagen om att vi ska vidareutreda i dagens läge avstyrks.

Riksrevisionen pekar bland annat på otillräcklig styrning. Jag delar Ellen Junttis starka kritik när det gäller detta. Man ska komma ihåg att det är den regering där Ellen Junttis parti var ansvarigt som blir utvärderad i den här rapporten, även om det naturligtvis, precis som Petter Löberg från Socialdemokraterna ödmjukt påpekade, under en längre tid har funnits brister. Nu är det dags att göra någonting åt det.

Herr talman! Jag är glad att vi har den här breda enigheten kring Riksrevisionens slutsatser, behovet av att ha fokus på det återfallsförebyggande arbetet och ambitionen att bli bättre och om vägen dit, i alla fall i det stora hela.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 20.)

§ 11 Gränsöverskridande informationsutbyte om trafiksäkerhetsrelaterade brott – genomförande av det nya CBE-direktivet

Justitieutskottets betänkande 2015/16:JuU9
Gränsöverskridande informationsutbyte om trafiksäkerhetsrelaterade brott – genomförande av det nya CBE-direktivet (prop. 2015/16:24) föredrogs.

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 20.)

Tydligare redovisningsregler och nya rapporteringskrav för utvinningsindustrin

§ 12 Tydligare redovisningsregler och nya rapporteringskrav för utvinningsindustrin

Civilutskottets betänkande 2015/16:CU6
Tydligare redovisningsregler och nya rapporteringskrav för utvinningsindustrin (prop. 2015/16:3) föredrogs.

Anf. 16 CAROLINE SZYBER (KD):

Herr talman! Regelförenklingsarbetet måste fortsätta. Kristdemokraterna och övriga Alliansen påbörjade ett stort arbete, och detta måste fortsätta. Det betänkande vi debatterar i dag innebär att de svenska redovisningsreglerna för företag anpassas till EU-regler. Det ska bland annat göra det mycket enklare för mindre företag att redovisa. Till exempel begränsas kraven på upplysningar i noter i årsredovisningen. Principen att information som inte är väsentlig kan utelämnas blir en generell regel.

Det nya redovisningsdirektivet från 2013 är ett led i EU:s strävan att förenkla regelverken för företag som verkar inom EU, framför allt de små företagen. Årsredovisningslagen gäller i stort sett samtliga företag som är skyldiga att upprätta en årsredovisning. På senare tid har flera reformer

genomförts för att minska företagens administrativa börda. En proposition gällande det här lades fram under riksmötet 2009/10 och handlade bland annat om upplysningar i års- och koncernredovisningen.

Utgångspunkten har varit att upplysningskraven inte ska gå längre än vad som är nödvändigt för att trygga utomstående intressenters, till exempel investerare, borgenärers och anställdas, behov av information för att kunna bedöma företagens ekonomiska förhållanden och utvecklingsmöjligheter.

I det förslag regeringen lade fram på riksdagens bord och som vi debatterar här i dag har man valt att ha kvar kategorierna mindre och större företag. Vi tycker att det är problematiskt. Eftersom en allt högre andel redovisningskrav på företag har sin grund i EU anser Alliansen att det blir problematiskt om svensk lagstiftning har en indelning av företag som skiljer sig från många andra länder på ett sätt som innebär att det svenska näringslivet totalt sett framöver får högre redovisningskrav, som dessutom omfattar fler företag, än våra konkurrentländer.

Kristdemokraterna med övriga Alliansen, alltså Moderaterna, Centerpartiet och Folkpartiet liberalerna, valde därför att lägga fram en förklaring som också har blivit ett tillkännagivande från riksdagen till regeringen om att återkomma med förslag som i fråga om kategoriindelning av företag i årsredovisningslagen utgår från ambitionen att minska företagens regelbörda.

Om vi ber företagen själva att namnge de största problemen i dag för dem att växa är det just regelbördan. Det arbetet tar alldeles för mycket tid. Vi ska vara ärliga och lägga till att de framtida jobben kommer att skapas när enskilda människor, entreprenörer, känner att det är värt att starta eller utveckla ett företag, att förverkliga en idé. Morgondagens jobb kommer att skapas i företag som får växa.

När vi nu blickar framåt är det viktigt att vi inte glömmer att följa upp de reformer som genomförts under tidigare mandatperioder och se till att de får avsedd effekt. Vi måste och kan göra mycket mer för ett bättre företagsklimat i Sverige.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 17 JOHANNA HARALDSSON (S):

Herr talman! Vi debatterar civilutskottets betänkande nr 6 som behandlar regeringens proposition *Tydligare redovisningsregler och nya rapporteringskrav för utvinningsindustrin*. Jag yrkar också bifall till förslaget i betänkandet.

Propositionen innehåller två delar, och jag tänkte belysa den del som Caroline Szyber inte talade så mycket om. Den innehåller helt nya rapporteringskrav för utvinningsindustrin. Regleringen rör större och finansiella företag som sysslar med prospektering och utvinning av naturtillgångar som olja, kol, naturgas, metallmalm och andra mineraler och även skogsindustrin. De företag man tänker på i första hand är olje- och gruvindustrin.

Stora företag inom utvinningsindustrin som har verksamhet i flera länder blir i och med denna lagstiftning skyldiga att upprätta en så kallad landför-land-rapportering. Den ska ta upp betalningar gjorda till myndigheter i de olika länderna för bland annat utvinningsrättigheter och även skatt på företagets vinster och inkomster som har tagits ut i de länder de är verksamma.

Prot. 2015/16:29
18 november

Tydligare redovisningsregler och nya rapporteringskrav för utvinningsindustrin

En del av företagen jobbar redan nu med hållbarhet och transparens inom ramen för utvinningsindustrins initiativ för ökad öppenhet. Det är för att gynna länderna där utvinningen görs.

Den nya rapporteringsskyldigheten skapar mer jämlika konkurrensförutsättningar mellan de företag som vill driva verksamhet på ett sjyst sätt och de som inte alls tar det ansvaret i nuläget. Varje år förlorar utvecklingsländer stora summor på olovlig kapitalflykt. Den största delen av kapitalflykten utgörs av att multinationella företag inte betalar skatter som de ska. Jag hyser stora förhoppningar om att vi i alla fall tar steg mot att komma åt en del av problemen genom att företag tvingas bli mer transparenta. När företag använder sig av öppen redovisning är förhoppningen också att korruptionen ska minska.

Herr talman! Propositionen innehåller förslag från Redovisningsutredningens utlåtande om hur vi i Sverige kan införa EU:s nya redovisningsdirektiv. Förutom land-för-land-rapporteringen innehåller direktivet, och i förlängningen också propositionen, en rad förtydliganden och förenklingar, speciellt för mindre företags årsredovisningar.

I sitt remissyttrande förklarar Bokföringsnämnden på ett bra sätt syftet med den offentliga redovisningen och även vikten av avvägningar mellan olika intressen. Å ena sidan bör den ta hänsyn till olika intressenters behov av användbar information för att fatta ekonomiskt riktiga beslut samtidigt som redovisningen inte får bli för betungande för företagen. Redovisningen har också betydelse, precis som Caroline Szyber sa, för leverantörer och borgenärer, vidare även för Skattemyndigheten och den offentliga statistiken. Lagstiftningen bör helt enkelt sträva efter en bra balans mellan behovet av information och företagets redovisningsbördor.

De lagändringar som föreslås i propositionen innebär förtydliganden och förenklingar med sikte på de mindre företagen. Det innebär 98 procent av alla svenska företag. Den administrativa belastningen minskar för en stor del av de svenska företagen.

Direktivet ger medlemsstaterna möjlighet att besluta att låta fler företag redovisas i kategorin företag av allmänt intresse. Det föreslår också utredningen. Men i ambitionen att minska krånglet har man i de gjorda övervägandena bestämt sig för att inte låta till exempel publika företag, aktiebolag, redovisas som större företag, vilket hade inneburit att deras regelbördor hade blivit större. Kategorin företag av allmänt intresse införs inte heller för att behålla den enklare strukturen på lagstiftningen, det vill säga att det är få kategorier i svensk lagstiftning. Det är inte heller några betydande skillnader på vilka krav som ställs på större företag och företag av allmänt intresse. Därför finns ingen anledning att införa ytterligare en kategori.

Sammanfattningsvis innehåller propositionen en rad förslag till förenklingar och förtydliganden i frågan om företags och koncerners årsredovisningar. Precis som jag har sagt några gånger tidigare är siktet inställt på de mindre företagen.

Vi tycker att regeringens olika överväganden är bra, men utskottet anser också att regeringen bör arbeta vidare och återkomma till riksdagen med förslag på fler lättnader särskilt riktade mot mindre företag för att minska deras regelbördor.

Anf. 18 CAROLINE SZYBER (KD) replik:

Herr talman! Jag valde att belysa sådant jag önskade mer av, och därför väckte vi en följdmotion. Annars tycker jag att det förslag som har lagts fram är bra. Det är därför vi yrkade bifall till förslaget i betänkandet. Det är viktigt att hålla ett stort fokus på hållbarhet och transparens. Vi ställer oss därför bakom förslaget.

Jag skulle vilja följa upp frågan om införandet av fler kategorier. I det här fallet har regeringen gjort avvägningen att de inte behövs, men Johanna Haraldsson har öppnat för att regeringen kommer att återkomma i frågan.

Anf. 19 JOHANNA HARALDSSON (S) replik:

Herr talman! Regeringen har lyssnat på en del remissinstanser. Där har framkommit att det skulle skapa ett visst krångel i lagstiftningen att i nuläget införa fler kategorier. Därför har det inte föreslagits i propositionen.

Samtidigt är inte någonting statiskt. Det pågår en hel del arbete på både EU-nivå och på nationell nivå för att nå fram till överenskommelser som ska minska krånglet för företag. I det kommande betänkandet från Redovisningsutredningen ska det göras avvägningar i fråga om kategorin mikroföretag.

Anf. 20 CAROLINE SZYBER (KD) replik:

Herr talman! Om svenska företag ska få en chans att växa sig stora måste det finnas en fördel för dem att göra så. För små företag bör vissa redovisningsregler finnas. Sedan bör det finnas en kategori för medelstora företag, där en stor del företag ska finnas. Där behöver frågan om vilka redovisningskrav som passar dem ses över. Sedan finns de stora företagen med hög omsättning, som är börsnoterade eller har ett visst antal anställda. De reglerna är klara. Ur ett konkurrensperspektiv är det problematiskt att det i dag inte finns en mellankategori för medelstora företag.

Jag har jobbat en del som jurist med redovisningsfrågor. Rent redovisningsmässigt hade jag önskat att man hade tittat lite mer på hur det ser ut i praktiken och inte bara lyssnat på vad vissa revisionsbyråer säger. Nuvarande lagstiftning har inneburit att införa ett redovisningskrav för de ofta stora företagen, och sedan ska kraven sippra nedåt. Det har varit ett sätt för andra företag att känna att de är med och står upp för rådande redovisningssed.

Det handlar inte om att införa fler pålagor. Jag önskar att regeringen framöver utgår från den redovisningstradition som finns och låter lag gälla för de absolut största företagen och visar att det finns en tid och en brygga över för mindre företag. Medelstora företag är en kategori som i dag fattas.

Det gör att väldigt många små företag i dag får sin tillväxt hämmad, vilket gör att de måste lägga otroligt mycket pengar, resurser och tid på att redovisa snarare än att kunna satsa på och utveckla sina idéer och sin verksamhet.

Anf. 21 JOHANNA HARALDSSON (S) replik:

Herr talman! I den här propositionen gör man ju förenklingar för just små företag, som Caroline Szyber lyfter upp.

Vi talar om rapporteringen som de större företagen ska göra. Som jag nämnde tidigare är 98 procent av företagen små företag, som alltså har fått lättnader i den här propositionen.

Vi är egentligen överens. Vi tycker att det är bra att man tittar på de här olika kategorierna. Det här replikskiftet blir alltså inte mycket av en debatt.

Det är viktigt att man faktiskt tittar på var avgränsningen bör göras och så vidare. Men det är också så att det är väldigt få företag som berörs om man skulle föra in ytterligare en kategori – 2 procent av de svenska företagen är större, alltså medelstora eller stora, företag.

Det man påpekar i remissyttrandet är att man är rädd att det skapas en svårighet i lagstiftningen och krångel för företagare med att hitta var i lagstiftningen deras företag hör hemma. Det är flera olika avgränsningar som de måste hålla koll på.

Men som sagt, bara för att man inte tar upp detta i den här propositionen är det ingenting som säger att man inte i framtiden bör titta på kategorindelningen. Där är vi helt överens. Mitt parti har inga reservationer i det här betänkandet, utan det är ett gemensamt tillkännagivande till regeringen.

Anf. 22 CARL-OSKAR BOHLIN (M):

Herr talman! I en skrivelse från EU-kommissionen görs bedömningen att uppemot en tredjedel av företagens administrativa kostnader för att följa EU-lagstiftning inte kommer från EU-lagstiftningen själv utan från medlemsländernas ambition att göra lagstiftningen ännu ”bättre” och ännu mer ambitiös.

Det här, herr talman, är ett typexempel på just detta. EU-kommissionen lägger fram ett förslag till ett bra direktiv som syftar till att öka transparensen inom bland annat skogs- och utvinningsindustrin. Det är i grunden bra, och det är en proposition som vi ställer oss bakom. Men i direktivet föreslås också en annan kategorisering av storlek på företag än den vi har i Sverige, det vill säga att antalet företag som föreslås omfattas av direktivet är betydligt mindre än i det motsvarande svenska förslaget eftersom vi helt enkelt har andra storleksindelningar. Då måste man fråga sig hur väl berett det här lagförslaget egentligen är.

Det har alltså funnits en utredning som har tittat och vridit och vänt på de här frågorna under flera år. Det är ett betänkande på 600 sidor, herr talman. I detta betänkande föreslås att Sverige ska implementera samma storleksindelning som föreslås i direktivet – just för att bestämmelserna ska vara ändamålsenliga och just för att det ska bli förutsebart vilka företag som kommer att omfattas.

I den remissrunda som genomfördes efter det att utredningen var klar har remissinstanserna yttrat sig utifrån att den här kategoriseringen införs. *Därefter* går regeringen fram med en proposition där den helt enkelt underlåter att införa kategoriseringen. Man inför bara rapporteringskraven, inte kategoriseringen. Därmed har hela beredningsprocessen varit undermålig, eftersom de remissinstanser som har yttrat sig har gjort det i tron att vi ska göra om storlekskategoriseringen i årsredovisningslagen. Det finns alltså ingen remissinstans i det här lagstiftningsärendet som har yttrat sig om konsekvenserna av det som nu ligger på bordet.

Herr talman! Man ställer sig frågan: Vad tycker regeringspartierna egentligen om följdmotionen? De har ju inte reserverat sig, men de står här i replikskiften och kritiserar intentionerna i följdmotionen.

Idén att det blir mindre krångel ju färre kategorier vi har är väldigt märklig som utgångspunkt. Då vore väl det bästa att vi inte hade någon kategorisering över huvud taget och att den enskilda firman ska omfattas av samma rapporteringskrav som det stora multinationella företaget i utvinningsindustrin. Vore inte det enligt den socialdemokratiska logiken det allra minst regelkrångliga?

Vi måste komma ihåg för vem regelkrånglet uppstår. Det må vara så att en redovisningsekonom eller en jurist behöver hålla koll på fler storleksindelningar, men för enskilda företagare och företag blir det naturligtvis mindre regelkrångel om man har en storlekskategorisering som är ändamålsenlig.

Vi tycker alltså att det är bra att stora företag i utvinningsindustrin omfattas av tydliga rapporteringskrav. Men vi tycker inte att det är ändamålsenligt att utsträcka det här ansvaret till ett långt mycket större antal adressater än vad man kommer att göra i resten av EU.

Herr talman! Varför är nuvarande regering så intresserad av att binda ris åt egen rygg när det gäller att implementera EU-direktiv? Vi strävar ju alla efter att ha en gemensam inre marknad. Just därför finns det här EU-direktivet – för att harmonisera lagstiftningen. Varför vill då den svenska regeringen ge svenska företag konkurrensnackdelar i det här sammanhanget? Det är frågan som inte besvaras i dag.

Vad tycker egentligen regeringspartierna om den följdmotion som nu är lagd? Är de för eller mot en ytterligare storleksindelning? Om de är mot ska de rimligen reservera sig och inte bara i vaga ordalag kritisera motionen i replikskiften. Hur kommer de att rösta? Kommer de att rösta för eller mot den följdmotion som nu är lagd? Det vore intressant att få veta, herr talman.

Stefan Löfven talade sig i valrörelsen ofta varm för att vi ska analysera varje förslag som den här regeringen lägger fram ur ett jobbperspektiv. Då vill jag fråga företrädarna för regeringspartierna här i dag: Är den analysen gjord i det här sammanhanget? Hur många fler företag kommer att drabbas av den här rapporteringsskyldigheten på grund av att man inte inför fler storlekskategorier i årsredovisningslagen? Vilka kostnader kommer det att innebära för de här företagen?

(Applåder)

Anf. 23 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD):

Herr talman! Sverigedemokraterna påverkar i Sveriges riksdag. Ibland tycker vi som regeringen, och ibland tycker vi som Alliansen.

I detta ärende gör vi både och. Vi instämmer i regeringens proposition om redovisningsregler och rapporteringskrav. Vi instämmer även i Alliansens förslag att genom ett så kallat tillkännagivande tvinga regeringen till att dela upp företag i mer än bara ”större” och ”mindre” företag.

Jag lägger huvuddelen av mitt anförande på Alliansens förslag, då det är där vi ger regeringen en viss bakläxa.

Det kan behövas en mer anpassad uppdelning när vi ska anta EU-direktiv som är anpassade efter en uppdelning i ända upp till fem olika storlekar. EU-direktiv är i praktiken bara ett finare ord för tvingande lagstiftning som är antagen av politiker i Bryssel.

EU talar om mikroföretag, som är de allra minsta, om små företag, om medelstora företag, om stora företag och om samhällsbärande företag. För

Prot. 2015/16:29
18 november

Tydligare redovisningsregler och nya rapporteringskrav för utvinningsindustrin

uppdelningen ligger fasta gränser, och de ska fastställas av respektive land. Det handlar om gränser för antal anställda men också för omsättning, beroende på vilket som uppnås först.

Om man inte gör uppdelningen i lika många olika grupper som EU blir den praktiska effekten att fler företag än nödvändigt drabbas av tuffare regler. Svenska företag riskerar att missgynnas om de utsätts för tuffare regler än liknande företag i övriga Europa. Om man till exempel gör en delning enbart mellan små och medelstora företag kommer även de företag som EU kallar mikroföretag att drabbas av reglerna för vad EU kallar små företag. På samma sätt missgynnas de företag som EU kallar medelstora företag, eftersom de drabbas av de regler som EU antagit för stora eller för samhällsbärande företag.

Herr talman! Vän av ordning kanske undrar varför Sverigedemokraterna nu förespråkar att vi ska ha regelverk som mer liknar EU:s när Sverigedemokraterna på många andra områden tar avstånd från Europas överstatlighet och EU:s sätt att byråkratisera ihjäl ingående länder. Från Sverigedemokraternas sida hade vi givetvis helst sett att svenska företag haft enklare och förmånligare regler än EU i övrigt. Men det tillåts inte så länge vi fullt ut är med i EU. Till dess att vi omförhandlat vårt medlemskap till ett samarbetsavtal måste vi göra det bästa av situationen.

Herr talman! Om vi tittar på remissinstansernas svar ser vi att främst två remissinstanser motsatt sig en uppdelning i likhet med den i EU samt i flera olika storleksgrupper. Det är Skatteverket och Bokföringsnämnden. Båda dessa kommer givetvis att drabbas av ett visst extraarbete vid ökad uppdelning. I valet mellan att göra det enklare för en del företag och att göra det enklare och bättre för myndigheterna blir valet ganska enkelt.

Det är företagen som ger inkomster till Sverige och till statskassan. Det är också företagen som skapar välstånd och företagen som ger oss möjlighet att ha den samhällsservice som vi trots allt fortfarande har. Om vi från Sverigedemokraternas sida kan bidra till att förenkla och förbättra för företagen i Sverige gör vi gärna det. Sverigedemokraterna är ett företagavänligt parti.

Med det yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Anf. 24 EMMA HULT (MP):

Herr talman! Jag vill börja med att säga att jag ställer mig bakom civilutskottets betänkande CU6 om tydligare redovisningsregler och nya rapporteringskrav för utvinningsindustrin.

Propositionen handlar i den ena delen om att göra det enklare för mindre företag att redovisa och i den andra delen om nya rapporteringskrav för utvinningsindustrin. Det handlar om en ny lag som ska möjliggöra ökad öppenhet och transparens och som förhoppningsvis ska bidra till att motverka korruption. Det tycker vi är bra.

Anf. 25 CARL-OSKAR BOHLIN (M) replik:

Herr talman! Jag hade förväntat mig att Miljöpartiet skulle ägna det här ärendet något mer än 37 sekunder.

Jag skulle vilja fråga Miljöpartiet, herr talman, vad de egentligen tycker om följdmotionen. Är Miljöpartiet välvilligt inställt? Kommer vi att från regeringen få se en förändring av förslaget? Kommer regeringen att gå riksdagens tillkännagivande till mötes? Är det bra eller dåligt att vi har

flera indelningar för storleken på företag i enlighet med vad EU-direktivet föreslår?

Prot. 2015/16:29
18 november

Tydligare redovisningsregler och nya rapporteringskrav för utvinningsindustrin

Anf. 26 EMMA HULT (MP) replik:

Herr talman! Vi är överens om tillkännagivandet. Vi har valt att tillsammans ställa oss bakom det. I det tillkännagivandet säger vi att regeringen i det vidare arbetet ska se över fler kategorier för företag. Det är vi överens om. Jag tycker inte att vi ska föregå det arbetet. Det arbetet pågår i Regeringskansliet. Det kommer att fortlöpa.

Det handlar om Redovisningsutredningens slutbetänkande, och utskottet ställer sig bakom tillkännagivandet om att fler kategorier för företag ska ses över.

Anf. 27 CARL-OSKAR BOHLIN (M) replik:

Herr talman! Jag välkomnar att Miljöpartiet instämmer i den kritik som finns mot det undermåliga beredningsarbete som regeringen har genomfört i framläggandet av propositionen. Man väljer där att helt enkelt förbise det som var utredarens förslag. Man väljer i propositionen att inte gå på linjen att göra storleksindelningen. Det är bra att vi i Sveriges riksdag kan förena oss när regeringen gör fel. Inte sant, Emma Hult?

Låt oss göra det även framöver, och låt oss hoppas att regeringen återkommer med en bättre lagstiftningsprodukt när man lägger fram den proposition som vi förhoppningsvis inte behöver vänta alltför länge på, den som rör rapportering av icke-finansiell information, som också är en del av införlivandet av redovisningsdirektivet.

Anf. 28 EMMA HULT (MP) replik:

Herr talman! Precis som Carl-Oskar säger har vi i betänkandet ett gemensamt tillkännagivande. Det tillkännagivandet handlar om vidare arbete.

I propositionen kommer förslag om förenklingar för mindre företag. Förhoppningsvis blir det också mer öppenhet och transparens i de regler som gäller för utvinningsindustrin. Det tycker jag är jättebra.

Arbetet fortsätter, och vi kommer att återkomma i frågan.

Anf. 29 OLA JOHANSSON (C):

Herr talman! Tydligare redovisningsregler och rapporteringskrav för utvinningsindustrin, vad är det? Jo, det gäller företag som bedriver prospektering, utveckling, utvinning och därmed jämförlig verksamhet som avser olja, naturgas, kol, torv, sand, grus, sten, lera, salt, metallmalmer och andra mineraler.

Vid sidan av fossila material – olja, kol, malm och mineraler – kan det röra sig om grus och sten som vi använder när vi bygger bostäder, järnvägar och annan infrastruktur. Det kan även vara något som inte listas här men som också är utvinning, såsom kalk. Kalk bryts och används till att sprida i skog och mark för att återställa pH-värden och motverka försurning, få tillbaka fisken i sjöarna och göra så att marken kan användas till att odla mat även i framtiden.

Det är lätt att tänka sig att regler som kan uppfattas som nödvändiga och rättfärdiga för en sorts verksamhet, som vi av olika skäl kanske inte

Prot. 2015/16:29
18 november

Tydligare redovisningsregler och nya rapporteringskrav för utvinningsindustrin

tycker så bra om eller som drivs i stora, globala koncerner som bär sig mer eller mindre illa åt, blir betungande och svårhanterliga för små och medelstora företag, sådana som vi uppfattar gör stor samhällsnytta genom att förse oss med material så att vi snabbt kan få fram bostäder, koppla samman landsändar med makadam på nya banvallar och göra småvägar på landsbygden farbara också efter tjällossningen. Vi känner nog många som arbetar i de företagen. Vi kanske till och med känner dem som driver företagen.

Herr talman! Jag ska hålla det lite kortare än vanligt eftersom det råder stor enighet i kammaren och i utskottet om att det är nödvändigt att regeringen fortsättningsvis inte begår samma misstag som vid beredningen av det här förslaget. I stället för att ett fåtal företag får ökade krav slår förslaget, enligt vad Svenskt Näringsliv säger i sitt remissvar, mot fler än 6 000 företag. Om vi ska tala om grus och sten handlar det inte bara om Heidelberg Group, Jehander och Cementa, utan kanske även om lilla Fjärås Sand & Makadam, vad vet jag.

Att fortsatt hålla sig med bara två kategorier företag i årsredovisningslagen – större och mindre företag – gör att flera tusen företag helt i onödan drabbas av betungande administration och tvingas anlita och betala för expertis de själva inte besitter, till en nytta som är ringa för samhället.

För Centerpartiet är regelförenklingar för företagen en ledstjärna. Tydligare än så här blir det inte att socialdemokrater och miljöpartister ibland slentrianmässigt bortser från effekten av grova generaliseringar om hur nya regler kan påverka jobbskaparna i landets små och medelstora företag. Det är därför extra glädjande att vi nu är överens om att detta är viktigt.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag eftersom det innebär att regeringen fortsättningsvis anpassar direktiv, lagar, regler och förordningar efter tre kategorier: stora, medelstora och små företag samt företag av allmänt intresse. Då kan det röra sig om så få som kanske 2 procent, men bakom varje procentsiffra finns ett mycket stort antal enskilda näringsidkare. Det är ett andelstal, inte en numerär. Det är inte lätt med procenten.

En sådan förändring som på vårt initiativ senare i dag kommer att beslutas betyder att långt fler företag verkligen kommer att omfattas av regelförenklingar. Det, herr talman, är centerpolitik i praktiken. Jag är glad över att civilutskottets allians gjordes uppmärksamma på detta och att vi lyckades få fram en motion som alla här ställer sig bakom. Jag yrkar alltså bifall till utskottets förslag.

Anf. 30 LOTTA JOHNSON FORNARVE (V):

Herr talman! I propositionen föreslår regeringen lagändringar som bland annat gör det enklare för mindre företag att redovisa. Vänsterpartiet välkomnar förslaget, som innebär att regelkrånglet minskar för framför allt mindre företag. Regelverket blir också tydligare, vilket kommer att minska den många gånger betungande administrativa bördan, särskilt för småföretag.

Vänsterpartiet instämmer också i utskottets svar på den motion som lyfts i anslutning till förslaget, där utskottet inte har någon annan uppfattning än motionärerna vad gäller att det finns ett behov av att pröva möjligheterna att göra ytterligare lättnader i framtiden.

Vänsterpartiet välkomnar särskilt förslagen om ett helt nytt regelverk angående rapportering av betalningar till regeringar från företag som är verksamma i utvinningsindustrin, till exempel när det gäller olja, kol och mineraler, eller inom avverkning av naturskog. Förslaget är en anpassning till EU:s direktiv om öppenhet och redovisning, land för land. Reglerna innebär att företag som är verksamt inom utvinningsindustrin eller med avverkning av naturskog ska upprätta en särskild rapport över de betalningar som gjorts för rätten att utvinna värdefulla naturtillgångar. Betalningar från utvinningsindustrin eller den industri som sysslar med avverkning av primärskog kan utgöra en väsentlig andel av ett lands inkomster, särskilt för resursrika utvecklingsländer.

Utvecklingsländer har ett stort underskott av pengar. Samtidigt flödar hundratals miljarder dollar per år ut ur utvecklingsländer, både på laglig och på olaglig väg, genom skatteflykt. Stora summor försvinner också genom korruption – pengar som hade kunnat användas för att bekämpa fattigdom eller mödradödlighet eller för en ökad demokratisk utveckling. De nya reglerna om rapportering och öppenhet som nu föreslås innebär ett steg i rätt riktning för att komma till rätta med skatteflykt från framför allt fattiga länder i tredje världen och kan bidra till att minska ländernas problem med korruption, fattigdom och konflikter. Jag hoppas att direktivet kommer att följas av ytterligare direktiv som innefattar större företag inom alla områden, inte bara inom utvinningsindustrin.

Det är dock viktigt att de nya reglerna efterlevs, och för detta är öppenheten oerhört central. Det är därför viktigt att redovisningen blir offentlig i ett format som är tillgängligt online, och i enlighet med de offentlighetsprinciper som Sveriges regering ställt sig bakom genom open government.

Det är också viktigt att det blir kännbart för företagen som bryter mot regelverket. Därför måste sanktioner vara effektiva och avskräckande, inte bara i form av en liten bötessumma, i de fall företag döljer information eller gör en missledande rapportering.

Jag anser också att man kan fundera lite över att belopp under 860 000 undantagits, ett belopp som jag tycker är ganska högt satt. Jag ser dock som helhet förslaget som positivt och ett steg i rätt riktning. Det finns dock anledning att noga följa hur de nya reglerna efterlevs i framtiden. Jag vill yrka bifall till utskottets förslag.

Anf. 31 ROBERT HANNAH (FP):

Herr talman! Tillsammans blir Europas länder friare, rikare och tryggare. Folkpartiet liberalerna tror på det europeiska samarbetets möjligheter att lösa de problem som är gemensamma och som vi inte kan lösa på egen hand. Vi i Folkpartiet liberalerna vill förverkliga idén om ett Europa där demokrati och välfärd förenas med en dynamisk ekonomi. Just därför måste EU fortsätta minska regelkrånglet, särskilt för små och medelstora företag.

För Folkpartiet liberalernas del yrkar jag bifall till utskottets förslag, som genomför delar av EU:s redovisningsdirektiv. Vi välkomnar att de svenska redovisningsreglerna för företag anpassas till EU-regler. Vi ser att mycket mer behöver göras. Förslaget vi röstar om i dag gäller utvinningsindustrin och är ett steg i rätt riktning eftersom det gör det enklare för mindre företag att redovisa. Till exempel begränsas kraven på upplysningar i noter i årsredovisningen. Vi anser att principen att information som

Prot. 2015/16:29
18 november

Tydligare redovisningsregler och nya rapporteringskrav för utvinningsindustrin

inte är väsentlig kan utelämnas är en viktig åtgärd, då de flesta nya jobb i Sverige i dag inte skapas av den rödgröna regeringen utan av små företag.

Utvinningsindustrin skapar jobb, medan Löfven med skattepengar bara har lyckats skapa ett enda låtsasjobb hittills. De jobb vi talar om i utvinningsindustrin är alltså riktiga jobb.

Av Sveriges export går 70 procent till EU, och om jobben ska bli fler måste vi göra det ännu enklare för företag att på lika villkor verka över gränserna. Upplysningskrav ska inte gå längre eller omfatta fler svenska företag än vad EU-lagstiftningen kräver. Detta är anledningen till att Folkpartiet liberalerna tillsammans med de andra allianspartierna motionerade om att införa samma kategorisering av företag som EU förordar i redovisningsdirektivet. Även utredningen som har jobbat fram de förslag vi debatterar i dag förordar att EU:s kategorisering av företag ska användas. Vi förväntar oss därför att regeringen återkommer till riksdagen med en sådan förändring, som allianspartierna har föreslagit.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 20.)

§ 13 Ny instansordning för va-målen

Civilutskottets betänkande 2015/16:CU8
Ny instansordning för va-målen (prop. 2015/16:11)
föredrogs.

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 20.)

Genomförande av Solvens II-direktivet på försäkringsområdet

§ 14 Genomförande av Solvens II-direktivet på försäkringsområdet

Finansutskottets betänkande 2015/16:FiU7
Genomförande av Solvens II-direktivet på försäkringsområdet (prop. 2015/16:9)
föredrogs.

Anf. 32 BÖRJE VESTLUND (S):

Herr talman! Jag kan inte börja med annat än en viss reflektion. Här har civilutskottet just diskuterat hur de ska göra för att det ska bli mindre regler för företag. De tar bort regler. Men när det gäller finansiella företag uppväger vi detta mer än väl till följd av andra EU-direktiv. Man tar med ena handen och ger med den andra. Så är det när det gäller regelförenklingar i företag, tyvärr.

Herr talman! Vi ska nu behandla finansutskottets betänkande nr 7, som tar upp genomförandet av Solvens II-direktivet på försäkringsområdet. Förslagen är mycket omfattande. Propositionen har 1 133 sidor och berör flera olika lagrum. Den har sin grund i Solvens II-direktivet i EU.

Direktivet har tagit sikte på att det ska finnas en ekonomisk säkerhet för försäkringstagare och på tillsynen av försäkringssektorn. Utskottet biträder propositionen utom när det gäller 6 kap. 1 § lagen om årsredovisning i försäkringsföretag. Skälen till detta är att civilutskottet har valt att behandla samma lagrum i sitt betänkande om rapporteringskrav i utvinningsindustrin. Efter en del diskuterande mellan utskotten kom man överens om att civilutskottet skulle behandla just detta lagrum.

I betänkandet behandlas även en motion från den allmänna motions tiden.

Herr talman! Enligt 19 kap. försäkringsrörelselagen kan i vissa fall myndighetstillsyn i fråga om svenska försäkringsföretag utföras av tillsynsmyndighet i annat EES-land. Utskottet har begärt att KU ska yttra sig om huruvida just detta lagrum ska beslutas med kvalificerad majoritet, jämlikt regeringsformens 10 kap. 6–8 §§. KU har i sitt yttrande bedömt att detta inte är nödvändigt i det nu aktuella fallet.

I detta betänkande finns två särskilda yttranden.

Herr talman! Solvens II-direktivet är en komplex och omfattande lagstiftning på försäkringsområdet. Det har sin grund i ett EU-direktiv med samma namn. Till stora delar är det många förslag om förändringar som är av rent teknisk natur. Det är ett fullharmoniseringsdirektiv, vilket innebär att hela direktivet ska antas i respektive medlemsstats lagstiftning. Huvudsakligen återfinns de förändringar som berörs i försäkringsrörelselagen. Syftet med lagen är ytterst att se till att försäkringsföretagen ska stå för sina förpliktelser och därigenom ge försäkringstagarna ett gott skydd. Stabila försäkringsföretag kan också bidra till en stabilitet i hela det finansiella systemet.

Herr talman! Det finns tydliga likheter mellan Solvens II-regelverket och reglerna för bankerna, det så kallade Baselregelverket. Det finns dock avgörande skillnader. Bankregleringen tar i första hand sikte på ekonomisk stabilitet medan Solvens II tar sikte på att skydda försäkringstagarna. Baselreglerna fokuserar på tillgångssidan och har separata modeller för kreditrisker, marknadsrisk och operativ risk. Solvens II-direktivet tar i stället sikte på en helhetssyn där hänsyn ska tas till hela balansräkningen men även till beroenden mellan olika riskområden.

Herr talman! Förslagen kan mycket grovt delas in i tre delar. För det första behandlas frågor om tillgång, skulder och försäkringstekniska avsättningar och investeringar. För det andra behandlas företagsstyrning. För det tredje är det samhällets tillsyn av försäkringssektorn.

Den riktigt stora förändringen i Solvens II är att försäkringsföretagen nu inte bara ska ha en årsredovisning på sedvanligt sätt utan också ska göra en solvensbalansräkning. Man tar inte upp det bokförda värdet i denna solvensbalansräkning utan det fulla marknadsvärdet. Vidare ska den kapitalbuffert som i dag finns tas bort. I stället ska nuvarande kapitalbuffert ingå i solvenskapitalkravet.

Till skillnad från dagens regelverk innebär det nya regelverket att man inte bara ska värdera riskerna vad gäller skuldsidan utan också riskerna på tillgångssidan och inte minst hur tillgångs- och skuldsidan samverkar. Utöver de försäkringsrisker som utgör dagens solvenskapitalkrav kommer solvenskapitalkravet i Solvens II även att täcka marknadsrisker, kreditrisker och operativa risker.

Herr talman! Kapitalkraven i Solvens II-regelverket är mer sofistikerade och bättre anpassade till de enskilda företagens faktiska risknivå. Incitamenten att hantera sina risker ökar då risknivån blir direkt kopplad till kapitalkostnaderna för företagen. Vidare ger Solvens II vissa möjligheter till flexibilitet genom att man under vissa förutsättningar kan ha egna modeller för att helt eller delvis fastställa kapitalkraven.

Herr talman! När det gäller företagsstyrningen ska varje försäkringsföretag se över systemet för att tillse att företaget styrs på ett ansvarsfullt sätt, där den verkställande ledningen och styrelsen med dess ersättare är just lämpliga. Dessa ska också vara ansvariga för regelefterlevnad, funktion för internrevision och aktuariefunktion. Försäkringsföretagen ska se till att upprätta och följa styrdokument för riskhantering, internkontroll, internrevision, verksamhet som omfattas av uppdragsavtal, uppgiftslämnande till Finansinspektionen, kvalitetskontroll, hantering av intressekonflikter samt ändringar av företagets interna modell.

Herr talman! Solvens II-regelverket introducerar delvis en ny och harmoniserad tillsynsprocess. Framför allt ska tillsynsmyndigheten på ett bättre sätt kunna upptäcka problemföretag. Tillsynen ska framför allt bli mer proaktiv och inriktad på bedömningar av företagets styrsystem och regler för kapitalberäkning, styrning och riskhantering.

Det åläggs företagen att lämna mer omfattande rapporter av olika slag samt offentliggöra uppgifter om företagen. För försäkringsföretag som ingår i en grupp införs en ny och utbyggd tillsyn, en så kallad grupp-tillsyn. För försäkringsföretag som är verksamma i flera EES-länder kan det i EES utses en grupp-tillsynsmyndighet.

Herr talman! Det pågår en beredning i Regeringskansliet av ett nytt förslag till reglering för tjänstepensionsföretag. Utredningen föreslår bland annat att försäkringsföretag som enbart tillhandahåller tjänstepensionsförmåner ska ges en tidsbegränsad möjlighet att omvandla dessa enligt den nya regleringen. Om detta blir verklighet bör nu aktuella försäkringsföretag inte behöva ändra det grundläggande regelverket mer än en gång. Solvens II-direktivet ger en möjlighet att ha övergångsregler. Regeringen föreslår därför att tjänstepensionsföretagen ska få tillämpa de äldre reglerna i upp till fyra år.

I de särskilda yttrandena berörs dessa övergångsregler. Man anser att de inte är lämpliga, för olika typer av försäkringsföretag kommer under ett antal år att ha olika regelverk för livförsäkringsföretag och pensionsförsäkringsföretag. Majoriteten förstår denna invändning men har vid en samlad bedömning ändå kommit fram till att ett undantag är en rimlig lösning just nu.

Herr talman! Jag vill slutligen yrka bifall till utskottets förslag och avslag på motionen.

Anf. 33 JÖRGEN ANDERSSON (M):

Herr talman! Börje Vestlund har på ett förtjänstfullt sätt och ingående redogjort för vad Solvens II-direktivet innebär och vad det består av. Jag ber om överseende med att jag kommer att upprepa mig i delar när jag ger min syn på propositionen.

Betänkande FiU7 gäller alltså regeringens proposition om genomförande av Solvens II-direktivet på försäkringsområdet. Vi ställer oss positiva till propositionen och tycker att det är bra att detta nu genomförs, med

tanke på de brister som finns på området med det gällande regelverket. I huvudsak handlar det om brister när det gäller möjligheterna att bedöma risker i försäkringsföretag och att det saknas tydliga regler kring styrning och riskhantering.

Regelverket tar i dag inte hänsyn till riskerna på tillgångssidan vid beräkning av kravet på buffertkapital. Det finns inte heller krav på att marknadsvärdera tillgångar och skulder. Således innebär detta att bilden av ett försäkringsbolags solvens inte nödvändigtvis är rättvis. Detta är naturligtvis till nackdel både för den enskilde försäkringstagaren och för de enskilda företagen. I ett större perspektiv innebär det också att riskbilden på försäkringsmarknaden kan vara missvisande, och eventuella obalanser kan vara svårare att identifiera med nuvarande regelverk. Därför är det bra att Solvens II nu genomförs, även om det kan innebära vissa negativa effekter.

Börje inledde med att diskutera just paradoxen i att vi pratar om krångligare regler samtidigt som vi på andra områden vill ha mindre regelverk. Det är en av de nackdelar som kan tänkas finnas.

Det i sin tur leder till att det blir kostnadsdrivande, och det drabbar försäkringstagaren i förlängningen. Kostnadsdrivande är det också med högre kapitalkrav. Men vi tycker väl att det motverkas av att man får mer robusta bolag.

Det finns risk för att försäkringstagaren får mindre försäkringsinnehåll och risk för sämre likviditet på finansmarknader i stort. Å andra sidan skapas ju incitament för diversifiering så att det kommer kapital till andra finansieringsmöjligheter.

Det här är några exempel på att det nya regelverket inte nödvändigtvis bara innebär positiva effekter. Men totalt sett är ändå bedömningen att det nya regelverket är till gagn, och jag kan väl tillägga att även försäkringsbranschen själv tycker att Solvens II-regelverket är bra och välkomnar att det implementeras.

Som Börje Vestlund var inne på innebär det nya regelverket kvantitativa regler gällande hur tillgångar och skulder värderas, hur kapitalkravet ska beräknas och hur det får placeras. En ny typ av balansräkning, kallad solvensbalansräkning, införs med syftet att ge en mer rättvis bild av försäkringsbolagens ställning. Alla tillgångar, skulder och åtaganden måste tas upp till aktuellt marknadsvärde.

Regelverket innebär också kvalitativa regler om styrning och riskhantering. Försäkringsbolagen åläggs att göra en dokumenterad bedömning av den egna risken och solvensen. De ska också ha fungerande och ändamålsenliga företagsstyrningssystem. Det ska finnas system och funktioner för riskhantering, regelefterlevnad och internrevision.

Till detta kommer också regler för rapportering och offentliggörande. Syftet med detta är att det ska bidra till en ökad disciplin hos försäkringsföretagen, och detta ska i sin tur skapa en sundare rörelsedrift.

Allt det här är naturligtvis bra, särskilt med tanke på de erfarenheter vi har av finansmarknadens tillkortakommanden när det gäller att värdera och balansera förhållandet mellan avkastning och risk. Finanskrisen som vi ännu inte helt har återhämtat oss ifrån var en smärtsam påminnelse om just detta, men det finns även erfarenheter från mer begränsade och isolerade kriser som vi kan dra lärdom av.

Låt mig därför påminna om livbolagskrisen från början av 2000-talet. Det finns ingenting som har åtgärdats för att vi helt ska kunna utesluta att detta återupprepas. Tvärtom finns flera parametrar på plats för att så skulle kunna ske igen.

Med detta sagt är det särskilt bra att regelverket kommer på plats, inte minst för att försäkringsbolagen själva ska få en bättre kontroll och styrning på den egna verksamheten. Även tillsynen förbättras.

Vi tror därför att detta regelverk kommer att skapa incitament för att mäta och hantera risker, vilket främjar skyddet för försäkringstagaren. Syftet är också att främja mer robusta försäkringsbolag och i förlängningen främja finansiell stabilitet.

För att uppnå detta förutsätts dock att alla omfattas av samma regelverk. Det hämmar Finansinspektionens verksamhet och möjligheter dels för bedömningar av enskilda företags risksituation, dels möjligheterna att göra en riskvärdering för hela försäkringsmarknaden, vilket i förlängningen hämmar tillsyn för finansiell stabilitet om inte alla omfattas av samma regelverk. Hela marknaden måste omfattas av insyn och tillsyn.

Det är därför med stor oro vi konstaterar att undantag görs genom övergångsreglerna i en omfattning som är betydande. Storleksordningen 80 procent av livförsäkringssektorn eller motsvarande uppemot 1 500 miljarder undantas. Detta riskerar således att urholka syftet med Solvens II-regelverket.

Låt mig påminna om internationella exempel där stater tvingats ingripa just på grund av för lågt ställda kapitalkrav. Erfarenheterna från Nederländerna, där vissa pensionsinstitut jämfört med andra haft lägre ställda krav, visar att dessa institut senare blivit föremål för finansiell rekonstruktion i en omfattning motsvarande två av tre bolag.

Finansinspektionen påpekar också att riskerna i livförsäkringsföretagens tjänstepensionsverksamhet inte skiljer sig nämnvärt från riskerna i övrig verksamhet. Med tanke på den ökade betydelsen av tjänstepensionen för framtida pensionärer och för samhällsekonomin är det därför med oro vi konstaterar att övergångsreglerna riskerar att motverka just det som Solvens II-regelverket ville komma till rätta med.

Utöver den godtycklighet som infinner sig för den enskilde försäkringstagaren och dennes framtida pension finns också uppenbara risker för sämre övervakning och sämre tillsyn. Till följd av detta hämmas möjligheterna till makrotillsyn, vilket i sin tur, med andra ord, innebär risker för den finansiella stabiliteten.

Utöver detta infinner sig också en svårbegriplig och osund konkurrenssituation. Fungerande konkurrens med lika spelregler är i sig nödvändigt för en diversifierad och fungerande marknad. Även detta är till gagn för försäkringstagaren och till gagn för en sund och stabil försäkringsmarknad som också gynnar finansiell stabilitet.

Herr talman! Låt mig sammanfattningsvis yrka bifall till förslaget i betänkandet, även om vi råkar ha ett särskilt yttrande till grund för det som nyss har anförts.

Låt mig också i det sammanhanget sända med en signal om en genuin oro för dessa undantag. Min förhoppning är att regeringen, Finansinspektionen och försäkringsbranschen själv tar detta till sig och har det med i sitt medvetande och att utvecklingen framöver följs nogsamt så att det finns en beredskap att agera om så krävs.

Framför allt förutsätter jag att övergångsreglerna är just övergångsregler och att implementeringen av Solvens II-regelverket utan onödig fördröjning till slut genomförs på hela försäkringsområdet, detta naturligtvis först och främst till gagn för den enskilda försäkringstagaren och för att säkra robusta försäkringsföretag men också till gagn för finansiell stabilitet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 20.)

§ 15 Ändringar i offentlighets- och sekretesslagen med anledning av Försvarsexportmyndighetens avveckling

Konstitutionsutskottets betänkande 2015/16:KU8
Ändringar i offentlighets- och sekretesslagen med anledning av Försvarsexportmyndighetens avveckling (prop. 2015/16:20)
föredrogs.

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 20.)

§ 16 Ökad reglering av barns underhåll utanför underhållsstödet

Socialförsäkringsutskottets betänkande 2015/16:SfU7
Ökad reglering av barns underhåll utanför underhållsstödet (prop. 2014/15:145)
föredrogs.

Anf. 34 TINA GHASEMI (M):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till våra reservationer 1 och 2.

Underhållsstödet är en viktig del av familjepolitiken. Stödet ska säkra barnens behov och avkräva båda föräldrarna ett ekonomiskt ansvarstagande. Det är därför angeläget att stödet är utformat så att det åstadkommer de önskade effekterna.

Varje år är ca 50 000 barn med om en familjeseparation. Sammantaget har nära en halv miljon barn särlevande föräldrar, vilket motsvarar ungefär en fjärdedel av alla barn. Drygt 30 procent av barn till separerade föräldrar bor växelvis, 60 procent bor hos mamman och 10 procent hos pappan.

I Sverige finns två separata regelverk som reglerar barnens rätt till underhåll från den förälder som inte varaktigt bor med barnet. Det ena är det civilrättsliga regelverket, som avser underhållsbidrag, och det andra är det offentligrättsliga regelverket, som avser underhållsstödet som Försäkringskassan administrerar.

Många barn skulle få mer i underhåll per månad om deras föräldrar i stället för att låta underhållet regleras via underhållsstödet hos Försäkringskassan valde att beräkna ett underhållsbidrag enligt föräldrabalkens normer. Samtidigt är det så att underhållsstödsnivån är starkt normerande

Prot. 2015/16:29
18 november

-----
*Genomförande av
Solvens II-direktivet
på försäkringsområdet*

*Ökad reglering av
barns underhåll
utanför underhålls-
stödet*

även bland de föräldrar som sköter underhållet utan Försäkringskassans medverkan. Undersökningar visar att det finns ett väldigt litet samband mellan föräldrars inkomster och storleken på underhållsbidraget.

I den här propositionen föreslår regeringen att fullt underhållsstöd inte längre ska lämnas om den bidragsskyldiga föräldern under minst sex månader i följd, i rätt ordning, till Försäkringskassan har betalat det belopp som har bestämts enligt vissa bestämmelser i socialförsäkringsbalken. Vi menar att det här förslaget skjuter in sig på fel sida av problemet. Förslaget att fullt underhållsstöd inte längre ska lämnas i vissa fall löser inte det grundläggande problemet med en frånvarande förälder som inte tar sitt ekonomiska ansvar fullt ut.

Tvärtom riskerar förslaget att verka konflikt drivande då föräldrarna i större utsträckning själva förväntas ta ansvar för att komma överens om och sköta ekonomiska transaktioner kring underhållet. Det måste någonstans anses bäst för barnen om konflikter mellan föräldrarna kan motverkas i så stor utsträckning som möjligt. Reglerna om underhållsbidrag är relativt komplicerade, och många väljer det tryggare underhållsstödet framför högre men mindre säkra belopp. Alternativet att låta en domstol besluta om underhållet är oftast tidskrävande, dyrt och osäkert.

Underhållsstödssystemet har sedan det infördes varit föremål för uppföljning och granskning vid flera tillfällen. Bland annat har Försäkringskassan och Riksrevisionen i flera rapporter belyst olika problem och konsekvenser av underhållsstödsreglerna, och vi tycker att de bör åtgärdas. Till exempel konstaterade den statliga utredningen *Fortsatt föräldrar – om ansvar, ekonomi och samarbete för barnets skull*, som kom 2011, att de nuvarande familjeekonomiska stöden faktiskt är konflikt drivande mellan föräldrar som är separerade. I utredningen menade man, precis som vi, att underhållsstödet behöver göras om i grunden.

Dagens system med underhållsstöd fungerar inte tillräckligt bra, och därför ser vi ett tydligt behov av en reform som innebär tydligare personligt ansvar för barns ekonomi. Underhållsstödets maximala belopp har kommit att uppfattas som en normalnivå för vad som ska utgå i form av underhåll till ett barn, och detta trots att fyra av tio barn som i dag får fullt underhållsstöd egentligen skulle ha rätt till mer i underhåll om reglerna om underhållsbidrag hade följts. Vi föreslår därför att en utredning bör tillsättas med uppdrag att i grunden göra om dagens konstruktion med underhållsbidrag och underhållsstöd.

Det bästa är såklart om föräldrarna kan komma överens. Men om föräldrarna inte kan komma överens om underhållet vill vi i stället för dagens modell, som bygger på barnets ekonomiska behov ställt i relation till föräldrarnas ekonomiska förmåga, se en mer neutral, objektiv och förutsebar beräkning av underhållets storlek. Det ska bygga på en viss, i förväg bestämd, procent av den frånvarande förälderns inkomst. I de fall där en förälder helt saknar inkomst eller har mycket låga inkomster ska självfallet även fortsättningsvis en garanterad lägstanivå utgå.

Herr talman! Fördelarna med en sådan modell är att det nya systemet är lättöverskådligt, förutsebart, minskar ekonomiska konflikter mellan föräldrarna, stärker ekonomin för ensamstående och ökar incitamenten för växelvis boende. Inte minst finns det också ett tydligt jämställdhetsperspektiv i förslaget.

Anf. 35 JENNIE ÅFELDT (SD):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till Sverigedemokraternas reservation nr 3.

Sverigedemokraterna är ett familjevänligt parti. Vi sätter familjen, och då inte minst barnen, i främsta fokus. Underhållsstödet är av stor betydelse för många familjer, och Sverigedemokraterna står till fullo bakom regeringens höjning av stödet till 1 573 kronor. Detta har vi dessutom tydliggjort i vår egen budgetmotion. Vi står likaså bakom att det sker en årlig översyn av nivån för att säkerställa goda och långsiktigt hållbara villkor för barnfamiljer. Vi menar att detta är ett av skälen till att dessa viktiga frågor inte kan åsidosättas.

En viktig del i familjens trygghet är att privatekonomin går ihop. En stabil ekonomi i familjen borgar för trygghet på många plan och är en förutsättning för att vardagen med barn ska fungera på ett sätt som inte negativt påverkar vare sig föräldrarnas eller barnens välmående. Vi kan i dag vidta ett antal åtgärder för att förbättra nuvarande förhållningssätt. Antalet föräldrapar som använder Försäkringskassan som mellanhand för utbetalning av underhållsstödet måste av flera skäl elimineras.

Herr talman! Att låta den förälder som är betalningsskyldig få en möjlighet att betala direkt till den andra föräldern, utan onödig inblandning av Försäkringskassan, borde vara grundläggande i ett land som kallar sig familjevänligt. Därtill kan tilläggas att Försäkringskassan genom denna möjlighet kan slippa byråkrati som riskerar att vara både tidskrävande och kostsam. I det fall det råder en konflikt mellan föräldrarna bör det naturligtvis finnas möjlighet att använda sig av Försäkringskassan för att säkra försörjning av barnen eller barnet.

Anf. 36 SOLVEIG ZANDER (C):

Herr talman! Separationer är svåra, speciellt när barn är inblandade. Alla föräldrar vill ju absolut sina barns bästa, och det blir problem om umgänget och ekonomin används som ett sätt att motarbeta den andra parten.

Det händer inte alltför sällan att den ena parten vill skapa problem för den andra parten, men det är ju inte den som drabbas. I stället är det barnen som drabbas mest i det sammanhanget. När det gäller ekonomin är det nämligen barnen som bor hos den förälder som inte får tillräckligt mycket pengar som får det svårt. Då är underhållsstödet från Försäkringskassan en garant för att man ska få en inkomst över huvud taget i stället för att bråka med den andra parten om att man vill ha mer, vilket som sagt går ut över barnen.

Vi vet att hushåll med ensamstående föräldrar har det sämst ekonomiskt, och det är främst kvinnor som utgör de hushållen. Det är alltså barnen som bor tillsammans med sin mamma som har det sämst ekonomiskt, och det beror oftast på att pappan inte betalar det han har möjlighet till och förutsättningar för. När vi införde jobbskatteavdraget ökade inkomsterna för de allra flesta familjer. Dock ökade de inte för ensamstående, och framför allt inte för ensamstående kvinnor med barn. Det visar att männen inte delade med sig till sina barn. Särlevandeutredningen konstaterade nämligen att familjens ekonomi skulle öka med 1 000 kronor per månad om papporna, eller den andra föräldern, skulle dela med sig i den utsträckning ekonomin tillät.

Samtal innan man separerar är väldigt viktigt för att båda föräldrarna ska få höra vilka ekonomiska förutsättningar man har efter separationen. Det handlar också om hur samtalen ska gå till. Hur många procent av inkomsten ska man betala för det barn man inte har stadigvarande boende hos sig? Vad händer om det som är föreslaget i betänkandet, nämligen att Försäkringskassan ska ha hand om detta, inte fungerar? Vilken summa ska vara den garanterat lägsta nivå man ska betala? Det finns många andra frågetecken som gäller detta med underhållsstödet, underhållsbidraget och kombinationen av dem.

Dessutom skriver regeringen att samtliga förslag som finns i betänkandet ska följas upp och att resultatet beror på utfallet av det beslut vi nu ska ta i riksdagen. Regeringen säger att man avser att återkomma och rätta till det som eventuellt har blivit fel.

Herr talman! Den här formuleringen känner jag igen. Förra veckan debatterade vi kvoterad föräldraförsäkring, och samma sak stod i det betänkandet. Och jag tänker säger samma sak nu som jag sa då. För oss i Centerpartiet är det viktigt att göra rätt från början, att göra en totalutredning och ta med allt som rör i det här fallet stödet till de barn som föräldrar inte lever med. Därför säger jag så här: Varför tittar regeringen bara på en liten del när frågan om det ekonomiska ansvaret för barn är mycket större?

Ministern är inte här, men jag vänder mig till hennes regeringskamrater och säger: Gör om, gör rätt! Ta ett helhetsansvar för detta med ekonomin för barnen. Det är så himla viktigt att inte dela upp det i små delar som sedan ska ändras och rättas till. Det skapar ju oro för familjer, de familjer som är ekonomiskt mest utsatta.

Med detta, herr talman, yrkar jag bifall till reservationen och avslag på förslaget i betänkandet.

Anf. 37 ROLAND UTBULT (KD):

Herr talman! Jag börjar med att yrka bifall till reservation 4 och avslag på förslaget i betänkandet.

I propositionen *Ökad reglering av barns underhåll utanför underhållsstödet* föreslår regeringen dels att Försäkringskassan ska få ett utökat uppdrag att ge föräldrar information och stöd i frågor som gäller underhållsbidrag och underhållsskyldighet för barn, dels att underhållsstöd inte längre ska lämnas om den bidragsskyldige under en viss tid i rätt ordning till Försäkringskassan har betalat det belopp som har bestämts. Regeringen föreslår också att det så kallade umgängesavdraget avskaffas.

Underhållsstödet infördes den 1 februari 1997 och ersatte då bidragsförskottet. Det lämnas till särlevande föräldrars barn till och med den månad då barnet fyller 18 år. Underhållsstödet är inte ett bidrag i vanlig ordning utan är tänkt som ett tillfälligt stöd. Staten tar över en förälders ansvar efter en separation om paret inte kommer överens om den gemensamma försörjningen av barnen. Stödet utbetalas av staten till den så kallade boföräldern. Beloppet ska sedan återbetalas av den bidragsskyldige.

Vi kristdemokrater anser att underhållsstödet bör utformas så att det tydligt framgår att det i första hand är föräldrarna som har det ekonomiska ansvaret för sina barn. Enligt Särlevandeutredningen, som den förra regeringen med Kristdemokraterna tillsatte, är det en stor andel föräldrar som använder sig av underhållssystemet fast de egentligen inte har behov av det.

Utredningen menar också att ekonomiskt utsatta barn till särlevande föräldrar skulle ha det betydligt bättre om föräldrarna frivilligt kommit överens om underhållsbidrag i stället för det statliga underhållsstödet. Enligt beräkningar skulle de ekonomiskt mest utsatta barnen i genomsnitt ha hela 1 000 kronor mer i månaden om föräldrarna i stället för att få underhållsstöd kom överens om att själva reglera underhållet för barnen. Även efter höjningen av underhållsstödet finns skäl att tro att det är avsevärda summor varje månad som ekonomiskt utsatta barn går miste om på grund av utformningen av underhållsstödet och hur det i dag används.

Kristdemokraterna vill att föräldrar ska få råd och stöd för att i större utsträckning komma överens om avtal om underhållsbidrag i stället för att reglera underhåll via underhållsstöd och därmed staten. Därför har vi i regeringsställning medverkat till att de samarbetssamtal som kommunerna är skyldiga att tillhandahålla även tar upp ekonomiska frågor rörande barnet.

Mer behöver dock göras, och därför är vi positiva till regeringens förslag om att Försäkringskassan ska få ett utökat uppdrag att informera föräldrar i frågor om underhållsstöd och underhållsbidrag. Vi anser också att föräldrarna är de som har huvudansvaret för barnens försörjning, inte staten. Därför stöder vi regeringens förslag om att underhållsstöd inte ska utgå om inte särskilda skäl finns och om den underhållsskyldige visar att denne under sex månader i följd återbetalat rätt belopp till Försäkringskassan.

Det offentliga uppgift är först och främst att se till barnet, men båda föräldrarnas ekonomiska situation och möjligheter att försörja barnet måste beaktas. I Försäkringskassans återrapportering av uppdrag angående underhållsstöd framkom att det då var ca 4 procent av de bidragsskyldiga, motsvarande ca 7 000 personer, som hade en väsentligt lägre aktuell inkomst jämfört med den taxerade inkomsten.

För att undvika att föräldrar hamnar hos kronofogden bör återbetalningsskyldigheten när det gäller underhållsstödet beräknas på ett mer aktuellt belopp så att det tar hänsyn till förändrade inkomster. Barnets ekonomiska situation påverkas ju av båda föräldrarnas situation, vilket även lyfts fram i Särlevandeutredningen. Regeringen borde ha lagt fram förslag som tar hänsyn också till den ekonomiska situationen för den underhållsskyldige föräldern.

Herr talman! I huvudsak stöder vi regeringens förslag som syftar till att fler föräldrar ska reglera underhållet direkt emellan sig. Vi menar dock att regeringen inte fullt ut tar hänsyn till att stödsystemens utformning i sig kan verka konflikt drivande mellan föräldrarna. Hur detta förslag påverkar utvecklingen vad gäller konflikter mellan föräldrarna efter separation bör noga följas upp. Enligt Särlevandeutredningens betänkande har ungefär en tiondel av de föräldrar som separerat betydande svårigheter att samarbeta.

Regeringen avser att noga följa utvecklingen av förslaget avseende hur det verkar för att förmå fler föräldrar att reglera underhållet direkt emellan sig men också hur vanligt det är att ett indraget underhållsstöd kommer att följas av en ny ansökan om underhållsstöd. Det är viktiga frågor att följa upp. Men än viktigare är att följa upp hur barnens ekonomiska situation påverkas på såväl kort som lång sikt. Även en enstaka månads avsteg från att underhållsskyldigheten fullföljs kan få stora konsekvenser, inte minst för de ekonomiskt allra mest utsatta barnen.

Flera remissinstanser pekar också på risken för att bidragsskyldiga föräldrar medvetet kommer att släpa efter med sina betalningar för att förhindra att underhållsstödet dras in. Regeringen avfärdar tämligen lättvindigt denna farhåga som framförs av bland andra Inspektionen för socialförsäkringen, ISF. Vi menar att oavsett hur stor risken är innebär det en risk för allvarliga konsekvenser för de barn som berörs. Det bör därför införas sanktioner, menar vi, mot den förälder som på detta sätt undviker att fullt ut ta sitt försörjningsansvar.

Anf. 38 PATRIK ENGSTRÖM (S):

Herr talman! Först vill jag yrka bifall till utskottets förslag till beslut och avslag på motionerna.

Som grund till propositionen ligger Särlevandeutredningens betänkande. I betänkandet gjordes överväganden utifrån bland annat underhållssystemet.

Efter departementsskrivelsen *Ökat stöd för underhållsreglering* har en arbetsgrupp presenterat en bedömning av vilka insatser som är mest lämpade för att ge föräldrar sådant stöd. Och det har tagits fram förslag till åtgärder för att förtydliga föräldrars ansvar för barns försörjning.

Herr talman! I flera utredningar och i Riksrevisionens granskning har det framkommit att delar av underhållsstödssystemet inte används på det sätt som det var avsett. För nästan 50 procent av de bidragsskyldiga med fullt betalningsbelopp fungerar Försäkringskassan som en mellanhand som transfererar underhåll mellan föräldrarna.

Detta påverkar barns rätt till underhåll negativt eftersom många barn skulle få mer i underhåll om barnets föräldrar valde att avtala om underhållsbidrag i stället för underhållsstöd.

Det blir även onödiga administrativa kostnader för Försäkringskassan.

Det är föräldrarna som har försörjningsskyldighet för sina barn. Det känner föräldrarna i regel till, men de känner inte till att det finns två olika regelverk, ett civilrättsligt och ett offentlighetsrättsligt. Begreppen underhållsbidrag och underhållsstöd anses ofta ha samma betydelse, och underhållsstödsnivån är starkt normerande även bland de föräldrar som sköter underhållet utan Försäkringskassans medverkan.

Det har även visat sig att det finns ett mycket litet samband mellan föräldrars inkomster och storleken på underhållsbidraget – detta trots att föräldrar tycker att underhållet borde vara anpassat till deras inkomster.

Därför finns det behov av att utforma villkoren för underhållsstöd så att det blir tydligt att det handlar om ett statligt stöd som är avsett för dem som behöver det – inte ett system för förmedling av underhållet för att det är enklare och för att föräldrarna inte ska behöva samarbeta om barnets försörjning.

Det är även viktigt att komma ihåg att det inte är meningen att det av rena bekvämlighetsskäl ska vara möjligt att välja underhållsstödet när det finns förutsättningar såväl ekonomiskt som i samarbetshänseende att komma överens om ett underhållsbidrag.

Därför, herr talman, föreslås att fullt underhållsstöd inte längre lämnas om den bidragsskyldiga föräldern under minst sex månader i följd och i rätt ordning har betalat det belopp till Försäkringskassan som har bestämts enligt vissa bestämmelser i socialförsäkringsbalken. Detta ska även gälla förlängt underhållsstöd.

Naturligtvis ska underhållsstödet inte dras in om det finns särskilda skäl. Sådana skäl kan finnas i förhållandet till både barnets och föräldrarnas situation.

Om föräldrarna inte kommer överens i underhållsfrågan kan underhåll sökas igen. Eftersom man kan söka på nytt bör inte boföräldrarnas eller barnets försörjning äventyras.

Visst kan det finnas föräldrar som medvetet släpar efter med sina betalningar för att hindra att underhållsstödet dras in, men denna risk bör inte överdrivas.

Information och stöd om ekonomiska frågor har varit eftersatt. Det har medfört att kunskapen är alltför låg i dessa frågor. Det gäller särskilt underhållsskyldigheten och att den kan regleras på olika sätt.

Därför, herr talman, får Försäkringskassan ett utökat uppdrag att ge föräldrar information och stöd i frågor som gäller underhållsbidrag och underhållsskyldighet för barn. Om man som föräldrar i samband med en separation får hjälp att klargöra de ekonomiska förutsättningarna bör risken för konflikter minska. På sikt ökar båda föräldrarnas ansvar för omsorgen av barnet. Även barnperspektivet stärks när stödet utformats mer ändamålsenligt.

Naturligtvis måste effekterna av förslagen följas upp och utvärderas. Alla som berörs bör informeras om att underhållsstöd inte lämnas på aktuell grund, och därför införs en reglering om skriftlig underrättelse.

Herr talman! Umgängesavdraget har inte haft någon märkbar effekt på barns umgänge med den bidragsskyldige föräldern. Avdraget används i liten omfattning, och umgängesavdraget leder till en uppdelad syn på hur barnets behov ska tillgodoses. För föräldrar kan det innebära låsta positioner, vilket försvårar möjligheten till bra samarbete om barnets försörjning.

Därför föreslås att umgängesavdraget avskaffas. Det ligger i linje med inställningen att föräldrar själva ska ta ansvar för att enas om barnets underhåll när det finns förutsättningar för det.

I dag behöver Försäkringskassan inte kräva ränta vid kortare dröjsmål. Tillämpningen har lett till att bidragsskyldiga föräldrar kan ha nästan fem månader i skuld för underhållsstödet utan att behöva betala ränta.

Därför föreslås att ränta ska betalas i dessa fall men inte i de fall föräldern har fått anstånd.

Genom detta förslag bedöms föräldrar ges bättre förutsättningar att reglera sina betalningsskyldigheter.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 april 2016.

Herr talman! Jag yrkar åter bifall till förslaget i propositionen och avslag på motionerna.

Anf. 39 TINA GHASEMI (M) replik:

Herr talman! Patrik Engström tar i sitt anförande upp de negativa effekter som underhållsstödet har på framför allt barn.

Nu lägger regeringspartierna Socialdemokraterna och Miljöpartiet fram förslag som vi tycker skjuter på fel sida om problemet. Det löser inte problematiken med en frånvarande förälder som inte tar sitt ekonomiska ansvar.

Underhållsstödet har under lång tid kritiserats för sin konstruktion. Försäkringskassan, Riksrevisionen och den statliga utredningen från 2011 visar alla på att något behöver göras med underhållsstödet – inte det ni

föreslår, att dutta lite här och där, utan konstruktionen måste göras om i grunden för att den är konflikt drivande för separerade föräldrar.

Underhållsstödets maximala nivå har blivit normnivå oavsett om man väljer underhållsstöd eller underhållsbidrag som form.

Fyra av tio barn som får fullt underhållsstöd får inte så mycket i ekonomiskt stöd som de skulle ha rätt till om underhållsbidragsnormen följts. Varför kan då inte Socialdemokraterna haka på vårt och Centerpartiets förslag om att se över hela underhållsbidraget för att komma till rätta med problematiken? Det handlar i grund och botten om barns ekonomiska rättigheter.

Anf. 40 PATRIK ENGSTRÖM (S) replik:

Herr talman! Jag tackar Tina för frågan. Denna fråga är inte ny. Så här har det sett ut ganska länge. Det är därför vi ger Försäkringskassan i uppdrag att lämna relevant information så att föräldrar lättare ska kunna komma överens om underhållsbidrag.

Jag är övertygad om att underhållsbidraget i och med detta blir något helt annat än vad det är i dag.

Precis som du säger är det normerande. Så ser det ut i dag. Men i och med att Försäkringskassan får detta uppdrag och föräldrarna får rätt information kommer det att se annorlunda ut.

Anf. 41 TINA GHASEMI (M) replik:

Herr talman! Patrik sa att Försäkringskassan ska öka sin information så att föräldrar ska kunna komma bättre överens på egen hand och utan Försäkringskassans medverkan. Det motsätter vi oss inte. Det är bra att Försäkringskassan ger föräldrar information. Det står vi bakom.

Vår kritik handlar om att ni föreslår något som det inte finns efterfrågan på. Det ni föreslår löser inte problemet med att fyra av tio barn inte får det ekonomiska stöd de har rätt till av den frånvarande föräldern.

Eftersom underhållsstödet har blivit normalnivå och underhållsbidraget därför har hamnat på denna nivå spelar det ingen roll vilken information som ges.

Ert förslag leder snarare till att öka konflikten ytterligare.

Jag frågar därför igen: Varför kan ni inte följa Moderaterna och Centerpartiet i detta och tillsätta en utredning för att se över hela underhållsstödet?

Anf. 42 PATRIK ENGSTRÖM (S) replik:

Herr talman! Frågan har utretts i bland annat den så kallade Särlevandeutredningen, och förslaget utgår från det betänkandet. Vi tror att information är en framkomlig väg.

Det finns saker i alla system som man behöver titta på med jämna mellanrum.

Det är som sagt viktigt att föräldrar får information om vilka skyldigheter de har. Förhoppningsvis bidrar det till att minska konflikterna.

Vår ingång i frågan är alltså att information kommer att lösa en hel del av problemen.

Anf. 43 SOLVEIG ZANDER (C) replik:

Herr talman! Jag hör en viss tveksamhet från Socialdemokraterna om hur bra förslaget är. Det låter lite trevande, om jag ska vara uppriktig. Jag förstår det. Om det hade varit kristallklart att det förslag som Särlevandutredningen kom med hade kunnat genomföras rätt upp och ned hade alliansregeringen gjort det – det kan jag lova.

Det fanns vissa saker som man inte hade hittat riktiga lösningar på, och det skulle man fortsätta att utreda.

Regeringen vill att föräldrarna själva ska bestämma gemensamt. Ändå låter man underhållsstödet vara den ekonomiskt minsta möjliga nivån, så att säga. Då får det fortfarande vara norm.

Vi kan läsa i uttalandena i betänkandet att många kommer att använda sig av detta då de kan anpassa sina förhållanden efter det. Då undrar jag: Vore det inte bättre att göra som vi föreslår, nämligen titta på helheten och se om man inte kan hitta någon procent på den inkomst som den andra föräldern ska betala?

Jag tycker att det är bra att föräldrarna informeras, men i den situation de befinner sig i är det ofta konflikter. Är Försäkringskassan bäst i det sammanhanget, eller skulle kanske socialförvaltningen hantera det så att man samtidigt kan prata om umgänge och ekonomi?

Anf. 44 PATRIK ENGSTRÖM (S) replik:

Herr talman! Jag tackar Solveig Zander.

I den bakomliggande utredningen är det precis som Roland Utbult tog upp. Kommunerna är skyldiga att ha samtal numera. Det är också ett steg i att komma överens.

Det finns inget uttalat uppdrag att samtalen ska lösa ekonomiska frågor, utan bedömningen är att Försäkringskassan är den myndighet som är mest lämpad att göra det. Vi har därför landat i att Försäkringskassan ska få ett utökat uppdrag som innebär att information och stöd ska lämnas till föräldrarna. Det kan inte vara konflikt drivande, utan det måste vara positivt enligt vårt sätt att se det.

Anf. 45 SOLVEIG ZANDER (C) replik:

Herr talman! Det var intressant att höra att man delar upp de två sakerna. Jag har ingenting emot och vi har heller inte reserverat oss emot att Försäkringskassan informerar om de ekonomiska förutsättningarna och vilket regelverk som gäller. I dagsläget är detta det bästa möjliga.

Vi vet och vi har redan hört i debatten att det är konflikt drivande att separera och att barnen hamnar i kläm. Umgänge, ekonomi och sättet att se på barnens behov fast man inte bor ihop med dem dagligen är saker som hör ihop. Ekonomi, umgänge och barnens väl och ve hör ihop i sin helhet.

När Socialdemokraterna säger att det ska vara separerat i dagsläget undrar jag: Ser man inte till helheten? Är det detta man ska utreda och följa upp och se vad utfallet av det blir? Hade det inte varit bättre att vänta och i stället ha en helhet med ekonomi och allt som har med umgänge att göra och hitta ett sätt där föräldrarna kan komma överens utan att blanda in Försäkringskassan och ge dem det jobbet också?

Anf. 46 PATRIK ENGSTRÖM (S) replik:
Herr talman! Vi har landat i detta förslag, och vi tycker att det är väl avvägt.

Vi kommer naturligtvis att granska utfallet, och vi är inte främmande för att komma tillbaka och göra ytterligare åtgärder för att öka incitamenten för att föräldrarna ska ta ansvar. Så ser vi på detta.

Anf. 47 RICKARD PERSSON (MP):
Herr talman! Jag ska börja med att yrka bifall till förslaget i utskottets betänkande.

I dag används underhållsstödssystemet på ett sätt som inte var avsett. Därför behövs en förändring så att det blir tydligt att det handlar om ett statligt stöd som är avsett för dem som behöver det och inte ett system för förmedling av underhåll.

Där är det Försäkringskassan som i dag i alltför hög grad fungerar som en ren mellanhand som transfererar underhåll mellan föräldrarna.

Om bidragsskyldiga föräldrar som har förmåga att betala hela sitt fastställda betalningsbelopp i stället betalar underhållet direkt till boföräldern skulle stora besparingar i Försäkringskassans administrationskostnader kunna göras. Det skulle motsvara 17 procent av den totala administrationskostnaden för underhållsstödet per år.

En bärande idé med reformeringen av underhållsstödet är att betona båda föräldrarnas ansvar för och omsorg om barnet. Även barnrättsperspektivet stärks när föräldrastödet i större utsträckning utformas mer ändamålsenligt och individuellt.

Att öka förutsättningarna för en reglering av underhåll utanför underhållsstödssystemet torde också vara till fördel för barnet, bland annat genom att barnet har större möjlighet att få det underhåll som det har rätt till enligt föräldrabalkens bestämmelser.

Fler sådana civilrättsliga regleringar kan dessutom främja en utveckling där underhållsstödets belopp i framtiden blir mindre normerande för nivån på underhållsbidrag.

Det framlagda förslaget till ändringar syftar till att underlätta för föräldrarna att komma överens om barnets omsorg och försörjning. I grunden tror jag på föräldrarnas vilja att komma överens för barnets bästa. Men ibland behöver de lite hjälp på vägen. Därför innehåller förslaget också ett utökat uppdrag till Försäkringskassan att informera och stötta föräldrarna i frågor som gäller underhållsbidraget och underhållsskyldigheten och vara behjälplig inför en civilrättslig reglering av underhållsstödet.

Det har konstaterats att en tredjedel av de bidragsskyldiga föräldrarna inom underhållsstödssystemet redan i dag har ekonomisk förmåga att återbetala hela det lämnade underhållsstödet. Då borde detta också kunna regleras civilrättsligt utan att Försäkringskassan används som transfereringsinstitut.

Om den bidragsskyldiga föräldern klarar av sitt ekonomiska åtagande i sex månader ska underhållsstödet dras in om det inte finns särskilda skäl.

Den risk för att bidragsskyldiga föräldrar medvetet kan komma att släpa efter med sina betalningar för att förhindra att underhållsstödet dras in, som ett antal motionärer befarar, bör inte överdrivas.

De åtgärder som regeringen nu sammantaget föreslår bedömer jag vara tillräckliga för att det i de allra flesta fall ska finnas incitament för att föräldrarna ska ta sitt försörjningsansvar.

Anf. 48 SOLVEIG ZANDER (C) replik:

Herr talman! Att sänka kostnaderna för Försäkringskassan är viktigt, för det är en myndighet som kostar staten väldigt mycket. Att sänka 17 procent när det gäller underhållsstödet är mycket bra.

Men jag måste fråga Miljöpartiet: Vad kostar de utökade arbetsuppgifter som Försäkringskassan får? Det handlar om att informera föräldrarna och hjälpa dem i de ekonomiska hänseenden som har att göra med underhållsstödet och ersättningen till barnen där de bor och också att hjälpa till i den rättsliga processen – det hörde vi dessutom alldeles nyss. Vad kostar de utökade arbetsuppgifterna Försäkringskassan?

Jag hör också hur mycket ni trycker på – både från Miljöpartiet och från Socialdemokraterna – att Försäkringskassan informerar om detta med ekonomi. Varför var ni inte lika intresserade av att medverka till en utökad information när det gällde jämställdhetsbonusen?

Anf. 49 RICKARD PERSSON (MP) replik:

Herr talman! Solveig Zander frågar vad det kostar att informera föräldrarna när det gäller underhållsstödet. Jag kan inte svara på den frågan. Men jag kan säga så här: Det är bättre att man lägger pengar på att informera föräldrarna om detta än att lägga pengar på transfereringar mellan föräldrarna. Det måste ändå vara mycket bättre, för då använder man pengarna på ett mycket mer vettigt sätt.

Några alliansföreträdare, bland annat Solveig Zander, efterfrågar att vi ska göra en mer omfattande utredning av underhållsstödet. Det ska vara utredning hit och dit. Då blir min fråga: Varför gjorde ni inte det under åtta år i alliansregeringen, om ni tyckte att det var så viktigt? Det kunde ni ju ha gjort. Nu tar denna regering tag i den här frågan på ett rimligt sätt, som vi tycker, och gör de förändringar som vi bedömer behöver göras. Samtidigt säger vi: Om det behövs ytterligare förändringar framöver, om det är något som vi har missat, tar vi till oss det och kan komma med tilläggsförändringar om det behövs.

Solveig Zander sa också att vi kommer med halvfärdiga förslag. Jag minns den tid ni satt i regeringen och hur det var med sjukpenningen. Ni sprutade ut regelförändringar var och varannan vecka som verkligen var halvfärdiga, och Försäkringskassan slet sitt hår. Det höll ni på med i ungefär tre år. Det var en sörja av regelförändringar som ingen kunde begripa och ingen kunde tolka, och Försäkringskassan fick gå tillbaka och fråga vad ni menade med era regelförändringar. Kom inte och säg till oss att vi kommer med halvfärdiga regeländringar!

Anf. 50 SOLVEIG ZANDER (C) replik:

Herr talman! Jag slänger direkt tillbaka bollen till Miljöpartiet och säger: Den utredning som låg till grund för de förändringar som vi gjorde var väl känd. Den utredningen var tillsatt av den socialdemokratiska regeringen, och det var Anna Hedborg som kom med förslaget. Den utredningen hade suttit länge och arbetat. Om det var en nyhet och var slarvigt

Prot. 2015/16:29
18 november

-----
*Ökad reglering av
barns underhåll
utanför underhålls-
stödet*

Prot. 2015/16:29
18 november

-----
*Ökad reglering av
barns underhåll
utanför underhålls-
stödet*

gjort slänger jag tillbaka bollen och säger: Det var den förra regeringen som får ta på sig det ansvaret.

Rickard Persson svarade inte på varför man inte ville informera om jämställdhetsbonusen. Och borde man inte veta vilka kostnader man ålägger en myndighet som är hårt pressad ekonomiskt när man inför nya arbetsuppgifter? Eller ska det komma som ett önskemål om utökad budget från Försäkringskassan som ska läggas till i efterhand? Det är ett sätt att visa på att det förslag som nu kommer inte är tillräckligt utrett.

Om jag inte missminner mig kom senaste delen i följdutredningarna från Särlevandeutredningen 2014. Jag beklagar att vi inte fick fortsätta det jobbet. Men vi kommer tillbaka 2018 – och då gör vi rätt från början!

Anf. 51 RICKARD PERSSON (MP) replik:

Herr talman! Det fanns en tid när ni ålade Försäkringskassan en mängd nya uppgifter som ni inte hade kostnadsberäknat, eftersom ni ansåg att Försäkringskassan kunde sköta dem inom ram, Solveig Zander. Jag bedömer också att denna informationsuppgift inte alls är så betungande för en så stor myndighet som Försäkringskassan och att den bör kunna skötas inom ram. Tycker inte Försäkringskassan det får de väl återkomma med något sorts äskande, så får vi ta ställning till det då.

Anf. 52 CHRISTINA ÖRNEBJÄR (FP):

Herr talman! När mamma och pappa skilde sig fick jag sluta rida. Mamma hade inte råd. Men det var okej, för hon slutade röka, för hon hade inte heller råd. Vi fick liksom ta hand om varandra och ge upp saker båda två. Det jobbigaste var när min styvsyster fick börja rida i mitt gamla stall, för pappa hade råd. Ett tag hatade jag henne, fast det var ju egentligen inte hennes fel.

De här orden är Amandas. Hennes föräldrar skilde sig när hon var tio år. Nu är hon 19. Tanken är inte att barn ska behöva drabbas på det här sättet. Den förälder som tjänar mest ska ge underhållsbidrag i förhållande till sin inkomst. Men tyvärr är kunskapen kring underhållsregleringen låg, och många använder sig av det offentligt rättsliga underhållsstödet för att reglera underhåll, trots att de har förutsättningar att reglera underhåll civilrättsligt. Många verkar också tro – som det har påpekats – att underhållsstödet är regel även när föräldrarna reglerar underhållet själva, så den summan har blivit norm, blivit ett tak.

Barn till särlevande föräldrar löper större risk för ekonomisk utsatthet än barn till föräldrar som lever tillsammans. Det vet vi. För oss liberaler är utgångspunkten att föräldrarna har ett gemensamt ansvar för att ta hand om och försörja sina barn även om de lever isär. Alliansregeringen tog flera initiativ för att uppmuntra och underlätta för föräldrar att samarbeta kring frågor om vårdnad, umgänge, boende och ekonomi.

Särlevandeutredningen, som flera har tagit upp här i dag, sa att 41 procent av de barn som i dag får fullt underhållsstöd skulle få mer i underhållsbidrag än underhållsstödets belopp om underhållet reglerades civilrättsligt. Det gäller särskilt för barn i de tre lägsta inkomstgrupperna, där 90 procent skulle få en förbättring. För dem i den lägsta inkomstgruppen skulle det kunna betyda i genomsnitt 1 000 kronor mer i månaden.

Att föräldrar själva gör upp avtal om underhållsbidrag skulle alltså ofta innebära större förbättringar för barn med särlevande föräldrar än vad höjningar av exempelvis underhållsstödet skulle kunna åstadkomma. Därför är det här förslaget så viktigt. Underhållsstödets nivå har likväl stor betydelse för de barn vars föräldrar trots bättre stöd inte samarbetar kring barnets ekonomi. Därför bör nivån på underhållsstödet höjas, men det är en annan diskussion som vi inte tar i dag.

Det handlar om vuxna människor som – oftast – tagit ett gemensamt beslut om att få barn tillsammans. Att få barn är ett livslångt uppdrag. Jag hör ibland vänner säga att de inte riktigt är redo att ta det stora steget att gifta sig, men barn kan de utan problem skaffa. Det är ett lite märkligt resonemang. Skilja sig kan man göra och sedan aldrig mer prata med varandra – om man inte har barn, för då behöver man kunna samarbeta.

Vi liberaler utgår från att människor både vill och kan ta ansvar för sina liv. Men för att kunna göra det behövs kunskap. Skrivningarna i förslaget om att ge föräldrar hjälp med att reda ut vad som gäller ligger helt i linje med vad vi vill se. I Norge finns ett system där alla som vill skilja sig först måste ha samtal innan de över huvud taget får lämna in begäran om skilsmässa. En liknande modell som tar upp vad som händer och vad som gäller rent praktiskt skulle vara positiv på många plan, inte minst vad gäller konflikter mellan föräldrarna. Det ska ske i kommunerna, men det behöver utvecklas och ske mycket mer. Jag tror mer på kunskap än på stor reglering för att kunna ta mer ansvar.

Herr talman! Amandas föräldrar borde ha gjort upp mellan sig i stället för att ta omvägen via Försäkringskassan. Det hade varit bättre för Amanda, och det hade varit bättre rent administrativt – system ska inte användas i onödan. Här är mer information nyckeln.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 20.)

§ 17 Det kommunala vårdnadsbidraget avskaffas

Socialförsäkringsutskottets betänkande 2015/16:SfU8
Det kommunala vårdnadsbidraget avskaffas (prop. 2014/15:147)
föredrogs.

*Det kommunala
vårdnadsbidraget
avskaffas*

Anf. 53 TINA GHASEMI (M):

Herr talman! Moderaterna är ett parti som står upp för individens fria val, och vi har länge arbetat mot kvotering och för fler möjligheter till eget inflytande.

Vi är också ett parti som vill att så många som möjligt av de politiska beslut som rör människor ska fattas så nära människor som möjligt. Vi är starka förespråkare för det kommunala självstyret, som innebär att kommunerna bör ha en stor möjlighet att själva fatta beslut som rör kommunala angelägenheter.

Samtidigt är vi också ett parti som pragmatiskt och systematiskt arbetar för ökat ansvarstagande, för människors personliga ansvar, för vikten av egen försörjning samt ordning och reda i samhällets ekonomi.

Detta är våra utgångspunkter i fråga om huruvida det kommunala vårdnadsbidraget bör avskaffas, som regeringen föreslår. Den frågan kräver en avvägning mellan olika intressen. Det går inte att diskutera vårdnadsbidraget utan att samtidigt diskutera föräldrarollen och det ansvar som föräldrar har för sina barn. Föräldrapenningen är därför ett närliggande område som innehåller många likheter med frågan om vårdnadsbidraget.

Låt mig vara tydlig med att det finns ett stort samhällsproblem som är kopplat till en ojämn fördelning av föräldraansvaret. Vi vet att exempelvis skillnader i uttag av föräldrapenning får långtgående konsekvenser för kvinnors sysselsättning, löneutveckling och framtida pensionsinkomst. Det finns tydliga tecken på att dessa skillnader även spelar en stor roll i de skillnader som vi ser i ohälsa och sjukfrånvaro mellan kvinnor och män.

Det finns också invändningar mot vårdnadsbidraget som är kopplade till följderna för jämställdheten. Men samtidigt ska vi vara uppriktiga med att det inte går att kvotera fram lösningar på alla samhällsproblem. Dessutom måste samhället ha respekt för hur olika familjer lägger upp sin tid utanför arbetsplatsen.

Vi vill skapa förutsättningar för varje familj att fatta väl avvägda beslut som passar dem. Det innebär också att vi som politiker måste acceptera att föräldrar gör olika val. Det kommer att variera, och det kommer också att se olika ut. Men det finns inget anmärkningsvärt i det. Familjer är faktiskt olika.

Som politiker är det alltid lätt att vilja lägga livet till rätta ovanifrån, att peka och styra. Det mesta kan åtgärdas med ännu en lag eller ännu ett regeringsbeslut. Men leder det verkligen till att vi får den mångfald och det egna ansvarstagande som vi vill uppnå? Politikens uppgift är att undanröja hinder för att föräldrar och familjer ska kunna fatta just kloka livsval.

Vi är övertygade om att de flesta familjer vill det allra bästa för sina barn. Sedan kan det finnas olika omständigheter som gör att det inte alltid är så lätt att nå dit. Det kan vi som politiker arbeta för att undanröja.

Som jag tidigare har sagt är Moderaterna ett parti som på ett pragmatiskt och eftertänksamt sätt försöker hitta lösningar på olika samhällsproblem. Samtidigt baseras all vår politik på respekt för människan och människors egna beslut.

Frågan om vårdnadsbidraget har även en till dimension som jag tycker att vi inte ska tappa bort. Frågan gäller egentligen om kommuner ska ha rätt att erbjuda vårdnadsbidrag som ett alternativ till andra former av barnomsorg. Vårdnadsbidraget tvingas inte på någon utan finns enbart för dem som vill använda det.

Vårdnadsbidraget är mycket begränsat i sin omfattning, och finns i ett mindre antal kommuner i Sverige. Likväl vittnar många föräldrar om att det har varit viktigt för just dem, för att de under en period ska kunna lägga mer tid på sina barn och ge dem en bra start i livet. Andra föräldrar gör andra bedömningar och använder förskolan från att barnen är tolv månader. Det är en naturlig följd av att familjer är just olika.

Herr talman! Om vi väger ihop allt detta landar vi i slutsatsen att regeringens förslag innebär ett mycket stort ingrepp i människors rätt att göra egna val och i kommunernas rätt att själva fatta beslut om kommunala angelägenheter. Därför, herr talman, yrkar vi avslag på förslaget i propositionen och bifall till reservation 1.

Anf. 54 LINUS BYLUND (SD):

Herr talman! Vi debatterar i dag socialförsäkringsutskottets betänkande Sfu8 som rör proposition 2014/15:147, *Det kommunala vårdnadsbidraget avskaffas*.

Jag kan, lite grann som den föregående talaren var inne på, säga: Då var vi där igen.

Nu har vi tyvärr återigen skäl att lyfta fram vänsterpartiernas syn på vuxna människors förmåga att ta ansvar för sina egna liv.

Jag tycker inte att det är min sak att avgöra vad som är en lämplig ålder att börja i förskolan när det gäller andra familjers barn. Jag tror att familjerna är bäst på att avgöra det själva. Det är faktiskt till och med så att jag skulle tycka att det var min sak att avgöra det skulle jag vara emot vårdnadsbidraget. Jag tror nämligen att förskolan är ett mycket bra alternativ för väldigt många barn.

Alla mina barn har gått i förskola och började där direkt efter att föräldrapenningen hade tagit slut. Jag själv gick i förskola i Rinkeby, där jag är född, och började redan när jag var åtta månader. Och som ni märker har det gått ganska bra.

Jag gillar alltså förskolan. Men nu handlar det inte om mig. Det handlar inte om er heller. Det är nämligen inte våra barn som vi talar om här. Vi talar om andra människors barn. Och jag tycker, som sagt, inte att det är min eller er sak att bedöma i vilken ålder andras barn är mogna för förskolan. Jag tror faktiskt att de flesta förstår hur tokig den tankegången är.

Men vårdnadsbidraget är en kvinnofälla, säger några. Det argumentet tycker jag mig höra allra mest. Då har jag en annan upplysning att komma med. Det är, som sagt, inte era barn som det handlar om, och inte mina barn heller. Detsamma gäller faktiskt kvinnorna. Det är inte era kvinnor, och inte mina heller. Kvinnorna är nämligen sina egna. Det gäller för den delen även männen.

Föräldrar är, med ytterst få undantag, vuxna människor som har alla möjligheter att fatta sina egna beslut.

Det finns naturligtvis en massa saker som man som människa kan ha synpunkter på rörande andra människors livsval. Man kan till exempel tycka att folk bör motionera mer, äta mer hälsosam mat, titta mindre på tv och så vidare. Människor har synpunkter och åsikter om andra människors liv, min talman. Det är okej. Man får ha det. Men man måste någonstans förstå var politikens gräns bör gå. För mig är det självklart att den gränsen går utanför vuxna människors ytterdörr, naturligtvis med undantag för brottsbekämpning.

Sverigedemokraternas barn- och familjepolitik har ett uttalat och grundligt genomarbetat barnfokus. Det är djupt beklagligt att det inte gäller alla andra partier. Barn har inte rösträtt, och det är vår förbaskade plikt som vuxna, som föräldrar och som politiker att tillvarata deras intressen. Det är för barnens skull vi bör ha ett brett utbud av alternativ för barnomsorgen. Ett brett utbud innebär faktiskt att människor kommer att göra olika val. Jag förstår inte varför det är så provocerande.

När det gäller Liberalerna igen, och nu dessutom Centerpartiet, vill jag ta upp följande. Som jag sa i mitt anförande om tvångskvotering av föräldraförsäkringen häromveckan verkar jag inte ha fattat någonting om liberalism. Jag trodde att liberalism i denna fråga skulle innebära att man var för fler alternativ för de vuxna människor som utgör beslutsfattarna i

Prot. 2015/16:29

18 november

-----

*Det kommunala
vårdnadsbidraget
avskaffas*

en familj, att man skulle vara för människors möjlighet att välja även på andra sätt än om man hade valt själv.

Partiet har dessutom bytt namn och heter numera Liberalerna, även om det kanske är några dagar kvar tills ett formellt beslut har fattats. Folkpartiet som namn var förvisso ett praktexempel på direkt falsk marknadsföring. Men med namnbytet till Liberalerna har de nog överträffat sig själva på den punkten. Ett parti som ska kalla sig Liberalerna är för tvångskvotering och mot valfrihet. Det är inte utan att man undrar om det hela bara är ett märkligt spratt.

Det är för barnens skull det bör finnas ett vårdnadsbidrag som alternativ till andra omsorgsformer, så att familjer som bedömer att det bästa alternativet för just deras unika barn är att stanna hemma lite längre innan de börjar förskolan har möjlighet att göra det. Det är något av en klyscha men likväl helt sant: barnen är varje samhälles framtid. Trygga barn i dag ger ett tryggt och stabilt samhälle i morgon.

Vårdnadsbidraget bör inte bara vara kvar. Det bör fördubblas. Det bör även göras likvärdigt över hela landet, så att fler vuxna människor tillåts göra fler välgrundade val för sina och sina barns liv, så att fler barn får den omsorgsform som just de behöver.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation 1 och 2.

Anf. 55 ROLAND UTBULT (KD):

Herr talman! Jag vill först yrka avslag på propositionen och yrka bifall till vår reservation.

”Jag är innerligt trött på att prata köksbord.” Så uttryckte socialförsäkringsminister Annika Strandhäll det i debatten om en tredje föräldramånad förra veckan. I debatten ställdes tvångskvotering mot föräldrars rätt att själva besluta över föräldraledigheten. ”Jag är innerligt trött på att prata köksbord”, var ministerns ord. Men det är ju vid köksbordet som besluten ska fattas i sådana här frågor. Föräldrarna ska tillerkännas förmågan och rätten att fatta egna beslut utifrån sin speciella situation.

Vänsterregeringen fick oväntat stöd från Folkpartiet som slöt upp kring ökad statlig inblandning och minskad beslutanderätt för föräldrarna. Folkpartiet laddade faktiskt med tre talare för att försöka få tvivlarna att förstå att Folkpartiet fortfarande ser till individens frihet att besluta över sitt liv. Men i stället blev nog förvirringen över Folkpartiets linje ännu större.

Socialdemokraterna å sin sida bevisar återkommande hur lågt de värderar föräldraskapet och familjens beslutanderätt. När vårdnadsbidraget infördes första gången 1994 användes det av ca 70 procent av småbarnsföräldrarna. Så fort Socialdemokraterna kom till makten togs det bort. Under de följande tolv åren av socialdemokratisk regeringsmakt fanns det ett starkt tryck för valfrihet i barnomsorgen. Föräldragrupper i ett fyrtiotal kommuner tog initiativ till folkomröstningar om valfrihet i barnomsorgen, och där det genomfördes blev det en klar majoritet för fler alternativ. Nacka kommun skapade ett eget system för föräldrar som vill vara hemma lite längre med sina barn.

År 2008 infördes en möjlighet för kommunerna att införa ett skattefritt vårdnadsbidrag om högst 3 000 kronor per barn och månad för barn mellan ett och tre år. Det var ett första och mycket viktigt steg för att utöka stödet till familjerna och öka familjernas valfrihet. Vårdnadsbidraget har införts i cirka hälften av landets kommuner och har därför inte varit möjligt för

alla föräldrar att utnyttja. Flera begränsningar samt den relativt låga ersättningsnivån har också gjort det svårt för dem som hade velat gå ned i arbetstid under småbarnsåren att utnyttja vårdnadsbidraget.

Trots att vårdnadsbidraget har varit hårt kringskuret och därmed svårt att ta del av för många småbarnsfamiljer är det en reform som provocerar vänsterregeringen starkt. Det första som hände efter regeringsskiftet 2014 var att vänsterregeringen, med Socialdemokraterna i spetsen, återigen deklarerade att vårdnadsbidraget skulle avskaffas.

Det finns dock ett starkt stöd från allmänhet och föräldrar runtom i landet när det gäller valfrihet i barnomsorgen. Enligt en Novusundersökning från 2015 är beskedet tydligt: 47 procent är emot att vårdnadsbidraget tas bort. Även bland regeringens väljare är fler emot än för att vårdnadsbidraget tas bort. Bland kvinnorna är det över 50 procent som vill att vårdnadsbidraget är kvar. Bara 25 procent av alla tillfrågade är för ett borttagande. Men precis som i fallet om tvångskvotering av föräldraförsäkringen är den viljeinriktningen inget som vänsterregeringen bryr sig om.

Och hör och häpna, den här gången får de stöd – inte bara av Folkpartiet utan också av Centerpartiet! Centerpartiet har lämnat Thorbjörn Fälldins folkliga appell bakom sig och är nu ett parti dominerat av andra värden. Så här sa Thorbjörn Fälldin på Centerkongressen i Sundsvall för 40 år sedan: Politiken måste inriktas på att ge föräldrarna en ökad valfrihet så att de själva kan välja mellan förvärvsarbete utanför hemmet och att arbeta med barnens omvårdnad i hemmet.

Thorbjörn Fälldin förespråkade ett vårdnadsbidrag som skulle ligga till grund för beräkning av sjukpenning och ATP-poäng.

Centerpartiets kovändning är märklig. Att det inte är Fälldins tankar som styr partiet i dag må vara hänt, men i Centerpartiets idéprogram står det att partiet ”tror på varje människas rätt och förmåga att själv forma sin egen framtid. Det är därför vi vill att makt ska finnas så nära människor som möjligt.” Hoppsan!

Centerpartiet och Folkpartiet ansluter sig nu till Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet och avviker från Alliansens tidigare linje och övriga Alliansens linje. Det är ett mycket sorgligt besked, inte för mig – jag kan leva med att beslut går mig emot ibland i demokratins namn – och inte för Kristdemokraterna i första hand utan för de föräldrar som vid köksbordet fattat egna beslut om hur de vill göra.

Så här skriver en av medborgarna, en av invånarna i landet Sverige: Jag bor i x kommun. Hörde på radion häromdagen att de vill ta bort vårdnadsbidraget ... Suck! Ja, vi får försöka spara dagar just nu. Helt otroligt måste jag säga, att var och en av oss vuxna inte själva ska få bestämma över vår föräldraledighet. De tycker att det är en kvinnofälla. Men jösses! Det är väl upp till var och en om de vill hoppa på det.

Kristdemokraterna vill gå i motsatt riktning mot vad Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Centerpartiet, Folkpartiet och Vänsterpartiet vill.

Vi kristdemokrater vill underlätta för familjer att lägga sitt eget livspussel och att välja att prioritera mer tid för barnen om de så önskar. De valen ska stödjas, inte motarbetas. Därför vill vi införa ett obligatoriskt vårdnadsbidrag i alla kommuner. Vi avsätter 230 miljoner kronor till kommunerna för detta ändamål. Dessutom vill vi avskaffa vårdnadsbidragets belopps- och åldersgräns. Kommunerna ska själva kunna avgöra om de

vill betala ut ett högre belopp eller om de vill betala ut vårdnadsbidrag för barn som är äldre än tre år.

Vårdnadsbidraget är en del i ett valfrihetspaket. Vårdnadsbidraget ersätter inte den offentligt finansierade barnomsorgen, utan det kompletterar den. Den offentligt finansierade barnomsorgen ska vara av hög kvalitet och de flesta kommer även fortsättningsvis att vilja använda den. Huvudsaken är att det är föräldrarna som själva fattar beslut om vilken omsorg som passar deras barn allra bäst.

Det är sorgligt att vårdnadsbidraget i dag genom ett riksdagsbeslut avskaffas – en valfrihetsreform som Alf Svensson så träffande kallade meritid-för-barnen-reformen – och detta mot föräldrarnas vilja. Jag vill att vårdnadsbidraget i stället utvecklas, görs pensionsgrundande och erbjuds föräldrar i Sveriges samtliga 290 kommuner. Vi kristdemokrater står på föräldrarnas, på familjernas sida.

Anf. 56 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S):

Herr talman! Utifrån att vårdnadsbidraget är en förlustaffär både för kvinnor och för samhället är det med stor glädje som jag yrkar på ett avskaffande av det och bifall till utskottets förslag i betänkande SfU8.

Första gången som vårdnadsbidraget infördes var i juli 1994, men det avskaffades några månader senare av Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet. År 2008, 14 år senare, var det åter dags för den borgerliga regeringen att inrätta vårdnadsbidraget. I dag avskaffas det igen, denna gång i en bredare samsyn mellan Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Centerpartiet, Vänsterpartiet och Folkpartiet. Jag hoppas att det förnuftiga beslutet i dag begraver vårdnadsbidraget för alltid.

Då kan man fråga varför. Ja, för att tanken inte ens i grunden var bra. Vårdnadsbidraget cementerar könsroller och står i rak kontrast till arbetslinjen. Vårdnadsbidraget drabbar kvinnor med de lägsta inkomsterna och bidrar till att öka lönegapet mellan män och kvinnor. Med vårdnadsbidraget uppmuntras kvinnor att stanna hemma med barnen framför att vara ute i arbetslivet.

Det vårdnadsbidrag som vi har haft har inte bara varit en broms för jämställdheten, utan det har varit en direkt U-sväng för hela jämställdheten och någonting som vi gemensamt har subventionerat och finansierat med statliga pengar.

Herr talman! Det är inte rimligt, inte i sak och än mindre när man ser hur verkligheten ser ut, en verklighet där kvinnor tar huvudansvaret för barn och hem, tar ut 80 procent av föräldraförsäkringen, tar ut nästan varje VAB-dag med sjuka barn. Kvinnor betalar ett ojämnt samhälle med ökad ohälsa. De har sämre karriärmöjligheter och en livsinkomst på 3,6 miljoner mindre än vi män. Dessutom utsätts de för en större risk, utifrån det ojämnta samhället, att inte orka jobba fram till pension. Därmed får de leva resten av sina liv med väldigt låga pensioner. Det är den verklighet som vi politiker måste se och förhålla oss till.

Jag tycker att det är dags att vi tar ett gemensamt ansvar och gör upp med ojämntheten en gång för alla. Politik hänger samman, och jag blir förvånad när jag hör debatten om vårdnadsbidrag. Jag kan inte förstå hur man 2015 kan vurma för det här bidraget när vi i sju år har sett de tydliga negativa effekterna för såväl arbetskraftsutbud som inkomster, främst

bland kvinnor med svag ställning på arbetsmarknaden och en svag ekonomisk ställning.

I nästan hälften av de familjer som får vårdnadsbidrag är kvinnan mer eller mindre beroende av sin partner för sin försörjning. Därmed bidrar vårdnadsbidraget till att skapa och förstärka förhållanden där kvinnor är beroende av sina män och familjen. Dessa kvinnors frihet begränsas, och i förlängningen riskerar de att behöva försörjas av samhället.

Vissa här vill prata om frihet och försöker att lägga frågan på en helt egen planet. Men ärligt talat, i SEB:s statistik från 2013 blir bilden väldigt tydlig. Över 90 procent av dem som ansökte om vårdnadsbidrag var kvinnor. Föräldrar med vårdnadsbidrag hade lägre löneinkomst både före och efter perioden med bidrag. Samtidigt leder vårdnadsbidraget till att många barn – inte minst barn med utlandsfödda föräldrar – som verkligen skulle behöva förskolans utveckling och stimulans, inte får det.

För mig som socialdemokrat blir det väldigt tydligt. Vårdnadsbidraget kan aldrig vara svaret till nutidens föräldrar. Det kan aldrig vara ett svar till kvinnor som vill vara mammor och självförsörjande, som vill kunna välja både familj och arbete. Vårdnadsbidraget kan aldrig bli svaret till de pappor som vill vara närvarande, men som inte har förmått ta chansen. Vårdnadsbidraget kan inte heller vara ett svar till alla de barn som behöver båda sina föräldrar.

Jag är glad att vi i eftermiddag kan avskaffa detta kristdemokratiska påhitt.
(Applåder)

I detta anförande instämde Annika Hirvonen Falk (MP).

Anf. 57 ROLAND UTBULT (KD) replik:

Herr talman! Det går en klar skiljelinje mellan oss, det blir tydligt när jag hör på Fredrik från Socialdemokraterna. Jag förstår att du menar att vi som står för vårdnadsbidragets bevarande befinner oss på en annan planet. Jag tycker att det säger någonting om din syn på valfrihet.

Du säger också att de kvinnor som har valt detta med vårdnadsbidrag blir beroende av sina män. Poängen för oss är ju att man fattar besluten gemensamt vid köksbordet. Familjen är en helhet som har att fatta besluten: Hur ska vi göra framöver? Hur vill vi ha det? Sedan kommer man fram till ett gemensamt beslut om hur man ska göra.

Precis som du påpekar är det en fråga om vem som har högst lön. Det kan styra det hela, och därför tycker jag också som du att det är en lönefråga för kvinnor som under sin livstid tjänar i genomsnitt närmare 4 miljoner mindre än vad män gör. Det är en allvarlig sak.

Men vad säger du till dem som mejlar och absolut vill behålla sin möjlighet att besluta själva vid köksbordet? Är de också på en annan planet?

Anf. 58 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S) replik:

Herr talman! Det intressanta är att höra hur Roland Utbult och Kristdemokraterna ser på vårdnadsbidraget. Ser inte Kristdemokraterna några mönster och strukturer? I själva verket är dessa väldigt tydliga. Utfallet efter de här åren är att det till nära 100 procent är kvinnor som tar ut vårdnadsbidrag. Det är kvinnor med väldigt låga löner, och väldigt många har utländsk bakgrund. Det blir en utestängningseffekt. I stället för att få hjälp

Prot. 2015/16:29
18 november

-----
*Det kommunala
vårdnadsbidraget
avskaffas*

in på arbetsmarknaden och hjälp till utbildning hamnar man med denna reform hemma i ett utanförskap.

Jag tror att svaret till dem som har sett vårdnadsbidraget som en lösning bör handla om en bättre föräldraförsäkring, som vi ska fortsätta att utveckla, men också vikten av att få den hjälp man behöver för att komma ut på arbetsmarknaden samt det behov barn har av att få utvecklas. Det jag nästan kan tycka är allvarligast med vårdnadsbidraget är att väldigt många barn med utlandsfödda föräldrar inte får den start i livet som de skulle behöva. De får exempelvis inte den språkutveckling som förskolan ger de andra barnen.

Vi har varit kritiska redan från början. Vi gjorde det vi kunde för att försöka se till att vårdnadsbidraget aldrig skulle bli verklighet. Men när du nu sju år senare ser effekterna, Roland Utbult, har du bara tänkt tuta på, när det är så tydligt att er linje inte varit framgångsrik?

Anf. 59 ROLAND UTBULT (KD) replik:

Herr talman! Det här är väldigt intressant, tycker jag. Fredrik Lundh Sammeli talar om effekter. Jag tänker egentligen enbart ur ett barnperspektiv. Jag menar att vi ska ha en bra kvalitet i förskolans barnomsorg. Vårdnadsbidraget är ett komplement. Det finns föräldrar som vill vara hemma fastän de därigenom tjänar mindre. 3 000 i månaden är inget som man egentligen kan leva på, men vissa prioriterar helt enkelt att vara tillsammans med sina barn en extra tid. Den effekten tycker jag är viktig.

Vad gäller samhället i stort kan jag säga att forskningen talar för att anknytningen mellan barn och föräldrar är oerhört viktig de första åren. Att tala om en kvinnofalla är nästan föraktfullt, tycker jag. Det handlar faktiskt om att man beslutar att ha lite mer tid för sina barn. Det som vi ser i dag i samhället är en ökad psykisk ohälsa bland ungdomar. Vi måste på något sätt koppla det till anknytningen eller i alla fall kunna se att detta kan finnas med som en del av bilden, att det finns en sådan problematik.

Jag kan inte se att det på något sätt skulle vara till men för barnen att man som förälder ger extra tid och väljer att vara tillsammans med sina barn lite mer och lite längre, trots en lite lägre ersättning. Vi måste tillerkänna föräldrarna förmågan och rätten att fatta de besluten.

Anf. 60 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S) replik:

Herr talman! Jag uppfattade ingen direkt fråga, men för oss är det väldigt tydligt att vi ska göra världens bästa föräldraförsäkring ännu bättre. Vi ska ge vuxna människor möjlighet att ta en tydlig plats på arbetsmarknaden. Vi ska ge barn en bra uppväxt och en bra skola.

Politiken måste våga satsa på det man ser ger en tydlig effekt i den riktning man vill ha när man bygger ett samhälle. För mig är det väldigt tydligt att det vårdnadsbidrag som vi haft inte inneburit en reform som bygger ett mer jämställt samhälle och som ger barn en bättre start i livet. Man kan titta på hur olika grupper påverkats av denna reform, som Kristdemokraterna vurmar så mycket för. Den har inte lett till frihet. Det finns väldigt tydliga strukturer och mönster som jag tycker att politiken har i uppgift att utmana och hantera.

Därför är det inte heller konstigt, tycker jag, att fler partier i dag ansluter sig till den linjen. Vårdnadsbidraget är inte en reform för framtiden.

Vårdnadsbidraget har varit en kort parentes i svensk politik, och jag hoppas att den så förblir.

Prot. 2015/16:29
18 november

-----
*Det kommunala
vårdnadsbidraget
avskaffas*

Anf. 61 TINA GHASEMI (M) replik:

Herr talman! Vad ska man säga? Man blir lite chockad när man sitter i kammaren som moderat och helt plötsligt hör en socialdemokrat vurma sig varm för arbetslinjen och arbetskraftsutbudet. Vi har från Moderaternas sida i många år ut och in pratat om vikten av arbetslinjen. Hittills har vi väl inte fått något gehör. Därför välkomnar jag att Socialdemokraterna äntligen står här i talarstolen och pratar om en arbetslinje och ett arbetskraftsutbud. Det tycker vi är väldigt välkommet och bra.

Men samtidigt tycker vi att det här är något skenheligt. Ni använder argumenten lite när det passar er själva. Parallellt som ni föreslår detta höjer Socialdemokraterna skatterna med miljarder. Ni bygger ut och rullar ut hela bidragssystemen. På vilket sätt ökar arbetskraftsutbudet när regeringen höjer skatter som straffar jobben, arbetslinjen och arbetskraftsutbudet?

Kom inte och säg att vårdnadsbidraget ger en inlåsnings effekt! IFAU har kommit med en ny rapport där man granskat vårdnadsbidraget. IFAU menar på att ett avskaffande av vårdnadsbidraget har en väldigt marginell effekt på arbetskraftsutbudet. Och vet du varför, Fredrik Lundh Sammeli? Jo, för att det inte är så många som använder vårdnadsbidraget. Det finns en valfrihet i detta, både för kommunerna och för individerna.

Är det inte så att Socialdemokraterna i sin förkärlek för kvotering och styrning av människors liv gömmer sig bakom argument om ett så kallat arbetskraftsutbud men egentligen är emot valfriheten?

Anf. 62 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S) replik:

Herr talman! Ledamoten Tina Ghasemi stod i talarstolen och sa massor med kloka saker i sitt anförande. Ändå landade hon rätt galet, rent av i ett dike. Varför ska vi som land subventionera en reform som cementerar könsroller och ger barn sämre förutsättningar?

Tina lyfter fram *en* rapport. Men det finns väldigt många intressanta rapporter, även moderata rapporter. I en av era rapporter skriver ni tydligt att statistiken antyder att det finns en risk för att vårdnadsbidraget för en del familjer fördröjer etableringen på arbetsmarknaden för mammor och försenar viktigt lärande på förskolan för barnen. Där har Moderaterna samma perspektiv som vi. Det är väldigt tydligt att den här reformen inte är någon frihetsreform. Det här är en reform som cementerar strukturer som vi på andra håll kan se är väldigt olyckliga.

Orsaken till att inte så många använder vårdnadsbidraget tror jag kan sökas både i Moderaternas egen rapport och i de perspektiv jag lyfte fram. Det här är i grunden inte en bra reform som för människor närmare arbetsmarknaden eller ger barn de bästa förutsättningarna. Det här är ett kristdemokratiskt påhitt som ni var tvungna att gå med på. Det är något jag kan respektera, men det är nog dags att gå vidare och släppa de dåliga idéerna.

Anf. 63 TINA GHASEMI (M) replik:

Herr talman! Jag kan faktiskt bli lätt provocerad av vad riksdagsledamoten Fredrik Lundh Sammeli påstår. Han säger att vårdnadsbidraget ger barn sämre förutsättningar och en sämre start i livet. Vänta här nu! Hörde jag rätt, Fredrik Lundh Sammeli? Sa du att man får en sämre start i livet

för att vi har en ytterligare möjlighet för föräldrar att tillbringa tid med sina barn? Är inte det en fantastisk start på livet att barn får tid med sina föräldrar?

Familjer är olika. Därför väljer också familjer olika lösningar. Man ska ha respekt för detta. För alla er som tittar vill jag säga att detta inte är ett tvång. För det första har kommuner en självständighet i att de själva väljer om de vill införa detta. För det andra har föräldrar i sin tur en valmöjlighet att välja om de vill ha ett vårdnadsbidrag eller inte. Det gäller också under en väldigt begränsad tid när barnen är ett till tre år. Det är inte ett förslag som gäller i all oändlighet.

Jag fick fortfarande inte svar på min grundläggande fråga. Ni står här från Socialdemokraterna och vurmar för arbetskraftsutbudet och arbetslinjen. Om ni nu tycker att det är så otroligt viktigt med kvinnors deltagande på arbetsmarknaden och ett ökat arbetskraftsutbud, varför höjer ni då skatterna på jobben? Varför försvårar ni för människor att komma in på arbetsmarknaden? Som jag tidigare sa har IFAU nyligen i en rapport konstaterat att ett avskaffande av vårdnadsbidraget har en väldigt liten marginell effekt på arbetskraftsutbudet.

Anf. 64 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S) replik:

Herr talman! Jobbskatteavdraget är inte lösningen på Sveriges utmaningar, även om den tidigare borgerliga regeringen hade det som svar på alla frågor. Det är inte så att arbetslösheten blir lägre tack vare ett jobbskatteavdrag, att skolresultaten blir bättre på grund av skatteavdrag eller att klimatet blir bättre. Det är väldigt tydligt att vi har många utmaningar som vi behöver lösa med en helt annan politik än den förda politiken under de gångna åtta åren.

Tina Ghasemi har en fundering: Menar jag att det är skadligt när barn är hemma med sina föräldrar? Nej, definitivt inte. Därför hoppas jag att vi får ett större och jämnare uttag av föräldraförsäkringen. Man har en reform som vi statligt subventionerar där vi kan se att en stor del av dem som väljer att använda den är utlandsfödda personer med en svag koppling till arbetsmarknaden. De har barn som hamnar efter utifrån att de inte får del av exempelvis språkutvecklingen som en förskola ändå bidrar till. Det är skadligt.

Det innebär att vi har en reform som både ger cementerade könsroller och bidrar till att barn får en sämre start i förhållande till andra. Det tycker inte vi är en bra reform att lägga gemensamma pengar på. Därför tycker vi att vi i dag ska avskaffa den.

Anf. 65 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP):

Herr talman! I dag kommer Sveriges riksdag att avskaffa den kanske tydligast jämställdhetsfientliga reform som den tidigare alliansregeringen införde på Kristdemokraternas initiativ.

Vårdnadsbidraget innebär att personer med barn under tre år kan ta ut högst 3 000 kronor som inte grundar pensionsrätt och inte heller kan kombineras med andra socialförsäkringsförmåner. Det har varit en tydlig kvinnofälla och fattigdomsfälla.

Över 90 procent av dem som har tagit ut vårdnadsbidrag har varit kvinnor. Utlandsfödda och personer med invandrarbakgrund är överrepresenterade. De med låg utbildning är överrepresenterade. De med lägre lön är

överrepresenterade. Sammantaget kan vi se att reformen har gjort att de som redan står längre bort från arbetsmarknaden stannar kvar längre bort från arbetsmarknaden.

Vi ser att den cementerar könsroller som vi som land har åtagit oss att bryta ned. Sverige har undertecknat FN:s kvinnokonvention där vi åtar oss detta. Sveriges riksdag har antagit jämställdhetspolitiska mål. De går ut på att vi ska ha en jämställd arbetsmarknad där män och kvinnor får lika lön och lika förutsättningar men också att vi ska få bukt med det ojämnt fördelade obetalda hem- och omsorgsarbetet.

Herr talman! Jag är därför glad att vi i dag avskaffar en reform som så tydligt motverkar dessa mål. Vi har i debatten hört flera andra goda argument för att avskaffa vårdnadsbidraget. Integrationsaspekten är ett av dem. Nyanlända kvinnor är en grupp som överlag står långt från arbetsmarknaden. Vi behöver snarare insatser för att få in dem på arbetsmarknaden än att vi betalar skattepengar för att hålla dem därifrån.

Det är dessutom barn till dessa föräldrar som kanske bäst behöver förskolans språkutvecklingsmöjlighet. Kvaliteten i förskolan är trots allt beroende av hur mycket pengar vi har möjlighet att satsa på den. De pengar som i dag läggs på vårdnadsbidrag kommer från kommunens budgetar och kanske just från förskolans budget.

I det betänkande vars utskottsförslag jag vill yrka bifall till har Kristdemokraterna i sina motioner formulerat det som att de vill ha ekonomisk jämlikhet mellan barnomsorgsformer. Jag är ärligt talat mer intresserad av ekonomisk jämställdhet mellan människor, mellan män och kvinnor och mellan människor som är nyanlända till Sverige och människor som har bott här sedan länge eller fötts här.

I diskussionen är barnens bästa naturligtvis en central fråga. Många tycker att det är viktigt att människor ska kunna prioritera mer tid för sina barn. Den ambitionen delar jag. Jag diskuterar gärna vidare om hur vi kan möjliggöra för alla föräldrar att kombinera arbetsliv och mer tid för sina barn. Här kan jag tänka mig många reformer som kan uppnå detta utan att samtidigt motverka några av de viktigaste målen som Sveriges riksdag ställt sig bakom om jämställdhet.

Det gäller till exempel möjligheter till kortare arbetstid, hur vi arbetar med föräldraförsäkring och andra system. Det är system som redan i dag är mycket mer populära än vårdnadsbidraget. Man ska komma ihåg att det trots allt är mycket få som valt att utnyttja det.

I diskussionen har vi hört olika politiker kalla samma fenomen för ganska radikalt olika saker. Det har talats om valfrihet och att samma sak innebär beroende. När Kristdemokraterna talar om kvinnors valfrihet att leva på 3 000 kronor i månaden tycker majoriteten i kammaren att vi bör motverka kvinnors beroende av den andra förälderns inkomst. Kristdemokraterna talar om inflytande. Fattigdom är nog en mer korrekt beskrivning av vad det egentligen handlar om.

Jag vill citera Annika Qarlsso från Centerpartiet som talat om makt och frihet. Det är precis vad det handlar om. Människor, kvinnor liksom män, som har möjlighet att tjäna sin egen inkomst får makt och frihet i sina liv. Det motverkar vi med ett vårdnadsbidrag som Kristdemokraterna har infört.

Jag är väldigt glad att se att Folkpartiet och nu också Centerpartiet ställer sig bakom att vi ska ha ett samhälle där vi inte med skattemedel subventionerar ojämställdhet och bidrar till att människor blir kvar utanför arbetsmarknaden och i fattigdom.

Samtidigt är det intressant att konstatera att Moderaterna fortfarande håller kvar vid vårdnadsbidraget. Jag trodde att detta var något slags eftergift till Kristdemokraterna, men det verkar som att det är en politik som Moderaterna genuint står för. Jag tycker att det är intressant. Moderaterna är för frihet att inte arbeta, men bara när det gäller system som uppmuntrar till ojämställdhet. Det beror inte på att Moderaterna inte förstår att systemet uppmuntrar till ojämställdhet. Vi har hört Tina Ghasemi redogöra tydligt för detta och för att ojämställdhet är ett problem. Ändå vill de bevara ett system som leder till ökad ojämställdhet. Moderaterna accepterar detta samtidigt som de tycker att sjuka ska tvingas arbeta eller åtminstone inte få ta del av sjukförsäkringen. Men kvinnor ska tydligen hållas kvar i fattigdom med skattesubventionerade bidrag. Det övergår i alla fall mitt förstånd hur resonemangen går ihop för Moderaterna.

Herr talman! Med detta yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på samtliga reservationer. I dag avskaffar vi en reform som cementerar ojämställdhet, och det är värt att fira.
(Applåder)

Anf. 66 ROLAND UTBULT (KD) replik:

Herr talman! Lika glad som Annika Hirvonen Falk är, lika sorgsen är jag denna sorgens dag i Sveriges riksdag. Säkert är också många av dina partikamrater, som tidigt drev på för vårdnadsbidraget, ganska ledsna en sådan här dag. Om du ser till ditt parti kommer du att finna att det fanns en stark kraft för denna valfrihet där. Men det är nya tider nu. Man talar om 2015 som om allt nu ska förändras och att alla gamla värden inte är så viktiga längre.

Du talar om kvinnors valfrihet att tjäna 3 000 kronor, och du talar om fattigdom. Jag måste säga att jag inte får ihop det. Man väljer ju inte vårdnadsbidrag av skälet att man går ned i något slags fattigdomsfälla. Det är ett val man gör, och det valet handlar inte om 3 000 kronor. Det handlar om att vara mer tillsammans med sina barn. Det är detta det handlar om, och det är det som är själva valet. Det är ett val som handlar om egenmakt – att jag själv och vi själva som föräldrar bestämmer hur vi vill ha det. Jag tror att det här med fattigdomsfälla är väldigt långt borta. Vi talade förut om olika planeter, men jag tycker att detta verkar vara långt fjärran från verkligheten.

Jag har en fråga till dig. Jag ska läsa lite ur det mejl som jag läste ur förut. Det är en kvinna som skriver: Vad är det för fel med att vara hemma och själv gå på babysim med sitt barn? Man kan gå på babyrytmik, barnrytmik, öppna förskolan, biblioteket och lekplatsen.

Ja, vad är det för fel, Annika Hirvonen Falk, med att ta sig an sina barn under en något längre tid än föräldraledigheten?

Anf. 67 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP) replik:

Herr talman! Jag vill betona att vi inte avskaffar möjligheten att vara hemma med sina barn. Det vi avskaffar är en offentlig skattesubvention

som leder till ojämställdhet och som motverkar våra mål om jämställdhet och integration. Det är det vi avskaffar här i dag.

Frågan som Roland Utbult ställde om huruvida det är bra eller dåligt att människor är hemma med sina barn rör egentligen en diskussion som behöver sättas i det stora sammanhanget. Är det bra eller är det dåligt att föräldrar inte har ett arbete att gå till och att barn växer upp i hem där de aldrig ser sin mamma gå till jobbet? Är det bra eller dåligt? Det måste sättas i ett strukturellt sammanhang som jag i och för sig vet att Kristdemokraterna värjer sig mot. Men faktum är att det inte är så bra för barn att växa upp i ett ojämställt Sverige.

Detta förslag – att avskaffa det kommunala vårdnadsbidraget – kommer att bidra till ett mer jämställt Sverige. Det kommer att ta bort skadliga subventioner som leder till att barn inte i samma utsträckning får se sina föräldrar gå till jobbet. De aspekterna verkar inte Kristdemokraterna fästa någon som helst vikt vid.

Miljöpartiet är ett parti som under lång tid har värnat människors möjlighet att styra över sin egen tid. Men också Miljöpartiet måste se sanningen i vitögat: Det här förslaget är inte bra. Därför har vi sedan lång tid tagit avstånd från Kristdemokraternas vårdnadsbidragsmodell.

Anf. 68 ROLAND UTBULT (KD) replik:

Herr talman! Tack för svaret, Annika Hirvonen Falk! Vi skiljer oss väldigt tydligt åt, du och jag, rent ideologiskt. Det är bra på ett vis i demokratin att vi är tydliga och att människor vet vad vi tycker och tänker. Du talar om att det handlar om att avskaffa möjligheten att få någon ersättning för att man är hemma med sina barn lite extra tid utöver föräldraledigheten. Det värjer du dig mot att man ska få.

Jag tycker att det är ett förakt mot föräldrars egenmakt och förmåga att själva fatta beslut. Men framför allt är det ett förakt mot den syn som många föräldrar har om att de vill ge lite mer tid till sina barn utöver föräldraledigheten. Du säger att man kan göra det, men då gör man det alltså utan någon ersättning. Det är Miljöpartiets politik.

Detta kokar ned till en skillnad i synen på valfrihet. Staten ska in vid köksbordet och vara med och besluta om hur föräldrar ska göra. Det är det som är vänsterregeringens, och i dag också tyvärr Centerpartiets och Folkpartiets, linje. Vi kristdemokrater tillsammans med övriga här anser att makten och besluten ska tillerkännas föräldrarna och deras förmåga och rätt att fatta sina egna beslut om hur man vill göra när det gäller att ta hand om sina barn någon extra tid utöver föräldraledigheten.

Vad svarar du kvinnan som undrar vad det är för fel med att vara hemma lite extra? Man kanske vill gå på babysim, babyrytmik, öppna förskolan, biblioteket och lekplatsen. Vad har du emot den föräldern?

Anf. 69 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP) replik:

Herr talman! Det är mycket duande här i socialförsäkringsutskottets debatter. Jag kan bara göra en liten jämförelse med hur vi brukar arbeta i justitieutskottet.

Svaret från mig på ett sådant brev skulle kanske inledas med att säga att denna kvinna borde rösta på Kristdemokraterna. Vi, majoriteten i Sveriges riksdag, tycker inte att staten ska motverka de mål om jämställdhet

och integration som staten själv har satt upp – och speciellt inte genom skattesubventionerade bidrag.

Det är fantastiskt att människor vill ta och tar ett ansvar för sina barn och att de vill umgås med dem. Men låt oss skapa system som möjliggör detta utan att samtidigt skapa kvinnofällor och fattigdomsfällor! Jag ser fram emot samtal där vi kan gå vidare från detta förslag som i dag för andra gången – och förhoppningsvis sista gången, som tidigare talare sa – kommer att avskaffas i Sveriges riksdag. Låt oss komma vidare!

Anf. 70 SOLVEIG ZANDER (C):

Herr talman! Vårnadsbidraget, som ju är en del i föräldraförsäkringen, fyller inte någon funktion i dagens samhälle. Det har spelat ut sin roll. För många år sedan, när de som blir föräldrar i dag knappt var födda, drev jag och, som sagt, Thorbjörn Fälldin, Centerkvinnorna och Centerpartiet att vårnadsbidraget skulle finnas. Skälet till det var att det då var en annan tid. Då var de flesta damer hemmafruar, och de hade ingen egen inkomst. Ett vårnadsbidrag skulle ge dem en inkomst. Vi vet alla hur viktig rätten att kunna bestämma över egna pengar är, men jag tänker inte gå in mer på det nu.

Då var som sagt heller inte barnomsorgen utbyggd på det sätt den är nu. I dag finns det olika former av barnomsorg att välja på, och både kvinnor och män yrkesarbetar. Dessvärre, herr talman, är föräldraförsäkringen och föräldraledigheten inte jämställd. Det kan vi verkligen beklaga i dag. Vi känner också till nackdelarna, för det är kvinnorna som tar ut den största delen av föräldraledigheten och den största delen av vårnadsbidraget. Det påverkar löneutvecklingen, karriären, pensionsnivån och hela familjen. Av det skälet vill vi från Centerpartiet avskaffa vårnadsbidraget. Vi vill ha reformer och förslag som ger valfrihet och morötter. Vi är för att fler ska arbeta och ha ett längre yrkesliv.

För att medverka till att utöka det jämställda uttaget av föräldraförsäkringen och umgänget med barnet vill vi införa en högre jämställdhetsbonus som gäller även för VAB-dagar. Vi vill införa en barnomsorgspeng för att öka familjernas valfrihet när det gäller att välja förskola. Det är något som inte alltid fungerar i dag, för alla kommuner har inte infört att man kan ha sina barn i en annan kommun än hemkommunen. Det är faktiskt viktigt för att man ska slippa åka lång väg till förskolan eller barnomsorgen.

Vi vill också införa ytterligare driftsformer i barnomsorgen, och det finns olika pedagogiker. Självklart underlättar allt detta valfriheten för föräldrarna när det gäller anpassning efter barnets specifika behov. Då kan man bestämma hemma vid köksbordet. *Det* är valfrihet.

Öppna föräldra- och barndagar vill vi också införa för att möjliggöra att ytterligare vuxna närstående till barnet ska kunna ta ut föräldraledighet. Det är också en del i en valfrihetsreform.

Vi vill också uppmuntra kvinnor att vara egna företagare och vill att de ska kunna anpassa föräldraledigheten efter det.

Som sagt, herr talman, Centerpartiet är för en närodlad politik. Det innebär i det här sammanhanget att man själv ska kunna välja vad som är bäst för barnet, för föräldrarna och för familjen. I det sammanhanget hör vårnadsbidraget inte hemma. Av den anledningen, herr talman, yrkar jag bifall till förslaget om vårnadsbidragets avskaffande.

Anf. 71 ROLAND UTBULT (KD) replik:

Herr talman! Tack, Solveig Zander, för ditt anförande! Det är intressant ur flera synvinklar. Du nämner valfriheten ett antal gånger och talar om hur viktigt det är att man kan sitta vid köksbordet och fatta beslut. Du talar om närodlad politik. I ert partis idéprogram står det att partiet tror på varje människas rätt och förmåga att själv forma sin egen framtid och att makt ska finnas så nära människor som möjligt. Det här är riktigt nära intill kristdemokratisk politik och idéburen tanke.

Nu väljer man bort möjligheten för föräldrar att bestämma: Jag vill vara hemma lite till med mitt barn, för jag ser att barnet behöver det. Innan vårt barn börjar på förskolan vill vi ha lite mer tid hemma med det.

Hur går det ihop med din ideologiska bas?

Anf. 72 SOLVEIG ZANDER (C) replik:

Herr talman! Min ideologiska bas står fast. Den är oerhört enkel. Om det alltid är den som har den lägsta inkomsten som stannar hemma, vilket jag har hört Roland Utbult säga vid flera tillfällen här, drabbar det kvinnan. Den valfriheten drabbar henne resten av livet, för hon får en lägre inkomst, färre och mindre möjligheter till karriär och en lägre pension. Då är det ingen valfrihet längre.

Nej, vi från Centerpartiet menar att det är viktigt med reformer som faktiskt innebär att man får ett jämnare uttag av föräldraförsäkringen. Roland Utbult känner väl också till att föräldrar redan i dag kan välja att vara hemma med sina barn längre än ett år. Hur många kvinnor är det inte, för det är kvinnor i det sammanhanget också, som tar ut tre dagar föräldradag i veckan men är hemma fem dagar ändå? Båda föräldrarna har i det system vi har i dag möjlighet att välja att vara hemma mer med sina barn. Då kan man välja att göra det utifrån den ekonomiska förutsättning som föräldrarna har gemensamt.

Vårdnadsbidraget fyller alltså ingen funktion i dag mer än att det är till nackdel i det sammanhang där vi vill möjliggöra för valfrihet i ett mycket bredare system och också se till att vi värnar arbetslinjen. Ett längre yrkesliv är vad vi jobbar för.

Anf. 73 ROLAND UTBULT (KD) replik:

Herr talman! Det du säger skulle naturligtvis vara väl grundat om det inte vore så att du inte har folket med dig. Enligt undersökningar vill föräldrar bestämma och besluta om vårdnadsbidraget. Majoriteten vill det. 25 procent vill inte det utan vill ta bort det. Ni tillhör de 25 procent som vill ta bort det.

Det jag har sagt är att det handlar om kvinnors löner och vem av de två föräldrarna som ska vara hemma och ta ansvaret. Eftersom kvinnor i snitt tjänar nästan 4 miljoner mindre än vad männen gör under en livstid blir det oftast kvinnorna som stannar hemma. Det är ju så. På det sättet kan man säga att valfriheten blir begränsad, men det har inte så mycket med valfriheten i och med vårdnadsbidraget att göra, tycker jag.

Valet handlar inte om, tror jag, att gå in i en fattigdomsfälla, som jag hörde någon säga här. Valet handlar om att jag vill ge mer tid till mina barn, och under den tiden har jag möjlighet att få ett vårdnadsbidrag, i alla fall fram till, som det verkar, den 1 januari nästa år. Nästan hälften av

kommunerna i Sverige har beslutat om vårdnadsbidraget, och där det har beslutats är det populärt.

Det är många som hör av sig till oss och säkert även till andra och talar om att det är förfärligt att vårdnadsbidraget ska tas bort.

Vad är problemet för Solveig Zander med vårdnadsbidraget utifrån att det är en valfrihetsfråga?

Anf. 74 SOLVEIG ZANDER (C) replik:

Herr talman! Många vill ha kvar vårdnadsbidraget, säger Roland Utbult. Varför är det då så få som använder sig av vårdnadsbidraget? Om det är så himla viktigt och populärt, varför är det så få som tar ut vårdnadsbidraget?

Dessa frågor måste man ställa sig. Om det fanns en reell valfrihet skulle fler välja vårdnadsbidraget. Jag är övertygad om att Roland Utbult, precis som jag, vet att det är viktigt att vi ger incitament till att båda föräldrarna ska kunna vara tillsammans med sina barn och att de får möjlighet att välja på ett annat sätt. Det är därför vi vill skapa morötter tillsammans med de reformer vi genomför i valfrihetssyfte. Det är därför vi tycker att jämställdhetsbonusen är bra, att det går att få mer ersättning om den som går ut och jobbar är den som tjänar minst.

Det är viktiga reformer. Barn behöver båda sina föräldrar. Varför är det bara mamman som ska vara hemma hos barnen? Jo, det var så för 40 år sedan, när Thorbjörn Fälldin och jag stod på barrikaderna och tyckte att det var viktigt att mamman får en ersättning. Då var man hemmafru. Det handlade också då om att bli självständig och få en egen försörjning, precis som det handlar om i dag.

I dag har vi en annan värld. I den värld vi lever i i dag har vårdnadsbidraget ingen funktion att fylla.

Anf. 75 CHRISTINA ÖRNEBJÄR (FP):

Herr talman! Vi har hört många argument för och emot vårdnadsbidraget, och det är ingen hemlighet att jag kommer att tala emot vårdnadsbidraget. Nio av tio som tar ut vårdnadsbidrag är kvinnor. Det har vi också hört flera gånger under dagen. Det är vanligast bland låginkomsttagare, bland personer med utländsk bakgrund och i förortskommunerna. Det är inte så konstigt. Om marginalerna är små är 3 000 skattefria kronor mycket pengar. Men pengarna löser inte något problem utan låser in.

Vi hör här hur man vill utöka bidraget eftersom det är så få som tar ut det. Man menar att det är för lågt satt och att en höjning skulle öka uttaget. Jag är också övertygad om det. Men jag frågar mig varför dessa partier vill subventionera något som de flesta i Sverige är stolta över att vi har arbetat bort, det vill säga hemmafrun.

Vårdnadsbidraget är inte pensionsgrundande. De kvinnor som stannar hemma – det är nästan bara kvinnor – med vårdnadsbidrag får med andra ord en sämre pension. Eftersom 3 000 kronor är på tok för lite att leva på blir man helt beroende av sin partner. Det är ett beroende som med andra ord följer med även upp i pensionsåldern. Vi vet att rädslan för att inte klara ekonomin är en anledning till att man stannar i ett förhållande som inte fungerar.

Redan detta att kvinnor tar ut så många fler föräldradagar och är hemma längre och därför är borta från arbetsmarknaden under lång tid ger

en sämre livslön. En kvinna med två barn med tre år emellan kan utan problem vara borta sex år från arbetsmarknaden, men det kan bli ännu längre beroende på hur föräldrarna delar upp föräldraförsäkringen. Precis som vi hörde från Centerpartiets sida går det alldeles utmärkt att plocka ut ett fåtal dagar i veckan. Lägg på fler år för varje barn.

Det här kan låta bra och tryggt för barnen. Det är det argumentet som har förts fram i debatten, det vill säga att man värnar barnperspektivet – att få vara hemma med en förälder i tre år. Men detta blir för många barn i stället början till ett utanförskap. Jag tänker på förskolan men inte i första hand den sociala biten, även om den är nog så viktig för både föräldrar och barn. Förskolan ger även föräldrarna ett utökat nätverk. Nej, jag tänker på de barn som har ett annat modersmål än svenska. Där är förskolan extra viktig. Att som sexåring komma första dagen till skolan efter att ha varit hemma med sina småsyskon är knappast grunden för en lyckad skolgång.

Det är märkligt att det anses att det är de system som drabbar kvinnor som måste vara kvar för att värna valfriheten, medan det inte är några som helst problem att inskränka valfriheten så länge den bara drabbar kvinnor. Föräldraförsäkringen är ett exempel. Rätten till fri abort har varit uppe till diskussion. Där finns diskussionen om rätt till kejsarsnitt.

Att valfriheten skulle hotas är inte ett argument som håller. Valfriheten finns fortfarande kvar. Det står var och en fritt att vara hemma med sina barn hur länge som helst. Det är bara inte skattefinansierat. Sverige har dessutom världens mest utbyggda föräldraförsäkring.

Det är alltid lika underhållande att höra icke-liberaler definiera liberalism och vad liberaler borde stå för. Det är nämligen alltid i linje med vad de för dagen själva tycker. Det har sagts att det har varit ett oväntat stöd från FP i dag, men de som har hängt med vet att vi fattade ett landsmötesbeslut redan 2013 om ytterligare en kvoterad månad i föräldraförsäkringen. Det kan knappast ha kommit speciellt oväntat. Vad gäller det oväntade stödet till vårdnadsbidraget har man uppenbarligen hängt med dåligt. Vi var tydliga i alliansregeringen, före alliansregeringen och efter alliansregeringen att vi inte vill ha det.

I stället för att citera 40 år gammal politik ser vi till verkligheten i dag och det samhälle vi vill forma i framtiden. Vi liberaler gillar inte bidragslinjen. Vårdnadsbidraget innehåller allt det som är negativt med bidraget, det vill säga utanförskap, inlåsning och ojämställdhet.

(Applåder)

Anf. 76 JAN ERICSON (M):

Herr talman! Jag har följt hela debatten, och jag fascineras över den närmast hallelujaliknande stämningen över att politikernas makt ökas ytterligare över svenska föräldrar och att deras valfrihet minskas. Socialismen tar tyvärr en seger över människorna i frågan. Detta handlar i grunden om respekt för människors eget fria val.

Jag blev fascinerad över Fredrik Lundh Sammeli. Det verkade som att han inte riktigt hade koll på vad frågan gäller. Flera gånger pratade Fredrik Lundh Sammeli om statlig finansiering och statliga kostnader, men det här är helt kommunfinansierat. Det finns över huvud taget inga statliga pengar i detta. Ni verkar inte ens veta vad ni lagstiftar om.

Här handlar det om möjligheten för en kommun att på egen bekostnad erbjuda valfrihet till kommuninvånarna. Det är inte ett statligt bidrag.

Herr talman! Jag är inte bara riksdagsledamot, utan jag är också pappa. Jag har varit det länge, närmare bestämt 22 år. För mig kommer inget arbete eller uppdrag under livet att ha varit viktigare än min uppgift som förälder. Inte ens ett riksdagsuppdrag kommer i historiens ljus att överträffa uppdraget att fostra mina egna barn. Jag har valt att göra det tillsammans med min hustru, och vi har gjort de valen själva.

Vår dotter är i dag 22 år. Hon föddes alltså 1993. Vår familj hade därför möjlighet att förlänga tiden hemma med henne med hjälp av vårdnadsbidraget, som infördes av den borgerliga regeringen 1991–1994. Både min hustru och jag tog ut vårdnadsbidraget och var hemma från jobbet. Vi var nya husägare, hade precis byggt hus och hade stora lån och inte speciellt höga inkomster. Det gav oss en möjlighet att vara hemma lite längre tid med våra barn innan vår dotter och hennes lillebror började på en utmärkt förskola som drevs av ett föräldrakooperativ.

På den tiden var jag politiskt intresserad, delvis på grund av familjepolitiken. Jag var aktiv hemma i Marks kommun i västra Götaland, och där var opinionen för ökad valfrihet för barnfamiljer mycket stark, vilket Phia här säkert minns. Vi satt nämligen i samma fullmäktige på den tiden.

Det var så starkt tryck i vår kommun att kommunfullmäktige fattade ett beslut att tillskriva regeringen och ansöka om att få bli frikommun och införa kommunalt vårdnadsbidrag. Vid det beslutet i kommunfullmäktige röstade samtliga borgerliga partier, Miljöpartiet och till och med Vänsterpartiets ordförande för detta. Efter valet 2006 införde vi vårdnadsbidrag i Marks kommun med stöd av den lagstiftning som regeringen då införde.

Det finns ett mycket starkt stöd för detta, både i vår kommun och hos svenska folket. Det finns *inte* stöd hos svenska folket för att avskaffa vårdnadsbidraget. Även bland många som själva inte använder vårdnadsbidraget finns det ett starkt stöd för att andra ska ha den möjligheten. Många människor vill få bestämma själva.

Herr talman! Alla barn är olika. Det känns kanske som ett onödigt påpekande i socialförsäkringsutskottet och i denna kammare. Men jag tror att det är viktigt att påminna om det ibland, inte minst när man talar om vårdnadsbidraget. Alla barn passar inte i vårt stressade samhälle. Alla barn mår inte bra av att som ettåringar tillbringa tio elva timmar om dagen i förskolan.

För de barn som behöver en lugnare vardag är vårdnadsbidraget i vart fall en liten möjlighet för föräldrarna att vara hemma med barnen lite längre tid. Om vi avskaffar vårdnadsbidraget försämrar vi möjligheterna för dessa barn.

Föräldrar kan inte bara ses som en produktionsresurs. Jag hyllar arbetslinjen i varje läge, men jag tycker att vi också måste komma ihåg att den viktigaste arbetsinsatsen vi gör som föräldrar faktiskt är att fostra en ny generation människor. Då måste vi inse att alla barn är olika, och då måste det också finnas mer än ett sätt att ordna barnomsorgen de första viktiga två tre åren av barnens liv.

Anf. 77 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP) replik:

Herr talman! Alla barn är olika, säger Jan Ericson. Hur kommer det sig då att barn till personer som står långt från arbetsmarknaden inte verkar

passa i förskolan lika ofta som andra barn? Och, Jan Ericson, hur kommer det sig att när det handlar om valfrihet som leder till ökad ojämställdhet är Moderaterna för? Men när det handlar om att få vara hemma och bli frisk från en långvarig sjukdom ska man minsann tvingas söka arbete med Moderaternas arbetslinje som motiv.

Prot. 2015/16:29
18 november

-----
*Det kommunala
vårdnadsbidraget
avskaffas*

Anf. 78 JAN ERICSON (M) replik:

Herr talman! Det har varit mycket diskussion i debatten om hur det här påverkar människor som står långt från arbetsmarknaden och även nyanlända till Sverige. Jag skulle vilja vända lite på det.

Det här handlar faktiskt inte om vårdnadsbidraget. Det här handlar om hur våra ersättningssystem ser ut för människor som kommer till Sverige. Om vi skulle ha ett system där man som nyanländ stegvis kvalar in i våra socialförsäkringssystem, då skulle vi inte ha det här problemet. Jag tycker att vi ska angripa det problemet på ett annat sätt.

Jag tycker också att vi ska titta lite grann på hur det ser ut i vår omvärld. Vi behöver bara åka till Åland. Finland har ett helt annat synsätt på den här frågan än vi har i Sverige. Där har man ett hemvårdsstöd.

Jag såg att på Åland höjer man detta hemvårdsstöd från årsskiftet. Där får alla föräldrar som inte utnyttjar kommunal barnomsorg 500 euro per månad. Det är ganska mycket pengar. För den som inte förvärvsarbetar höjs stödet ytterligare. Man höjer alltså hemvårdsstödet från årsskiftet. Man väljer en helt annan väg än vi gör i Sverige.

Det var flera som sa i debatten att det här skulle påverka skolresultat, att det är viktigt för barn att komma in i förskolan tidigt och så vidare. Jag vill bara påminna om skillnaden mellan Sverige och Finland när det gäller PISA-undersökningar och skolresultat. Uppenbarligen har det finska hemvårdsstödet inte dragit ned skolresultaten för barnen.

Anf. 79 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP) replik:

Herr talman! Jag fick inte svar på vare sig min första eller min andra fråga. I stället fick jag ganska lösryckta ovetenskapliga resonemang om att det finska skolsystemet skulle vara så himla mycket bättre för att Finland inte har samma väl utbyggda tillgång till förskola som vi har i Sverige. Med mina släktingars erfarenhet från Finland i bagaget kan jag säga att jag inte alls är beredd att gå den vägen och radikalt försämra möjligheten till förskola i Sverige till den låga nivå som man har i Finland.

Faktum är ju att förskolan är den skolform i Sverige som är mest framgångsrik. Extra viktig är den för barn som kommer från hem med låg utbildningsbakgrund och för barn som kommer från hem med föräldrar som inte har svenska som modersmål. Det är just den här gruppen som utnyttjar vårdnadsbidraget i högre utsträckning. Det är just de här barnen som kanske bäst behöver ha stödet från förskolan i bagaget när de tar ryggsäcken med sig till sin första skoldag.

Herr talman! Jan Ericson får en chans till. Hur kommer det sig, om det är nu är så valfritt och alla barn är olika och uttaget av vårdnadsbidrag baserar sig på det individuella barnets behov, att vi ser de här strukturella skillnaderna? Barn till föräldrar med låg utbildning som står långt från arbetsmarknaden och som har utländsk bakgrund – det är de som är överrepresenterade.

Anf. 80 JAN ERICSON (M) replik:

Herr talman! Precis som jag sa i förra repliken är jag övertygad om att det handlar mycket om att detta är människor som kanske inte har tagit sig in på den svenska arbetsmarknaden. Då är det här ett tillskott som man kan få. Man hade varit hemma med barnen oavsett vilket. Härigenom får man åtminstone en ersättning för det. Det tycker jag är ganska viktigt.

Det var den stora, viktiga frågan när vi debatterade de här frågorna i vår kommun. Man upplevde en orättvisa – vissa var hemma och fick ingen ersättning; andra fick tillgång till en förskola som kostade väldigt mycket pengar. Den biten ska man också ha med i den här diskussionen.

Jag har själv en motion i det här betänkandet som jag inte yrkar på i dag, men jag vill ändå påminna om den. Jag föreslår alltså att man bygger ut det här systemet, att man förbättrar vårdnadsbidraget i stället för att avskaffa det. Om man dessutom får pensionspoäng på det skulle det bli en reell inkomst som skulle undanröja en del av problemen som nämns här.

Det här handlar dessutom inte om ett val mellan förskola eller vårdnadsbidrag utan om ett komplement. Under en kortare tid väljer man att ta ut vårdnadsbidrag. Sedan placerar man ofta sina barn i en förskola. Jag ser det bara som en fördel.

Jag har själv varit med och drivit föräldrakooperativ förskola. Personalen säger ofta att det är de minsta barnen som är allra mest arbetskrävande. Det är där man har den allra minsta möjligheten att ge ett pedagogiskt innehåll. Det är väldigt mycket omvårdnad. När barnen blir lite större kan de ta till sig mycket mer av den pedagogiska verksamheten.

Genom att en del föräldrar är hemma med sina minsta barn kan man avlasta förskolan de mest personalkrävande barnen så att personalen får mer tid till den pedagogiska verksamheten med språkinläring och så vidare. Det finns någonstans en tid då barnen passar bäst i förskolan och kan ta del av den pedagogiska verksamheten.

Jag ser alltså det här som ett komplement. De här sakerna hänger ihop; det är inte antingen eller. Vi lever i dag i ett samhälle där de allra flesta föräldrar kommer att använda förskolan men kanske inte direkt för de allra minsta barnen. Den valfriheten ska vi värna.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 20.)

§ 18 Redovisning av fördelning av medel från Allmänna arvsfonden under budgetåret 2014

Socialutskottets betänkande 2015/16:SoU2
Redovisning av fördelning av medel från Allmänna arvsfonden under budgetåret 2014 (skr. 2014/15:132)
föredrogs.

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 20.)

Näringsutskottets betänkande 2015/16:NU4

Statliga företag (skr. 2014/15:140)

föredrogs.

Anf. 81 PER-ARNE HÅKANSSON (S):

Herr talman! I dag debatterar vi de statliga företagen. För svenska folket är dessa företag och deras verksamhet av mycket stor betydelse.

Vi tar ställning till regeringens skrivelse 2014/15:140 för 2015 års redogörelse för företag med statligt ägande, en motion som väckts med anledning av skrivelsen och motionsyrkanden från allmänna motionstiden.

Skrivelsen är ett viktigt redskap för oss för att följa upp hur regeringen tar sitt ägaransvar och hur den vill utveckla det statliga ägandet.

Jag vill yrka bifall till förslaget i utskottets betänkande i fråga om att lägga regeringens skrivelse till handlingarna.

Jag vill även yrka avslag på motionerna som väckts i detta ärende dels med anledning av skrivelsen, dels under allmänna motionstiden. I fråga om förvaltning av SJ AB finns en reservation med anledning av motion 2015/16:57 från S, MP och V. Den reservationen tänker jag inte yrka bifall till, däremot ber jag er notera densamma.

De statliga företagen är en tillgång för Sverige. De spelar en viktig roll för mångfalden i näringslivet och bidrar till sysselsättningen över hela landet. Exempelvis utgör de i dag sammantaget Sveriges största arbetsgivare. De statliga företagens väl och ve har stor betydelse för dem som arbetar i bolagen, för dem som gör affärer med dem och även för varje enskild medborgare.

I den statliga bolagsportföljen finns 49 hel- och delägda bolag, varav två är börsnoterade. Bolagen representerar stora värden. I maj 2015 värderades de till ca 460 miljarder kronor.

Herr talman! En del frågar sig varför staten ska äga företag. Ägandet i sig är förstås inget självändamål, utan det handlar snarare om att se till de samhällsvärden och den strategiska betydelse som företagen och deras verksamhet utgör för svenska folket.

I skrivelsen framför regeringen att det övergripande målet är att bolagen ska skapa värde för samhället och i förekommande fall se till att de särskilt beslutade samhällsuppdragen, som flera företag har, utförs väl. Regeringen framhåller också att man ständigt ser över portföljen av bolag för att pröva skälen för fortsatt statligt ägande men också som ett led i att överväga bolagens olika uppdrag och inriktningar. Försäljning av statens egendom ska, enligt budgetlagen, ske affärsmässigt.

Statligt ägda företag ska arbeta under krav på effektivitet, avkastning på det kapital företaget representerar och strukturanpassning. I vissa fall står samhällsuppdraget klart uttalat i ägardirektiven. I andra sammanhang finns inte samhällsuppdraget i sig som ett direktiv, men den som handlar och agerar i allmänhetens tjänst har trots detta ett särskilt ansvar att bära. Det tror jag att var och en här kan skriva under på.

Två frågor har varit särskilt i fokus på senare tid – behovet av statligt riskkapital och SJ:s vinstutdelningar. När det gäller riskkapitalet framförde Riksrevisionen nyligen kritik mot hur det fungerat under de senaste åren.

Ambitioner har verkligen inte saknats, men träffsäkerheten kunde ha varit bättre.

Framför allt behövs mer stöd i tidiga skeden. Så kallade fond-i-fond-lösningar kopplade till bankgarantier har nämnts. Regeringen har tagit fasta på det och arbetar nu med att ta fram verktyg för att främja innovativa idéer och satsningar, allt för att ge möjligheter för dessa att utvecklas för att skapa tillväxt, jobb och framtidstro i hela landet.

När det gäller SJ:s vinstavkastning är det en följd av de ägardirektiv som alltjämt råder och som togs fram under den förra regeringens tid. Nu väcks frågan: Ska SJ, som verkar i en konkurrensutsatt vardag, också ha ett uttalat samhällsuppdrag? Ägardirektiven är för närvarande under beredning, därav vår notabla reservation i ärendet. Man bör även ha i åtanke att den vinst som SJ och andra statliga företag genererar till statskassan kommer svenska folket till godo genom de satsningar som sker på välfärd, trygghet och, inte minst, infrastruktur.

Herr talman! För det statliga ägandet är det centralt att företagen bedriver sin verksamhet på ett sådant sätt att ett långsiktigt värdeskapande kan uppnås. Bolagen ska ges möjlighet att utvecklas, och det är självklart att den aktiva förvaltningen sker på ett professionellt sätt. De ska vara föregångare i hållbart företagande genom ett långsiktigt och ansvarsfullt ställningstagande till mänskliga rättigheter, arbetsvillkor, miljö, antikorruption, jämställdhet och mångfald. Styrelse och företagsledning har att ta ett tydligt ansvar för att dessa viktiga utgångspunkter följs upp på ett bra sätt.

Vad gäller jämn könsfördelning i styrelserna och bland de verkställande direktörerna har staten som ägare nått betydligt längre än näringslivet i övrigt. Andelen kvinnliga styrelseordförande kan tjäna som ett exempel på det. År 2015 uppgår de till 46 procent. Börsbolagens motsvarande andel är ca 5 procent.

Dialog är viktig mellan bolagen och staten som ägare. Vid de regelbundna ägarmötena, då företrädare för bolag och regering träffas, följs bolagens prestation upp i förhållande till fastställda ekonomiska mål, hållbarhetsmål och i förekommande fall uppdragsmål. Målen som sätts ska vara ambitiösa och realistiska.

Slutligen, herr talman: Ett av de viktigaste instrumenten för styrning av bolag med statligt ägande är att utse kompetenta och väl fungerande styrelser. Styrelserna ska vara sammansatta så att de kan genomföra uppdraget utifrån affärskompetens, integritet, effektivitet och branschkunskap. Högt ställda krav och ständigt utvecklingsarbete ska vara i fokus.
(Applåder)

Anf. 82 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSON (M):

Herr talman! Jag vill börja med att säga att jag står bakom alla de reservationer som Moderaterna och övriga allianspartier har i denna skrivelse, men för tids vinnande yrkar jag bifall till utskottets förslag under punkt 7. Jag yrkar även bifall till allianspartiernas reservation under punkt 5.

Vi debatterar, och kommer att fatta beslut om, den årliga skrivelsen om företag och statligt ägande. För oss moderater är den grundläggande tanken att statens uppgift normalt bör vara att ange de ramar och regler som ska gälla för näringsliv och företag, inte att äga och driva företag.

När vi nu har en bolagsportfölj, och kommer att ha det under överskådlig tid, är det viktigt att staten ställer krav på tydliga principer. De statliga bolagen bör drivas långsiktigt och ansvarsfullt, och när bolagen verkar på en konkurrensutsatt marknad gäller självklart marknadsmässiga krav för att säkerställa en effektiv konkurrens.

Det är inte helt enkelt i en föränderlig värld. Vi vet att det kan vara svårt att verka och upprätthålla mål som de svenska statliga bolagen ska leva upp till. Vi vet också att internationella priser och samhällsförändringar påverkar. Inte minst kan vi följa LKAB och dess gruvnäring i norr. Där flyttar man nu delar av samhället, det vill säga Kiruna. I Tyskland har vi kunnat följa landets omställning av energislag. Det påverkar fortfarande svenska Vattenfall, ett bolag som vi kommer att återkomma till i en senare debatt. Ett annat av dessa bolag är Telia Sonera, där vi så sent som i dag gjort besök.

Herr talman! Jag har nämnt ett antal bolag i den bolagsportfölj som i dag innehåller och representerar ett betydande företagsägande i Sverige. I den statliga bolagsportföljen finns, som vi hörde tidigare, 49 hel- och delägda statliga bolag. 41 av dessa är helägda, åtta är delägda. Två bolag är börsnoterade. Det är fråga om stora värden, och sammantaget hör bolagen till Sveriges största arbetsgivare. Totalt handlar det om ca 163 000 anställda. Ytterst ägs bolagen, inte att förglömma, av svenska folket. Staten har därmed ett stort ansvar att vara en aktiv och professionell ägare.

Det övergripande målet är att bolagen ska skapa värde och att de bolag som har ett särskilt ansvar för beslutade samhällsuppdrag ska utföra dem väl. Det är viktigt att poängtera.

Från 2012, under alliansregeringen, har nya steg tagits för att förstärka hållbarhet som en viktig angelägenhet. Alliansregeringen lyfte då in frågan i bolagsstyrningen genom att ge styrelserna i uppdrag att utarbeta strategiska hållbarhetsmål, formulerade enligt följande: De ska vara få och övergripande, relevanta för bolagens affärsverksamhet och hållbarhetsutmaningar, långsiktiga och utmanande, uppföljningsbara inte bara kvantitativt, tydliga och enkla att kommunicera samt fastställda genom styrelsebeslut.

Genom att tydliggöra sitt engagemang i centrala hållbarhetsfrågor visar bolagen att de är moderna organisationer. Hållbarhetsarbetet syftar till att säkerställa anständiga affärer och till att bibehålla eller öka värdet på svenska bolag, ett värde som i dag uppgår till 260 miljarder kronor. Genom att använda internationella jämförelser med GRI, Global Reporting Initiative, som utgångspunkt ges möjlighet till jämförelser över tid och mellan företag inom branscher och sektorer både nationellt och internationellt.

Bolag med statligt ägande ska efterleva de internationella riktlinjerna om miljöhänsyn, mänskliga rättigheter, arbetsvillkor, antikorrupcion och affärsetik, de tio principerna i FN:s globala compact, FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter samt OECD:s riktlinjer för multinationella företag. Detta blir självklart extra viktigt för bolag i särskilt riskutsatta branscher eller med verksamhet i länder som brister i efterlevnaden av internationella riktlinjer.

Ett annat mål har varit att påverka attityder och gamla invanda kulturer genom att bredda kompetensen. Detta har fått till följd att vi nu ser att 49 procent av de stämvalda styrelseledamöterna är kvinnor, enligt SIS Ägarservice. Man kan jämföra med hur det var runt 2006, då det var 23 procent kvinnor. Också 46 procent av ordförandena i de helägda bolagen

är kvinnor. I de börsnoterade företagen, som nämndes tidigare, är siffran 5 procent.

Det är en strategisk fråga att urvalet av ledamöter görs utifrån en bredd av olika bakgrunder och erfarenheter. Sammansättningen av varje styrelse ska ha balans avseende bakgrund, kompetensområde, erfarenheter och kön. Vid sammansättningen ska även mångfaldsrespekt, såsom etnisk och kulturell bakgrund, vägas in, men till syvende och sist är det A och O att ett bolag har en väl sammansatt styrelse för att uppdraget ska kunna utföras väl.

En viktig del i bolagsstyrningen när det gäller bolag med statligt ägande är att ersättningarna till ledande befattningshavare är rimliga och väl avvägda, har man skrivit in. Ersättningen ska inte vara löneledande i förhållande till andra jämförbara företag utan präglas av måttfullhet. Resultatet under perioden 2009–2014 har fallit ut så att totalersättningen till vd:ar i bolag med statligt ägande i genomsnitt har ökat med 3,7 procent per år, vilket är lägre än marknadens ökning på 4,6 procent.

I redovisningen för de statliga bolagen över åren finns också en redovisning för varje bolag. Jag vill här i mitt anförande ta upp två av dessa bolag specifikt, då de under innevarande år sticker ut med anledning av stora utdelningar som regeringen har valt att göra från dessa statliga bolag. Ett är Akademiska Hus, som förvaltar universitet och högskolor och som har fått ett bredare uppdrag att även kunna bygga och förvalta studentbostäder. Samtidigt med detta bredare uppdrag att bygga studentbostäder har debattvägorna gått höga bland företrädare, som i dag sitter i regeringen, om att det har gjorts alldeles för lite av den förra regeringen.

Bostadsdebatten och bostadsbristen är på tapeten, och regeringen fortsätter tala om detta samtidigt som man år 2015 gör en utdelning på 1,45 miljarder kronor, vilket bolagsstämman fastslagit under våren, för att därefter på en extra bolagsstämma den 19 oktober besluta om en efterutdelning på 6,5 miljarder. Detta rimmar inte väl med att man breddar uppdraget till att bygga. Det anser vi i allianspartierna. Detta ses närmast som en budgetregulator för den sittande regeringen.

Extremt märkligt är också att regeringen inte bara väljer att ta en massa pengar från Akademiska Hus utan också gör motsvarande prioritering när det gäller Statens Järnvägar, SJ, för att ta ett exempel från infrastrukturdebatten.

Socialdemokraterna har under åtta års tid under alliansregeringen predikat om hur mycket som behöver göras åt infrastrukturen och att nya tåg måste köpas in. Nu väljer i stället regeringen att ur det statligt ägda bolaget SJ AB, på liknande sätt som för Akademiska Hus, på bolagsstämman i april dela ut 229 miljoner, för att sedan i september hålla extrastämma där det delas ut 1,7 miljarder i vinstutdelning från ett bolag som ansvarar för vitala delar av rikets infrastrukturens funktion. Är detta regeringens nya policy? Hur kommer denna utdelning att påverka SJ framöver? Kommer SJ att klara av att investera i de höghastighetståg som krävs för att trafikera banorna? Och hur kommer Akademiska Hus att klara av sitt uppdrag – ska man ha det utökade uppdraget, eller är det ett luftslott som regeringen nu bygger för att kunna använda bolagen som budgetregulatorer? Det kanske jag kan få svar på nu.

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 4 i betänkandet. Vi i Sverigedemokraterna står givetvis bakom samtliga våra reservationer i betänkandet, men för tids vinning yrkar vi bifall endast till denna.

Staten har som sagt en bolagsportfölj på närmare 49 bolag. De representerar betydande värden – nästan 500 miljarder kronor. Genom dessa bolag är man även en av Sveriges största arbetsgivare.

Många viktiga svenska samhällsfunktioner bedrivs i dag i bolagsform med staten som hel- eller delägare, där bolagen generellt verkar på en konkurrensutsatt marknad. Det övergripande målet med verksamheten i de statliga bolagen är för Sverigedemokraterna att medborgarnas intressen ska tillgodoses. Staten ska förvalta våra gemensamma egendomar med stora värden på bästa sätt och kunna förse de anställda med goda arbetsmiljöer och utvecklingsmöjligheter.

Staten ska vara ett föredöme gällande ansvarstagande både för miljö och hälsa. Staten ska också förbli den nationella tryggheten gällande viktiga samhällsfunktioner men även en god förvaltare av våra tillgångar, till exempel våra naturresurser. Men det statliga ägandet ska ha en tydlig samhällsnytta, påverka samhällsutvecklingen positivt inom den sektor företaget verkar i och ha tydliga målsättningar och direktiv från ägarna.

Statligt engagemang i för Sverige centrala och viktiga sektorer anser vi stärker Sverige som nation, och i många fall är det absolut nödvändigt för att bibehålla och utveckla ett konkurrenskraftigt näringsliv och viktiga samhällsfunktioner i hela landet. Grundläggande funktioner måste kunna säkerställas i hela landet oavsett om det gäller kommunikationer eller övrig service.

Givetvis är de privata företagen en av grundbultarna i den svenska ekonomin och välfärden, men att konkurrera med statliga företag som har ett helhetsansvar är något vi behöver belysa mer. I upphandlingarna ska man inte kunna plocka russin ur kakan, utan hänsyn ska tas till det övriga nationella samhällsintresset, som då inte är lika vinstgivande för de privata företagen. För Sverigedemokraterna är inte heller utförsäljningar av statens egendom någon form av ideologiskt självändamål, men statligt innehav ska under vissa omständigheter kunna reduceras där man inte kan motivera att just statligt ägande är till nytta för medborgarna i det specifika fallet.

Herr talman! Den svenska försvarsindustrin berör närmare 30 000 arbetstillfällen här i landet, och närmare en tredjedel av dessa är för ingenjörer. Indirekt sysselsätter försvarsindustrin närmare 100 000 människor i vårt land, detta trots att Sverige har en strikt lagstiftning och en god kontroll i fråga om export av försvarsmateriel. Så är det i de flesta fall, även om det givetvis kan finnas övertramp även där. De ska naturligtvis beivras i de fall de uppstår.

Sveriges starka försvarsmaterielindustri är en stor fördel för vår egen försvarsmaterieförsörjning, inte minst nu när vi med kraft måste återta vår sedan länge havererade försvarsförmåga. När investeringar görs i svenskproducerade materielprojekt kan nettokostnaden bli låg, och vinst kan till och med uppnås i samhällsekonomi på grund av export men också genom att teknikutvecklingen ofta kommer civil användning och produktion till del.

Vid export av försvarsmateriel är ett fungerande exportkreditsystem av stor vikt. Detta är fallet inte minst när det gäller de mindre företagen. Därför anser vi att det statligt ägda Svensk Exportkredit bör få möjlighet att agera ännu mer offensivt för att främja den svenska försvarsmaterielexporten.

Herr talman! Utskottet riktar i detta betänkande kritik mot hur regeringen har agerat när det gäller vinstuttagen från SJ. Det är en kritik som Sverigedemokraterna delar. Inför de utmaningar som bolaget står inför, med stora behov av investeringar för att klara krav på punktlighet och tillförlitlighet för att upprätthålla sin konkurrenskraft mot andra aktörer, anser vi att agerandet med extra utdelningar är direkt ansvarslöst. En överhängande risk som vi i Sverigedemokraterna ser i regeringens agerade är att just SJ:s resenäer drabbas då de i större utsträckning får medfinansiera statliga investeringar genom vinstuttagen. En större del av felet för SJ:s resenäer övergår från infrastruktur till mer vagnspecifika, vilket i sådana fall drabbar enbart SJ:s resenäer.

För att ge SJ bättre förutsättningar att upprätthålla konkurrenskraften gentemot regionala och kommersiella aktörer anser vi i första hand att de ekonomiska målen för SJ bör revideras i syfte att sänka avkastningskravet. Det skulle innebära att bolaget får större utrymme att göra de nödvändiga satsningar som krävs för att komma till rätta med den problematik som tidigare nämnts. Det är dock så att det för stunden inte finns något stöd i riksdagen för att revidera avkastningskraven på SJ.

Men för att åstadkomma någon form av förändring i den riktning som vi vill se mot att ge SJ stärkta förutsättningar stöder vi förslaget om att regeringen inom de beslutade ekonomiska målen bör omvärdera sina prioriteringar när det gäller SJ AB.

Avslutningsvis vill jag även lyfta fram att vi kommer att återkomma till Vattenfall. Det kommer att debatteras mer ingående senare under riksmötet när ett betänkande om Vattenfall behandlas.

Anf. 84 ELISABET KNUTSSON (MP):

Herr talman! Att äga något är att ha och ta ansvar. På det sättet är det ingen skillnad på ett privat ägande och ett statligt ägande. Skillnaden när samhället äger något är att det ytterst är Sveriges medborgare som är ägarerna. Vi som är riksdagsledamöter har då ett ansvar att granska och att representera medborgarna.

Den statliga bolagsportföljen innehåller 49 hel- och delägda bolag. Två är börsnoterade. Bolagen representerar stora värden, och sammantaget är staten en av Sveriges största arbetsgivare. I verksamhetsberättelsen redogör regeringen för statens ägarpolicy och hur förvaltningen och företagen har utvecklats under året. I skrivelsen framför regeringen bland annat att det övergripande målet är att bolagen ska skapa värde och i förekommande fall se till att de särskilt beslutade samhällsuppdragen utförs väl.

För att åstadkomma detta anges att det bland annat är viktigt att ge bolagen förutsättningar och möjligheter att utvecklas och fortsätta att konkurrera på sina marknader. Det är viktigt att staten är aktiv och uppträder som en professionell ägare med fokus på långsiktigt värdeskapande. Hållbarhetsarbetet i bolagen med statligt ägande är en av de frågor som är högt

prioriterade. Statens ägarstyrningsdokument anger ramverket för bolagsförvaltningen samt klargör förhållandet mellan ägare, styrelse och bolagsledning.

Herr talman! Statligt ägda bolag är liksom aktiebolag som ägs privat underkastade regelsystem i aktiebolagslagen. Det betyder att även ett statligt bolag är en självständig juridisk person, där det högsta beslutande organet är bolagsstämman. Vid denna utövar aktieägarna sin rätt att besluta i bolagets angelägenheter.

Bolagen ska vara föregångare i hållbarhetsfrågor – det handlar till exempel om jämställdhet, affäretik, miljö och socialt ansvarstagande. Vissa bolag med statligt ägande har ett särskilt beslutat samhällsuppdrag. Det är viktigt att dessa tydligt redovisas och är styrande för bolagens verksamhet. Staten har i sin roll som betydande bolagsägare ett omfattande ansvar, inte bara för de enskilda företagen utan också för bolagens bidrag till samhällsutvecklingen i stort.

Bolag med statligt ägande ska integrera hållbarhetsfrågor i affärsstrategin och den löpande verksamheten. Bolagens verksamhet ska präglas av öppenhet och föredömlighet. Bolagen ska vara föregångare i hållbart företagande. Det tar sin utgångspunkt i Brundtlandkommissionens ursprungliga definition från 1987 av begreppet hållbar utveckling: En hållbar utveckling är en utveckling som tillfredsställer dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillfredsställa sina behov.

Ett hållbart företagande genom ett långsiktigt och ansvarsfullt ställningstagande i fråga om mänskliga rättigheter, arbetsvillkor, miljö, affäretik och mångfald, som ska genomsyra alla statliga bolag, är till exempel Samhall.

Samhall är Europas mest hållbara företag. I maj utsågs vinnarna av 2015 års European Business Awards. Under en ceremoni i London fick Samhalls vd Monica Lingegård ta emot priset för Europas främsta företag i kategorin environmental & corporate sustainability. Totalt deltog 24 000 företag från 33 länder i tävlingen.

Ett annat bolag som är viktigt för samhällsutvecklingen är SJ. SJ är som stor tågoperatör av central betydelse för persontransporterna i Sverige och i arbetet med att minska klimatpåverkan i transportsektorn. Riksdagen gjorde förra mandatperioden ett tillkännagivande om att SJ ska få ett samhällsuppdrag som tydligare pekar ut SJ:s viktiga roll. Ett viktigt arbete för att förbättra transporterna i Sverige som just nu pågår är arbetet med att förbereda för höghastighetståg mellan Stockholm och Göteborg och Stockholm och Malmö för att kraftigt minska restiderna. Här finns det en grundad tanke att statens eget bolag ska spela en strategisk roll. Det här arbetet och riksdagens tidigare uttalade krav om ett tydligare samhällsuppdrag till SJ bereds nu i Regeringskansliet.

Avslutningsvis vill jag framhålla de statliga bolagens arbete med jämställdhet. Det är angeläget att bolag med statligt ägande även driver utvecklingen mot en balanserad könsfördelning i fråga om företagsledande befattningar. Det är därför positivt att andelen kvinnliga verkställande direktörer i de statligt hel- och delägda bolagen var 32 procent vid utgången av 2014, jämfört med 5 procent i börsbolagen.

Prot. 2015/16:29
18 november

Statliga företag

Jag konstaterar stolt att regeringen genom sin ägarstyrning kommer att fortsätta att verka för en balanserad könsfördelning i fråga om ledande befattningar i bolagen med statligt ägande.

(Applåder)

Anf. 85 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD) replik:

Herr talman! Vi kan nu konstatera att de besparingsåtgärder på närmare 1 miljard som aviserades förra året för SJ har resulterat i bland annat varsel av 400 anställda i SJ, avveckling av flera resebutiker samt nedlagda servicecentrum på landsbygden. Bolaget utsätts för en hårdare konkurrens av kommersiella aktörer på de mest lönsamma sträckorna, och konkurrensen är alltför hård på de regionala banorna.

Miljöpartiet har tidigare drivit förslag om att utdelningskravet för SJ ska slopas. Nu försvarar i stället Miljöpartiet de vinstuttag om närmare 2 miljarder kronor som har gjorts från bolaget i år. Tidigare har partikollegan till ledamot Elisabet Knutsson, språkröret Åsa Romson, hävdad att vinstkrav på SJ tvingar fram sparpaket och att vinsten tidigare har gått till alliansregeringens kassakista i stället för att stärka tågtrafiken. Ytterligare en partikollega till ledamot Elisabet Knutsson, språkröret Gustav Fridolin, har tidigare sagt att vinstuttag är en spark i magen på pendlarna och att man har mjölkat SJ på pengar för att sänka skatten.

Det är inte ledamoten som har yttrat detta. Hon behöver inte ställas till svars för exakt det. Men jag tycker att det blir anmärkningsvärt med tanke på det höga tonläge som har varit från Miljöpartiets sida. Jag ställer mig en fråga i och med den omvändning som har skett hos Miljöpartiet gällande vinstuttagen. Om man tidigare betecknade vinstuttagen som en spark i magen på resenärerna undrar jag hur man betecknar vinstuttagen när de tjugofaldigas.

Jag vill även fråga ledamoten om hon tror att ett vinstuttag på nästan 2 miljarder kronor kommer att underlätta för SJ att anställa, förbättra punktligheten, öka kvaliteten samt ha ett mer tydligt resenärsfokus.

Anf. 86 ELISABET KNUTSSON (MP) replik:

Herr talman! Tack för frågan! Det är alltid förfärligt när folk sägs upp. Nu tror inte jag att det beror just på detta vinstuttag. Det här vinstuttaget grundar sig ju i det beslut som fattades under 2014 då man förändrade möjligheterna för vinstuttag i det statliga företaget.

Under hand kommer man nu att lägga fram nya riktlinjer, och regeringen arbetar med hur man ska kunna göra uppdraget på ett annat sätt.

Anf. 87 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD) replik:

Herr talman! Min fundering i sak är att Miljöpartiet har haft ett väldigt högt tonläge och exempelvis liknat det vid en spark i magen. Nu är utdelningsnivån för innevarande år 20 gånger högre, och då försvarar man det i stället. Jag tycker att någonstans är man skyldig väljarna svar på hur man ser på detta och om det ska vara okej med vinstutdelning på den nivån i så fall.

Sedan har vi frågan som riksdagen har beslutat om tidigare: Om bolaget framöver ska ha ett tydligare samhällsuppdrag kan man fundera över

om ett vinstuttag på 2 miljarder kronor kommer att underlätta för SJ i arbetet med att anställa, utvecklas, förbättra punktligheten och öka kvaliteten för att få ett mer tydligt resenärsfokus.

Sverigedemokraterna är inte av uppfattningen att det är någonting som hjälper bolaget just på den resan utan snarare tvärtom, precis som partikollegor till ledamoten Knutsson har sagt.

Anf. 88 ELISABET KNUTSSON (MP) replik:

Herr talman! Det finns en väldigt enig bild av att det är viktigt att SJ kommer att få ett större samhällsuppdrag än vad vi har i dag. Frågan är under beredning, och vi återkommer.

Anf. 89 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M) replik:

Herr talman! Mina frågor till Elisabet Knutsson är ungefär desamma.

Elisabet Knutssons tryckte i sitt anförande väldigt mycket på hållbarhetsutveckling och långsiktighet, tyckte jag när jag lyssnade. Om jag börjar med Akademiska Hus tänker jag som så att nu finns det ett bredare uppdrag att bygga. Vi har en bostadsdebatt och bostadsdiskussioner om brist på bostäder och om att studenter behöver boende. Man ska bygga studentbostäder.

När det är en sådan brist på sådana bostäder förstår inte jag varför man väljer att göra detta uttag. Man skulle ju kunna bygga ännu fler och samtidigt belåna om man så vill för att komma ned i soliditet, om det är det som det handlar om, för att nå de mål man vill.

Det var den första delen. Sedan skulle jag också vilja höra lite mer av Elisabet Knutssons resonemang kring det statliga bolaget SJ och den stora infrastrukturdebatt som har varit. Tonläget där har varit väldigt högt, vilket också har sagts här tidigare, om att man ska bygga mer och satsa på tåget för att fler ska kunna resa.

Vad är svaret på det? 2 miljarder är ju pengar som skulle kunna användas väl för investeringar.

Anf. 90 ELISABET KNUTSSON (MP) replik:

Herr talman! Om man vill vara konstruktiv när det gäller Akademiska Hus tänker jag att man kanske måste se över ägardirektiven och se hur utdelningar kan göras.

Vad gäller SJ diskuterar vi ju inte SJ och resande specifikt i dag, utan det kommer att tas i trafikutskottet. Jag är inte på något sätt expert på SJ, så därför tänker jag att den frågan kan hänskjutas till trafikutskottet.

Anf. 91 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M) replik:

Herr talman! Ägardirektiven kan regeringen ändra när de vill. Regeringen har ju valt att göra som man nu gör, det vill säga man plockar ut de här pengarna från Akademiska Hus och också från SJ.

Elisabet Knutsson nämnde år 2014. Då gjorde man en ägarförändring som man har att följa. Men var någonstans står det att man ska plocka ut 2 miljarder kronor från SJ? Det finns inte.

73 miljoner, 157 miljoner, 12 miljoner och 90 miljoner – det är pengar som alliansregeringen använde under alla sina år. På ett år använder ni nu 2 miljarder som ni tar ut. Hur ska man kunna se det som något annat än en

budgetregulator? Man blir orolig, och det är inte bara vi som blir oroliga, utan det gäller även företaget. De ska ju göra stora investeringar framåt.
(Applåder)

Anf. 92 ELISABET KNUTSSON (MP) replik:

Herr talman! Hela den här frågan behandlas som sagt i Regeringskansliet, och vi kommer att återkomma med ett utförligt svar på det uttag som är gjort och hur vi handskas med det.

Anf. 93 HELENA LINDAHL (C):

Herr talman! Jag vill inleda med att yrka bifall till Alliansens reservation om förvaltningen av de statliga företagen, punkt 5, reservation 3 och majoritetstexten gällande förvaltningen av SJ AB, punkt 7 samt även Centerpartiets reservation om att bibehålla statens ägande av Inlandsinnovation AB, punkt 11, reservation 8.

Som flera har varit inne på tidigare är svenska staten en av de största bolagsägarna i Sverige och äger just nu, helt eller delvis, 49 bolag. Dessa har tillsammans ungefär 163 000 anställda och representerar enorma värden, tillsammans ungefär 460 miljarder kronor. Majoriteten av de statliga bolagen verkar inom konkurrensutsatta marknader inom en mängd olika områden.

Både Centerpartiet och övriga allianspartier anser att statens uppgift normalt är att ange ramar och regler för näringslivet och företagen, inte att äga och driva företag. Det finns nämligen en inbyggd problematik med statligt ägande i grunden, och det är att staten är både spelare och domare samtidigt. Man har två roller och sitter på två stolar på en och samma gång – både som lagstiftare och som bolagsägare.

Men eftersom staten är en sådan stor bolagsägare och kommer att fortsätta vara det under lång tid är det viktigt att bolagen drivs på ett långsiktigt, professionellt, värdeskapande och hållbart sätt. Flera av bolagen har också viktiga samhällsuppdrag där fokus inte bara är ekonomi utan även handlar om andra vinster för samhället.

Det är dock viktigt att påpeka att när statliga bolag verkar på en konkurrensutsatt marknad ska de också verka på marknadsmässiga villkor för att säkerställa en effektiv konkurrens.

Herr talman! Det finns också, som vi alla känner till, höga förväntningar på hur våra statligt ägda bolag ska uppträda. De ska i alla avseenden föregå med gott exempel, oavsett om det gäller ersättningar till ledande befattningshavare, jämställdhetsarbete, miljöengagemang eller socialt ansvarstagande.

Som centerpartist och alliansföreträdare känns det väldigt roligt att Alliansens arbete med att öka andelen kvinnor i företagsledande ställning har gett goda resultat – ett arbete som jag hoppas att den nuvarande regeringen också förvaltar väl.

Precis som andra har varit inne på är hela 49 procent av styrelseledamöterna i statligt helägda bolag kvinnor. Man kan notera att motsvarande andel i börsnoterade bolag är 29 procent. När man kommer till ordförandeposterna i de statliga styrelserna, det vill säga i de helägda bolagen, har kvinnorna ökat även här, från 23 procent 2006 till 46 procent 2015. Det kan vara värt att notera även här att motsvarande siffra för börsbolagen bara är 5 procent 2015. Det finns en del att göra där.

Herr talman! Jag blir väldigt oroad när jag ser hur regeringen hanterar förvaltningen av SJ och Akademiska Hus. Bolaget Statens Järnvägar har stora utmaningar, eftersom man måste göra en hel del investeringar för att klara tågens punktlighet och tillförlitlighet. Trots det väljer regeringen att göra stora aktieutdelningar. I våras tog man ut 229 miljoner från SJ, och nu i höst tar man ut ytterligare 1,7 miljarder. Det är totalt nästan 2 miljarder kronor, och någon återinvestering är knappast på tapeten.

Detta rimmar verkligen illa med den grundläggande principen att staten ska vara en ansvarsfull ägare och att förvaltningen av bolagen ska vara långsiktigt värdeskapande. Samtidigt som regeringen tankar kapital ur SJ aviserar SJ att de ska dra in på till exempel nattågen mellan Åre och Stockholm. Det är verkligen bakvänt, men i regeringens desperata jakt på pengar för att finansiera alla vallöften klämmer man dock fram pengar ur varje vrå man kommer åt.

Samma sak gäller regeringens hantering av Akademiska Hus AB, ett statligt bolag som äger, utvecklar och förvaltar fastigheter vid landets universitet och högskolor. Det närmaste halvåret ska regeringen plocka ut 6 ½ miljard kronor, och det samtidigt som landets studenter är i stort behov av fler studentbostäder. Dessvärre är tanken även med denna stora vinstutdelning att hitta ytterligare pengar till alla ofinansierade vallöften.

Herr talman! Norra Sverige, Värmland och Dalarna bidrar med sina basnäringar till en stor del av Sveriges ekonomi. I till exempel Norrland jobbar tusentals människor med att producera järnmalm till broar, järnvägsräls och byggnader över hela världen. De flesta förstår att en växande gruvnäring har möjlighet att vända avveckling till utveckling. Det påverkar lokalsamhällena genom nya företag och fler jobb. Visste ni att bara Norrbotten står för 90 procent av den producerade järnmalmen inom EU?

Skogsnäringen är en annan av de svenska basindustrier som finns i de nämnda länen. Det många kanske inte vet är att skogsnäringen i vårt land är världens näst största exportör av skogsprodukter som pappersmassa, papper och sågade trävaror. Vattenkraft står i sin tur för knappt hälften av produktionen av elektricitet i Sverige, och de största svenska vattenkraftverken finns i övre Norrland. I fjol omsatte dessutom turismen 268,5 miljarder kronor och bidrog till ett stort antal nya arbetstillfällen inte minst i norra Sverige, Värmland och Dalarna.

Om det inte finns tillräckligt med riskkapital att tillgå i dessa län kommer det att påverka företagandet, inte minst kring basnäringarna. Det påverkar i sin tur export och svensk ekonomi. Därför ser jag med oro på den utredning av det statliga riskkapitalet som föreslår att det statliga riskkapitalbolaget Inlandsinnovation ska försvinna. Bolaget Inlandsinnovation har drygt 2 000 miljoner i portföljen och kom till för ungefär fyra år sedan för att bistå norrlandsläna, Dalarna och Värmland med riskkapital i särskilt expansiva skeden där större ekonomiska muskler behövs. Områdena jag talar om tillhör de mest sårbara delarna av landet när det gäller riskkapital.

För ett par veckor sedan deltog jag i en interpellationsdebatt med näringsminister Mikael Damberg. När jag frågade om Inlandsinnovation och om hur regeringen tänker om utredningen, som föreslår att Inlandsinnovation ska försvinna, svarade Mikael Damberg att han köper förslaget att lägga ned Inlandsinnovation. Pengarna från Fouriertransform, ni vet, där riskkapital riktas mot bilindustrin, och Inlandsinnovation ska alltså användas för att finansiera ett nytt statligt riskkapitalbolag – Fondinvest AB.

Det nya bolaget ska jobba med såddkapital, vilket i och för sig är bra. Jag tycker även att det är bra att man ser över hur man använder statens riskkapital. Men det vi i Centerpartiet vänder oss emot är att man rakt av tar pengar från dessa områden, som har sådana utmaningar och sådan brist på riskkapital, för att sprida dem över resten av landet. Dessutom tas det i utredningen ingen som helst hänsyn till någon som helst geografisk aspekt, samtidigt som vet vi att majoriteten av allt riskkapital hamnar i de stora städerna. 50 procent hamnar i Stockholm. Det säger ju Tillväxtanalys, som är statens egen myndighet.

Detta duger faktiskt inte. Nu får det vara nog med den centraliseringsiver som råder i Sverige. Jag tror att ni vet vad jag talar om. Det är nog nu!

Jag yrkar bifall till Centerpartiets motion om att behålla Inlandsinnovation AB.

Anf. 94 PER-ARNE HÅKANSSON (S) replik:

Herr talman! Även om Helena Lindahl har en mjuk och behaglig ton avlossas det en del salvor som jag nästan kan beteckna som att bollen så att säga studsar tillbaka till Helena Lindahl och den tidigare regeringen. Det var ju under den tiden de ägardirektiv för SJ vi nu har att jobba med skrevs, och det var under den tiden kritiken riktades mot att det statliga riskkapitalet inte nådde den träffsäkerhet och var så effektivt som man skulle ha önskat. Till exempel Riksrevisionen uttalade ju stark kritik. Det är detta regeringen nu har tagit fasta på.

Jag noterade också den interpellationsdebatt Lindahl hade och där närings- och innovationsministern svarade att en stor kritik har varit att det statliga riskkapitalet har gått in för sent. Man har inte jobbat tidigt där det inte finns något privatkapital, och man har egentligen inte bidragit till det man avsett att bidra till. Av det skälet frågar jag mig varför Helena Lindahl framhårdar i att leva med de lösningar som från olika håll har avfärdats, i stället för att tänka nytt för att skapa tillväxt och utveckling i hela landet.

Anf. 95 HELENA LINDAHL (C) replik:

Herr talman! Jag kan väl säga så här: När Inlandsinnovation kom till jublade knappast riskkapitalisterna i Stockholm, ska ni veta. Snarare var det tvärtom. Jag var dock väldigt glad över att dessa områden i Sverige fick riskkapital.

Jag säger inte att bankerna inte gör sitt jobb – tvärtom. Men det här var nödvändigt kapital, och det ser vi. 600–700 miljoner av dessa totalt 2 miljarder är redan i rullning, och de gör väldigt mycket gott. Att man sedan tittar över det statliga riskkapitalet tycker jag är sunt och bra, men som jag sa är det vi vänder oss emot att ni tar nästan 2 000 miljoner från de mest sårbara delarna av Sverige och smetar ut dem över resten av landet, Per-Arne Håkansson. Det gör ni när vi vet att den största delen av riskkapitalet i Sverige går till de tre största städerna. 50 procent går till Stockholm.

Hur kan ni medverka till ytterligare centralisering av Sverige? Det är min fråga tillbaka.

(Applåder)

Anf. 96 PER-ARNE HÅKANSSON (S) replik:

Herr talman! Vi medverkar inte till den avveckling av delar av Sverige som Helena Lindahl befarar. Det är snarare precis tvärtom. Det är det som

är syftet med det uppdrag utredningen som ska jobba med dessa frågor har fått.

Vi har sett hur utvecklingen var under de år Helena Lindahls parti satt i regeringen – arbetslösheten ökade, och tillväxten nådde inte ut till de delar av Sverige vi behöver för att hela landet ska leva. Likaså kan vi se kritiken mot SJ och det uppdrag Helena Lindahl lyfter fram. Det har framförts kritik mot att detta inte har skötts tillräckligt effektivt under den senaste perioden. Nu är förbättringar på gång, och då förstår jag inte varför Helena Lindahl framhåller i sin kritik.

Anf. 97 HELENA LINDAHL (C) replik:

Herr talman! Det var under Centerpartiets tid i regeringen, alltså under alliansregeringens tid, som Inlandsinnovation skapades. Aldrig tidigare har dessa delar av landet fått ta del av 2 000 miljoner i riskkapital. Det ska vi vara klara över. Det fanns också en orsak till att det infördes.

Det vill ni ta bort i dag. I stället vill ni smeta ut det över resten av landet och fokusera på städerna. Det är precis så det är, och det är en omvänd Robin Hood-politik. Ingen ska försöka inbilla oss i de berörda områdena att detta skulle vara någonting som är toppenbra för norra Sverige, Värmland och Dalarna.

Ni tar tusentals miljoner från oss, och det Mikael Damberg säger är att vi ska få tillbaka några få. Det är ungefär som med jultomten. Ni kanske kommer ihåg när jultomten kom när ni var små. Man fick ett stort hårt paket. Man rev upp det, och i ivern hittade man ett par stickesockor, som dessutom kliade. Jag skulle vilja dra den parallellen. Det är ungefär det vi får tillbaka, och det är inte acceptabelt.

Anf. 98 BIRGER LAHTI (V):

Herr talman! Utskottsledamöter! Näringsutskottets betänkande om skrivelsen 2014/15:140 avser 2015 års redogörelse för företag med statligt ägande. Jag måste säga att det är lite med stolthet man läser i skrivelsen vad vi äger för bolag tillsammans och om styrningen av dessa.

I ägarpolicyen redogör regeringen för sitt förvaltningsmandat och sin inställning i viktiga principfrågor om ägarstyrning och bolagsförvaltning. Associationsrättsligt styrs bolagen, som några varit inne på, på precis samma sätt som privatägda aktiebolag, med aktiebolagslagen som övergripande ramverk och bolagsstämman som bolagets högsta beslutande organ. Kravet på transparens i bolagen med statligt ägande syftar till att bibehålla förtroendet för bolagen hos allmänheten men även hos näringslivet.

De som lyssnar kommer att märka att jag inte nämner Vattenfall. Jag vill framhålla att det är för att det kommer att debatteras efteråt, så att ingen tror att jag som vänsterpartist skulle ha glömt det.

Vänsterpartiet tycker att staten ska vara en aktiv ägare av våra företag. Men vi kan med de regler som finns i dag många gånger agera som en ägare som ser långsiktigt på samhällsnyttan med att vara ägare även av bolag där inte samhällsuppdrag är det styrande för verksamheten.

Jag minns i början av 80-talet när järnmalmpriserna var låga och vårt kära LKAB gick med förlust och ägaren var tvungen att tillskjuta ägartillskott. Men som alla vet slutade inte epoken LKAB där, utan LKAB kunde så småningom resa sig med hjälp av världsmarknadspriserna på järnmalm men även därför att staten var en ägare som såg långsiktigt på ägandet.

Här kan jag bara inte låta bli att göra lite jämförelser. Jag undrar vilket betyg historien kommer att ge denna regering om man inte går in och gör allt för att försöka rädda fortsatt gruvdrift i min hemkommun. Man behöver väl inte vara någon Einstein för att inse skillnaderna i förutsättningar, för när bolaget gick i konkurs hade det bortåt 13 miljarder som skulle tillgodoses med antingen räntor eller avkastningar, och nu är det fem sex snubbar som har köpt upp i stort sett allt för 50 miljoner. Så någon skillnad borde någon se i förutsättningarna att driva gruvan, även om järnmalmpriserna inte skulle nå de höjder som rådde när projektet inleddes.

Historiskt sett har staten gått in som ägare i bolag i syfte att överbrygga svåra tider eller strategiskt försäkra något viktigt, kanske rent av arbetstillfällena några gånger.

Herr talman! I juni 2007 var värdet av statligt ägda företag 770 miljarder. År 2014 beräknas värdet av de statliga bolagen, som några varit inne på, till 460 miljarder. Jag säger inte att skillnaden skulle vara något som man har kammat in, utan det är bolagsvärdet.

Statens ägande har kontinuerlig minskat under de senaste tre decennierna. Utvecklingen har inte varit spikrak och entydig. Vissa företag har sålts samtidigt som förvärv har gjorts. Men riktningen har varit tydlig, och både socialdemokratiska och borgerliga regeringar har sålt statliga företag.

Den förra regeringen var inriktad på att fortsätta försäljningen och minska statens ägande av företag. Syftena har varierat liksom företagsstorleken och verksamhetens inriktning. Omfattningen på det statliga ägandet och i sin tur försäljningarna har varit stor. Motiven för statligt ägande har skiftat över tid, liksom motiven för att sälja.

Metoderna för försäljning har varit olika, och man kommer inte ifrån att i många fall har staten tjänat pengar. Värdet av företagets aktier har ofta stigit snabbt efter privatiseringarna. Men i den mån vissa försäljningar har skett på ett mindre lyckat sätt, till exempel valet av tidpunkt för att sälja Telia, finns det mycket att lära sig av misstagen.

Nordbanken, som staten en gång ägde helt, har ju privatiserats successivt. År 1995 i oktober ägde staten drygt 65 procent av banken. Efter att fusioner genomförts och andra ägare hade tillkommit var staten i början av 2000-talet ägare av knappt 20 procent av Nordea, som banken hette då. De sista andelarna sålde den förra regeringen i tre etapper till en slutsumma på ca 60 miljarder.

Bara som information gjorde Nordea 40 miljarder i vinst förra året, och alla vet ju hur bra bankerna har gått de senaste åren. Det är klart att jag inte är någon ekonom eller specialist på vilka bolag som staten ska äga och satsa på, men några slutsatser kan till och med jag dra när de bolag som staten har ägt delvis eller helt har delat ut 328 miljarder de senaste 15 åren.

Några vill av ideologiska skäl att staten inte alls ska äga bolag. Och jag kan sträcka mig så långt och erkänna att visst, det finns de som utvecklar många sorters bolag på ett betydligt bättre sätt än vad staten någonsin skulle ha gjort. Men att det finns bolag som inte ger avkastning eller service till medborgarna på samma sätt över hela landet är ju känt. Att sedan börja sälja ut delar av sådana verksamheter är verkligen som att pissa i byxan. Det värmer en kort stund, men sedan börjar effekterna kännas och märkas.

Det finns definitivt företag och bolag som lämpar sig utmärkt att ägas gemensamt av oss alla. Naturresursbolag av olika slag lämpar sig ypperligt

att ägas och drivas av staten. Och vad som skulle ha varit negativt med att äga Nordea fattar jag fortfarande inte. Sedan finns det avregleringar som inte varit till gagn för merparten av medborgarna. Det finns massor som jag skulle kunna läsa upp.

Ett av bolagen som förvaltar våra gemensamma naturresurser i form av skog är Sveaskog. Jag kan konstatera att bolaget verkligen har trollat med resurser, för virkespriserna har gått ned hela tiden, men bolaget levererar bara mer till ägarna. Då kommer jag till frågan: Hur har man lyckats med konststycket om man inte avverkar mer? Jag hoppas verkligen att min forna arbetsgivare, den som jag är tjänstledig från, inte avverkar skogar som är i sin bästa dimensionstillväxt och av hög kvalitet.

SJ AB är ett bolag som verkligen bör ägas av oss gemensamt. Men här skulle det behövas ett samhällsuppdrag så att också den spårbundna gods- och kollektivtrafiken skulle börja fungera planenligt. Här har allianspartierna en gemensam följdmotion som de med hjälp av Sverigedemokraterna får gehör för i utskottet, och det är väl ingen kioskvältare i sig. Men att komma och påstå att SJ AB skulle ha haft glansdagar under den förra regeringen är verkligen att spåra ur, tycker jag.

Jag och Vänsterpartiet delar oron för att det investeras för lite i personal och fordon. Men vi ser samhällsfunktionerna som lite större än bara en isolerad fråga. Därför står vi bakom reservationen tillsammans med S och MP under beslutspunkt 7, Förvaltningen av SJ AB.

Avslutningsvis, herr talman, står vi givetvis också bakom vår reservation under beslutspunkt 3, som handlar om statliga företag och investeringsskydd. Det är enligt vår mening naturligt att riksdagen ska få avgöra om statliga företag ska kunna stämma andra stater, för det handlar även om relationer till andra länder.

Anf. 99 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSON (M) replik:

Herr talman! Eftersom Birger Lahti kom in på en principfråga tänkte jag att vi kan fortsätta diskutera den i ett debattinlägg.

Vi tycker olika om statliga bolag och vilket ändamål de ska tjäna. Jag skulle vilja fråga Birger Lahti om till exempel SAS och Orio är bolag som staten ska äga. Är det en kärnverksamhet för en stat att äga bolag som Orio, som sysslar med reservdelar till bilar då vi har haft Saabtillverkning i landet? Och hur ser man på SAS?

Vill Vänsterpartiet att vi ska bygga på med fler bolag och utöka? Eller är ni nöjda med den mängd bolag som finns? Hur ser ni på detta? Ska staten syssla med reservdelar till bilar så som Orio har gjort?

Anf. 100 BIRGER LAHTI (V) replik:

Herr talman! Jag tackar Ann-Charlotte för frågan. I mitt anförande sa jag att staten historiskt har gått in som ägare för att försäkra sig om några värdefulla saker, och ibland har det gällt arbetstillfällen.

Jag tror att reservdelar till bilar var en sådan sak. Staten gick in för att försäkra sig om att Sverige som nation och industriland hade något som fungerade. Det var säkert klokt då.

Jag håller dock med om att vi inte ska ha ett statligt bolag för reservdelar i dag. Det ska vi inte syssla med. Men att vi gick in var säkert jätteviktigt en gång i tiden. Jag kan bara beklaga om man inte ser den skillnaden.

Så till SAS. Så länge vi har grannländer som har ett statligt ägande i SAS tycker jag att vi också ska ha det, i alla fall på samma nivå. Men jag är inte tillräckligt insatt i frågan för att säga att vi ska sälja i dag eller i morgon. Tidpunkten är säkert viktig, men så länge våra grannländer är ägare i SAS bör vi också vara det. Hur mycket vi ska äga kan jag inte säga, men jag vet att vi i dag är större ägare än våra grannländer.

Anf. 101 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSON (M) replik:

Herr talman! I mitt parti tycker vi inte att staten ska äga bolag, men om man gör det ska de förvaltas väl.

Det finns ju tankar på att sälja bolag som det anses att staten inte ska äga. Ett sådant bolag var Absolut. Vänsterpartiet var emot den försäljningen. Är det statens uppgift att äga bolag som sysslar med alkoholtillverkning, spritfabriker?

Det är i grunden samma diskussion som den om reservdelar men ändå inte eftersom jag tycker att en spritfabrik är en sak för sig.

Man ska sälja vid rätt tidpunkt, precis som Birger Lahti säger. Av diskussionen att döma verkar Birger Lahti vara villig att sälja bolag, beroende på hur samhället ser ut.

Innebär det att vi inte ska köpa upp fler bolag och att ni kan tänka er att sälja bolag? Är det så jag ska uppfatta Birger Lahti?

Anf. 102 BIRGER LAHTI (V) replik:

Herr talman! Som jag nämnde kan det någon gång vara värt för staten att gå in som ägare om det har ett syfte på längre sikt. Det kan vara vettigt av många skäl.

Världen förändras fort. Det vore galet av mig att säga att vi aldrig ska släppa ett ägande som vi gått in i. Men att staten ska vara en aktiv ägare som ser hur saker och ting förändras och som tar hänsyn till arbetstillfällena och var de finns i landet är viktigt.

Det är stor skillnad i hur vi ser på statligt ägande. Att vilja sälja av ideologiska skäl bara för att staten inte ska syssla med det gagnar inte svenska folket på lång sikt. Men om vi ser att världen har förändrats och vi inte behöver något längre är jag inte emot att det säljs.

Vad gäller alkohol är jag glad att vi har Systembolaget och att Sverige har den strikta alkoholpolicy vi har.

Anf. 103 BENGT ELIASSON (FP):

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation 3 under punkt 5.

Det är en spännande debatt. Tonfallet är vänligt, som någon sa tidigare, samtidigt som det går att utläsa stora ideologiska skillnader.

Herr talman! I en marknadsekonomi stiftar staten lagar, beslutar om skatter och sysslar med myndighetsutövningen. Det torde vi alla vara överens om. Staten har till uppgift att ange de ramar och regler som ska gälla för näringsliv och företag. Det tveksamma är det vi debatterar i dag: att äga och driva företag i samma andetag. Om staten också är en ledande aktör på marknaden blandas de två rollerna lätt samman, vilket kan leda till skeva konkurrensförhållanden och märkliga förändringar av marknader.

Staten är en betydande företagsägare i Sverige, vilket vi har hört flera tala om. I den statliga bolagsportföljen finns 49 hel- och delägda bolag,

varav två är börsnoterade. Dessutom förvaltas två verksamhetsstiftelser och ett EU-bolag. Tillsammans sysselsätter bolagen ungefär 163 000 människor, vilket gör dem till betydande arbetsgivare.

Det är som reservation 3 stipulerar. Det är ett faktum att staten är en stor företagsägare och så kommer att förbli under lång tid. Det ställer i sin tur höga krav på tydliga principer och långsiktighet i dessa principer.

Vad innebär detta? Jo, en ansvarsfull bolagsstyrning från statens sida innebär att ägardirektiv ligger fast. Det ska vara långsiktiga spelregler för statliga företag som faktiskt gäller. Det långsiktiga värdet för ett gemensamt ägande är större än värdet av att enbart äga företag.

Av just detta skäl lät alliansregeringen sälja hela eller delar av Vin & Sprit, Telia Sonera, OMX, Nordea, fastighetsbolaget Vasakronan och annat. Intäkterna användes till att minska statsskulden, precis som man ska använda denna typ av intäkter till.

Från liberalt håll anser vi att staten borde sälja sin andel i flygbolaget SAS när marknaden så tillåter.

Helstatliga Vattenfall har gått alltmer mot att agera som en kommersiell aktör på den internationella och framför allt europeiska marknaden. Vi menar att Vattenfalls verksamhet utanför Norden bör säljas.

Dessa verksamheter uppfyller inte mervärdes- eller samhällsnyttokriteriet.

Att använda viktiga statliga bolag med högt mervärde som rena kassakor är tveksamt. Vilka mervärden blir i och med ett sådant agerande lidande? Vad kommer till exempel SJ AB att inte kunna uppfylla i sin leverans till svenska folket när man plockar ut så mycket i vinst?

En annan fråga som har varit uppe är den om SJ:s samhällsuppdrag. Elisabet Knutsson sa i dagens debatt att regeringen arbetar på ett utökat samhällsuppdrag för SJ. Men när infrastrukturministern och jag hade en kort debatt i frågestunden för någon vecka sedan uppgav hon att det inte alls pågår något sådant arbete och att samhällsuppdraget ligger kvar – snarare tvärtom alltså. Då blir den givna frågan: Vad är det som gäller egentligen?

En definition av vad Folkpartiet vill är ganska enkel. Om en minskning av det statliga ägandet leder till en bättre fungerande marknad och en mer effektiv samhällsservice bör staten minska eller avveckla sitt ägande. Det gäller till exempel bolagen SBAB och Telia Sonera. Försäljningsintäkterna ska givetvis användas till att minska statsskulden. Det någon annan kan göra bättre än staten ska någon annan göra, helt enkelt.

För vår del är det inte aktuellt att diskutera försäljning av LKAB, Apoteket eller Vattenfalls nordiska verksamhet. Detaljmonopolet för alkohol behöver värnas, och Systembolaget ska naturligtvis ägas av oss alla. I de fallen överskuggar det långsiktiga värdet av ett gemensamt ägande de andra marknadsfördelarna. Som i en stor del av politiken måste dessa två värderingar hela tiden vägas mot varandra. Det är vad vi försöker göra i vår politik.

Herr talman! Låt mig exemplifiera ett ganska teoretiskt och ideologiskt resonemang om verklighetens händelser. Det statliga energibolaget Vattenfall skrev för inte så länge sedan ned värdet på sina tillgångar med ytterligare 36 miljarder kronor. För att få lite balans kan denna summa jämföras med att hela flygbolaget SAS börsvärderas till ungefär 5 miljarder.

De senaste nedskrivningarna gäller kärnkraftsverksamheten vid Ringhals i mitt hemlän Halland och kolkraftsverksamheten i Tyskland. I båda fallen sägs det att det är den affärsmässiga bedömningen och en kombination av bristande lönsamhet, sämre marginaler och ökade risker som ligger bakom. Självfallet kan man tveka inför den förklaringen i det rådande virrvarr av politiska styrsignaler som har haglat under förra hösten och våren. Ökade skatter och tveksamma politiska beslut gör inte marknaden enklare.

Vattenfalls något kolsvarta läge uppstod inte över en natt. Det finns en lång rad av misstag, oberoende av färgen på den regering som har företrätt ägaren, det vill säga oss alla. Totalt har nedskrivningen av värdet på Vattenfalls tillgångar uppgått till 120 miljarder under de senaste åren. Det är ganska obegripliga summor för ett enda bolag.

Och var landar räkningen? Jo, hos oss skattebetalare. Energijättens stålbad är ett sorgligt exempel på det grundläggande problemet med helstatliga bolag som har en otydlig eller splittrad ägarstyrning där det saknas inflytelserika aktieägare som bevakar sina intressen. Samtliga delar är grundade utanför Norden, där inget gemensamt värdeskapande sker som föranleder svenskt statligt ägande.

Avslutningsvis, herr talman, ska de statliga bolagens verksamhet vara föregångare i ett hållbart företagande genom ett långsiktigt och ansvarsfullt ställningstagande till mänskliga rättigheter, arbetsvillkor, miljö, anti-korruption, affärsetik, jämställdhet och mångfald.

Styrelse och företagsledning ska ta ett tydligt ansvar för hållbarhetsutmaningarna och arbeta för långsiktiga, utmanande och uppföljningsbara hållbarhetsmål som först och främst ska vara inriktade på ett ständigt bibehållande eller ökat mervärde för Sverige i ägandet, det vill säga samhällsnytta.

Under alliansregeringens tid integrerades hållbart företagande på ett framgångsrikt sätt i ägarstyrningen i större utsträckning än tidigare. Förhoppningsvis fortsätter regeringen detta viktiga arbete framöver.

Anf. 104 PENILLA GUNTHER (KD):

Herr talman! Statens främsta uppgift vad gäller företagande bör vara att ange de ramar och regler som ska gälla för i första hand det privata näringslivet, inte att själv äga och driva företag. Men som vi har hört här är staten en betydande företagsägare. I den statliga bolagsportföljen finns för närvarande 49 hel- och delägda företag, och med det följer ett stort ansvar.

Vi kristdemokrater anser rent principiellt att det statliga ägandet av bolag som verkar på en konkurrensutsatt marknad ska minska. I offentligt ägande sitter staten på dubbla stolar, både som domare och spelare.

Kristdemokraterna anser därför att om förändringar av det statliga ägandet leder till bättre fungerande marknader och mer effektiv samhällservice bör staten minska eller avveckla sitt ägande. Undantag är företag med särskilda samhällsuppdrag. Ett exempel som nämnts i debatten är Systembolaget.

Det är viktigt att regeringens styrning av de statliga bolagen sker inom de ramar som riksdagen fastställt. Därför anser vi också att det är väsentligt att regeringen förankrar och inhämtar godkännande från riksdagen gällande förändringar i verksamhetsinriktningen inom de statligt helägda bolagen, till exempel förändringar i ägardirektiv och bolagsordning. Det är

viktigt att ha en bred politisk samsyn om de förändringar som ska göras i det statliga ägandet.

Min kollega från Centerpartiet talade om Fouriertransform och Inlandsinnovation, som finns omnämnda i utredningen om det statliga riskkapitalet. Där var en förändring på gång redan när den nya regeringen tillträdde.

Det ena bolaget, Fouriertransform, fick till sin häpnad veta att de skulle svänga från att vara kunniga inom bilindustrin till att kunna en massa inom life science och miljöteknik. Det är två olika områden som ger en något spännande en kombination, kan jag tycka.

Vem som kom på detta har fortfarande inte framkommit, och det kommer kanske aldrig fram. Det har eventuellt ingen betydelse, men jag tycker att det är intressant att någon eller några har suttit någonstans och funderat ut att det vore bra att förändra bolaget i grunden så att det gör något helt annat som det inte har kompetens för.

Ett exempel på detta är regeringens agerande när det gäller förutsättningarna för energibranschen. Genom att såväl säkerhetskraven som kärnavfallsavgiften och skatten på termisk effekt har höjts har det statliga bolaget Vattenfall fått förändrade förutsättningar att verka, och vi har de tidigare aviserade nedläggningarna av Ringhals 1 och 2 före år 2020 och så vidare.

Därför vill vi än en gång framhålla att det är viktigt att beslut som får sådana genomgripande effekter på ett statligt bolag fattas med brett politiskt stöd. Man kan inte komma från en dag till en annan och hitta på något som får effekter över tid, framför allt.

Herr talman! Jag anser att det alltid är viktigt att se över offentliga verksamheter och hur dessa motiveras över tid. Trots den lagstiftning som ska förbjuda statliga företag att snedvrیدا konkurrensen och nyttja sin ställning har vi kunnat se en trend med en breddning av verksamheter som får marknadsandelar på bekostnad av privata aktörer.

Detta är en utveckling i strid med det statliga ägande som i alla fall vi som parti vill se. Bland de statliga företagen återfinns bland annat Infra-nord AB, som jobbar med anläggningsarbete – det finns det många andra som gör – och Swedesurvey, som sysslar med lantmäteri-tjänster i utlandet.

Det är kanske jättebra, men låt oss få en bra motivering till varför de ska jobba med detta. Kan dessa verksamheter lika gärna bedrivas av privata aktörer? Att skapa in-house-verksamheter som agerar på öppna marknader är heller inte i linje med bolagens uppdrag, anser vi kristdemokrater.

Vi har exemplet Posten, som tydligt konkurrerar med de försök till privata aktörer som finns runt om i landet. Det finns ett avtal med andra länder om posthantering och så vidare där man direkt kan ifrågasätta om det är ett statligt uppdrag. Jag tycker kanske inte att det är det, men vi har svårt att få posten hem. Men vi har diskuterat detta förut här i kammaren, så jag ska inte bli långrandig om det.

Återigen, det handlar om att det statliga ansvaret ska ha någon form av samhällsnytta i sig. Därför är debatten om den svenska statens ägande viktig. Det handlar inte i första hand om att sälja företag utan om att staten som ansvarsfull ägare ska leva upp till rådande lagstiftning.

Därför borde det finnas en transparent översyn av de statliga bolagens aktiviteter i form av intern verksamhetsutveckling som sträcker sig utåt mot andra aktörer, i konkurrens med dessa.

Herr talman! I statens ägarpolicy står det att de statligt ägda bolagen ska vara föredömen beträffande hållbarhetsfrågor, jämställdhet, affärsetik, miljö och socialt ansvarstagande. Under alliansregeringen gjorde man ett gediget arbete med detta i de statliga bolagen.

Men det handlar också om en ekonomisk hållbarhet där man har en helhetssyn på de samhälleliga åtagandena. Vi har hört andra debattörer prata om att regeringen plockar ut ungefär 2 miljarder kronor från SJ. Men vi kan till exempel också se på Akademiska Hus. Om jag uppfattade siffran rätt är man uppe i 6 500 miljoner kronor till aktieägaren staten att utbetalas kontant vid en extrastämman den 15 oktober.

Det är väldigt mycket pengar – det tror jag att vi allihop tycker. Vad ska man då använda denna ansevärd summa till? Men tji får man när man ska försöka komma på det, för det står ingenstans. Då kan man – som vanlig skattebetalare och speciellt som riksdagsledamot – undra om pengarna går rätt in i statsbudgeten för något särskilt. Är de öronmärkta för något? Behöver vi de här pengarna för att ordna något i flyktingsituationen? Då är jag den första att säga: Jajamensan, här har vi mycket att göra, och vi behöver de här pengarna. Men är det så att pengarna går in i ett svart hål i statsbudgeten för att täcka något som vi som beslutande ledamöter i riksdagen inte har en aning om tycker jag att det är ansvarslöst av regeringen. Framför allt handlar det om att vi allihop här kan känna oss lite lurade, när vi inte vet vart pengarna från de statliga bolagen tar vägen.

Jag vill också passa på att nämna att det från Swedavia, som äger de största flygplatserna och de enda lönsamma flygplatserna i landet, också tas ut pengar. Men framför allt var vinsten där 1 miljard förra året, 2014, medan de små, regionala flygplatserna, ofta drivna med kommunalt stöd, just nu kämpar för sin överlevnad.

Var är samhällsansvaret och helhetssynen? Det spelar väl ingen roll om vi lägger flera miljoner på destinationsutveckling i besöksnäringen och om vi satsar på lanthandlar, bensinmackor och annat på landsbygden om folk inte kan ta sig vare sig dit eller därifrån, eftersom det snart inte finns några tåg eller flyg som går. Då har vi inte haft en helhetssyn på vare sig statsmedlen som sådana eller det svenska samhället.

Herr talman! Jag skulle kunna prata mycket mer om detta. Det finns också ett annat problem. Det handlar inte bara om de statliga bolagen, där vi borde utvärdera och se mycket mer vad som händer, utan också om de myndigheter som leder till bolag. Jag vill passa på än en gång, när jag är här i kammaren, att omnämna problemet med Kriminalvården, som konkurrerar på en privat marknad med snickerier, tvätterier och andra verksamheter. Hade det varit ett bolag hade Konkurrensverket åtminstone kunnat titta på det på ett annat sätt. Men när det är en myndighet kommer de inte åt problemet på det viset.

Min slutkläm i denna debatt blir: Jo, jag är glad att vi har verksamheter i bolagsform, om de har en samhällsnytta. Om vi har offentliga medel som vi betalar stora verksamheter med ska de ha en samhällsnytta. Vi har 49 bolag än så länge, men jag är inte säker på att vi ska ha det i evig tid, utan det är viktigt att utvärdera. Jag kan dessutom säga att vi har 343 myndigheter, varav 245 är statliga förvaltningsmyndigheter, och då kan man inse att vi har något att göra även på det området när det gäller upphandlingsregler och konkurrens på den privata marknaden.

Anf. 105 HÅKAN SVENNELING (V):

Herr talman! Jag vill börja med att ställa mig bakom det Birger Lahti från Vänsterpartiet har framfört om de statliga bolagen.

Vi i Vänsterpartiet har i en längre motion under årets allmänna motionstid behandlat vår syn på de handelsavtal som det just nu förhandlas om runt om i världen. I fokus står framför allt TTIP-avtalet och den tvistlösningsmekanism som föreslås, kallad ISDS. I denna motion om handelspolitik finns ett av våra motionsyrkanden som behandlas i dagens betänkande om statliga företag och som jag nu ska behandla i mitt anförande.

Fallet med det statliga bolaget Vattenfalls två stämningar av Tyskland visar varför det vore klokt av riksdagen att ta makten över eventuella framtida stämningar från svensk sida gentemot andra länder. Jag säger inte att det alltid är fel i sak att stämma utan bara att vi måste tänka efter när vi som stat gör det.

I dag kan beslut om stämningar fattas i styrelserum på statliga bolag såsom Vattenfall men inte i vår regering eller här i Sveriges riksdag. Vattenfall har stämt Tyskland två gånger med hjälp av en ISDS-klausul i det avtal som heter Europeiska energistadgan. Den första stämningen var mot Hamburgs kommun, men då man inte kan stämma en kommun eller ett landsting i ett annat land direkt hamnar stämningen per automatik på statlig nivå.

Fallet i Hamburg rörde stadens beslut att införa striktare miljökrav på ett planerat kolkraftverk som Vattenfall avsåg att upprätta i Hamburg. Man ville skydda floden Elbe, som rinner genom staden. Fallet slutade med förlikning. Hamburg drog tillbaka delar av de miljökrav som man hade tänkt ställa. Annars hade de fått betala 1,4 miljarder euro, som Vattenfall krävde som kompensation.

Den andra stämningen skedde som reaktion på Tysklands politiska beslut att fasa ut kärnkraften. Vattenfall kräver där ett skadestånd på 43 miljarder kronor. Det baseras på uteblivna intäkter i samband med det tyska beslutet våren 2011 att lägga ned kärnkraften i Tyskland fram till år 2022. Den juridiska grunden är återigen Europeiska energistadgan. Den svenska regeringen kan man säga passivt har ställt sig bakom Vattenfalls skadeståndskrav. Fallet pågår fortfarande.

Många fall där det blir förlikning, inklusive fallet med Vattenfall mot Hamburg, leder till att miljökrav eller andra krav sänks. Företags möjlighet att stämma ger också en avskräckande effekt, eftersom endast hot om stämning riskerar att få konsekvenser för planerad lagstiftning. Det leder till vad man skulle kunna benämna regulatory chill effect, det vill säga att företagets stämningsmöjligheter gör att stater och kommuner behöver tänka ytterligare en gång innan de inför en ny reglering eller lag, om de funderar på det. Ett enkelt telefonsamtal kan vara ett smidigt sätt att lösa konflikter. Men genom att rättsprocesser är kostsamma och tidskrävande kan telefonsamtalet i stället utgöra ett förtäckt hot.

Frågan är mycket större än om de statliga bolagen agerar korrekt och lämpligt för att tillvarata bolagens intressen. Det handlar faktiskt om våra intressen som stat. De statliga bolagen äger vi gemensamt, alla medborgare i Sverige. Därför borde riksdagen ställa sig bakom Vänsterpartiets förslag om att återta makten från de statliga bolagsrummen och i stället föra makten hit till Sveriges riksdag, så att vi får makten att bestämma över våra internationella relationer. Vi borde också som ett lagstiftande nationellt

parlament vara oroliga över en utveckling där progressiv lagstiftning till skydd för människor och miljö hålls tillbaka genom hot om eventuella stämningar.

Med det vill jag yrka bifall till Vänsterpartiets reservation 2.

Anf. 106 HELENA LINDAHL (C) replik:

Herr talman! Jag har en fråga om någonting helt annat. Jag är som centerpartist lite intresserad av att få veta hur en värmlänning ställer sig till förslaget om att ta bort Inlandsinnovation och fokusera pengarna i ett nationellt bolag, när vi vet att 80 procent av allt riskkapital i dag hamnar i de större städerna. Det känns inte riktigt som Vänsterpartiets melodi att stödja ett sådant förslag. Därför skulle jag vilja ha Håkan Svennelings reflektioner över hur Vänsterpartiet kan gå med på en dylik sak.

Anf. 107 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Herr talman! Jag tackar Helena Lindahl för frågan. Birger Lahti och jag har delat upp detta på ett sådant sätt att han är ansvarig för de statliga bolagen och jag för den statliga kapitalförsörjningen. Det ska därför kunna funka alldeles utmärkt att svara på den här frågan.

Enligt den politik som Vänsterpartiet har fört menar vi att staten under en lång tid har delat upp det statliga riskkapitalet i alldeles för många bolag. Det har blivit spretigt och splittrande, och man har gett sig in i den statliga kapitalförsörjningen på lite olika grunder. Ibland har det handlat om branschspecifika åtgärder, och ibland har det handlat om geografiska åtgärder. Det har inte varit särskilt samlat, vilket vi kunde konstatera bland annat på utskottets hearing tidigt i våras om den statliga kapitalförsörjningen.

Utifrån dessa händelser har Vänsterpartiet under lång tid haft tanken att vi behöver samla statens riskkapitalägande på ett bättre sätt. Jag har själv besökt Almi ganska nyligen och sett hur framgångsrik den verksamheten blir med en tydlig stat. Det gör att vi tycker att det är bra att man samlar statens ägande.

Mot detta står det som Helena Lindahl anför, och som jag tycker att hon gör på ett mycket klokt och bra sätt, nämligen: Vad är risken med en nedläggning av Inlandsinnovation? Innebär det att staten inte tar ett fördjupat ansvar för norra Sverige eller för Värmland, Dalarna och andra delar?

Jag måste säga att jag kan dela din oro, Helena Lindahl, men att jag tror att det kommer att kunna gå bra.

Vi i Vänsterpartiet har till exempel i vår landsbygdsmotion föreslagit att de statliga riskkapitalbolagen på ett tydligare sätt ska redovisa var det statliga riskkapitalet hamnar. Det handlar såklart om vilka bolag det är fråga om och vilka branscher. Men det handlar också om var det geografiskt hamnar.

Jag skulle gärna se framför mig en modell där vi i behandlingen av statens budget och när det gäller riskkapital och annat tydliggör de regionala skillnaderna i Sverige och var staten placerar sitt kapital. Det hoppas jag att vi kan återkomma till här i kammaren.

Anf. 108 HELENA LINDAHL (C) replik:

Herr talman! Jag tackar Håkan Svenneling för ett konstruktivt svar och för att det finns en medvetenhet hos Vänsterpartiet att detta inte är odelat positivt och enkelt.

Jag personligen och Centerpartiet tycker att det är bra att man ser över det statliga riskkapitalet för att man ska se hur det kan användas mer effektivt. Sådant måste man hela tiden göra. Det är därför klokt.

Men problemet är att man tar pengar från de delar av landet där det är svårast att få tag i riskkapital – det är det som jag och Centerpartiet vänder oss emot – och att man sedan placerar det i någon central förvaltning.

Det som vi vet i dag är att det inte finns någon geografisk aspekt över huvud taget i denna utredning. Det innebär, som det ser ut i dag, att detta kommer att fokuseras kring de större städerna.

Vi ser i dag en centralisering i Sverige, och det har kommit många rapporter som visar att staten går i bränschen för centraliseringen och att man lämnar landsbygden före invånarna och flyttar in till större orter och till städer. Det är inte okej att staten ska vara den som centraliserar och drar jobben in till städerna. Samma sak gäller det statliga riskkapitalet.

Det finns en stor oro över att detta över huvud taget inte har tagits med i denna översyn och denna utredning. Det finns också en stor oro över att vår näringsminister Mikael Damberg, vid den interpellationsdebatt som jag hade med honom för två veckor sedan, inte heller såg denna problematik. Han sa bara: Det är min absoluta övertygelse att det kommer att lösa sig.

Jag kan inte bara lita på en absolut övertygelse och tro. Tro kan man göra i kyrkan. I Sveriges riksdag måste vi besluta.

Anf. 109 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Herr talman! Det sista som du tar upp, Helena Lindahl, tycker jag låter bra. Det känns mycket viktigt att vi i denna kammare från alla riksdagspartier lyfter fram vår oro och att vi faktiskt bevakar dessa frågor, så att vår näringsminister inte kan tro att allt ska gå bra.

Jag tycker inte att Inlandsinnovation i alla delar har lyckats med sitt uppdrag. Det är därför som jag också är positiv till att man gör förändringar. Jag tror att det är viktigt att se att det naturligtvis tar tid att bygga upp en verksamhet. Men Inlandsinnovation har inte ens nått ut över hela den geografi som man har haft ansvar för, enligt mitt sätt att se det.

När det gäller den utredning som föreslår en fond-i-fond-lösning kan jag dela det som Helena Lindahl lyfter fram om att man kanske skulle ha haft lite landsbygdsperspektiv i den. Jag har ibland blivit lite förvånad över utredarens slutsatser. Trots att han är från Hagfors i Värmland har han menat att det viktiga hela tiden är att fokusera där marknaden vill växa. Jag tror att man ska ha ett lite bredare perspektiv i vissa delar.

Jag delar även Helena Lindahls kritik beträffande att det är staten som flyttar. Det är någonting som jag också många gånger har lyft fram, senast i går i en interpellationsdebatt med civilministern.

Jag sitter också i den statliga landsbygdskommittén, som är en parlamentarisk utredning med riksdagens alla åtta partier. Där är också dessa frågor på dagordningen, alltså: Hur ser vi till att hela landet lever, och hur ser vi till att ha en sammanhållen landsbygdspolitik? Det är någonting som

jag hoppas att vi kan få med oss framåt och att vi kan se till att komma med konkreta förslag, så att vi får hela landet att leva.

Anf. 110 CARL SCHLYTER (MP):

Herr talman! Jag är inte ledamot i näringsutskottet, men dessa frågor engagerar mig väldigt mycket.

För drygt tio år sedan fick Vattenfalls ledningsgrupp en rapport, som de själva hade beställt, om deras kolaktiviteter i Polen. Av rapporten framgick att detta inte var vidare framgångsrikt. Det fanns ett stort missnöje, och mycket behövde göras.

I rapporten varnades det också för att om Vattenfall fortsatte att investera i kol och även kärnkraft fanns det mycket stora risker för mycket stora förluster, både ekonomiskt och imagemässigt. I rapporten rekommenderade man en kraftig och snabb övergång till förnybart.

Hade Vattenfalls ledning lyssnat till det som sas i rapporten hade vi sluppit 128 miljarder i avskrivningar i dag. Trots detta har ingen ställt någon i den styrelsen till ansvar för denna enorma förlust för skattebetalarna, miljön och Sveriges anseende.

Vad kan vi då göra för att detta inte ska upprepas? Jo, min syn på statligt ägande – några har haft en principiell hållning här – är att om det finns en risk för naturliga monopol eller om det finns en service som alla medborgare måste ha tillgång till och som kan vara svår att uppnå av geografiska skäl eller för att man inte har pengar nog, alltså av ekonomiska skäl, då är det naturligt att staten går in och säkerställer att alla medborgare har denna service.

Om detta är syftet med statligt ägande finns det inga skäl att gå och köpa kolkraft eller annat över hela världen. Då är syftet att så effektivt som möjligt generera en service till medborgarna. Det är för mig skälet till statligt ägande.

För att undvika att Vattenfall eller något annat bolag fortsätter att fatta denna typ av beslut är det viktigt att vi ändrar organisationsmodell. Den statliga styrningen har nämligen inte fungerat, oavsett regering. Det finns inte en glastruta kvar i glashuset som är hel efter att vi har kastat detta på varandra.

Det behövs en ny form av bolag som självstyr mot de mål som ägardirektiven ger. Då är allmänintressebolag en mycket intressant variant. De är baserade på en modell från England, Network Rail, som tillkom då den engelska tågprivatiseringen totalt hade misslyckats och det till slut blev dödsolyckor efter förseningar.

Denna nya modell har en konsensusbaserad struktur, där löntagare, kunder, tekniska experter och långgivare gemensamt i en konsensuskultur beslutar om att uppnå en målhierarki, där man sätter upp miljömål, punktlighet, säkerhet och så vidare och där finansierad stabilitet finns med. Då har man en struktur som självstyr mot de mål som är syftet med det offentliga ägandet.

Jag önskar därför att vi till nästa år hinner utveckla idéer och tankar kring nya sätt att organisera de statliga bolagen.

Sedan kommer vi till SJ, och riksdagen kommer att kritisera detta eftersom ingen har yrkat bifall till reservationen. Det är rimligt. Men detta är inte ansvarslost, eftersom det var en gammal regering som sa att vi var tvungna att ha en nettoskuldssättningsgrad på 0,5–1 gånger kapitalet och att

30–50 procent skulle vara utdelning. Därför plockade man ut en massa miljarder.

Nu är jag jätteglad eftersom det nu verkar som om vi alla är eniga om att vi inte ska göra detta. Det var fel.

Vi borde ha en ägarstyrning som innebär att statliga företag ska återkomma till riksdagen om de gör så här stora saker. Jag fick reda på detta av en vän som tipsade mig om att SJ hade en extra bolagsstämma. Jag läste sedan deras handlingar. Jag fick inte veta det genom någon formell procedur. Det är fel!

Vi som riksdag ska ha rätt att styra upp en regering – oavsett färg – och tydliggöra att den står inför ett val, nämligen att fullfölja gamla ägardirektiv om att ha en viss nettoskuldssättningsgrad eller att göra de investeringar som alla partier i riksdagen verkar vilja ha. Då borde regeringen ha ett tydligt mandat för att komma tillbaka till riksdagen och fråga om det gamla beslutet om nettoskuldssättningsgrad ska uppfyllas eller om vi vill ha tåg som fungerar.

Det vore en logisk struktur. Nu verkar det som att vi är överens i kammaren om att vi ska göra på det sättet i framtiden och inte plocka ut en massa pengar på det sätt som har gjorts hittills.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 20.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.00 på förslag av förste vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 16.00 då votering skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 16.00.

§ 20 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

JuU6 Domstolsdatalag

Punkt 1

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 2 (It-tekniska förutsättningar)

1. utskottet

2. res. 1 (M, C, FP, KD)

Votering:

184 för utskottet

128 för res. 1

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Prot. 2015/16:29
18 november

Partvis fördelning av rösterna:
För utskottet: 102 S, 39 SD, 24 MP, 19 V
För res. 1: 77 M, 20 C, 17 FP, 14 KD
Frånvarande: 11 S, 7 M, 9 SD, 1 MP, 2 C, 2 V, 2 FP, 2 KD, 1 -

Punkt 3 (Utvärdering av lagen)

1. utskottet
2. res. 2 (M, C, FP, KD)

Votering:

185 för utskottet
128 för res. 2
36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 102 S, 39 SD, 25 MP, 19 V
För res. 2: 77 M, 20 C, 17 FP, 14 KD
Frånvarande: 11 S, 7 M, 9 SD, 2 C, 2 V, 2 FP, 2 KD, 1 -

JuU8 Riksrevisionens granskningsrapport om återfall i brott

Punkt 1 (Kartläggning av Kriminalvårdens återfallsförebyggande arbete)

1. utskottet
2. res. 1 (M, C, FP, KD)

Votering:

185 för utskottet
128 för res. 1
36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 102 S, 39 SD, 25 MP, 19 V
För res. 1: 77 M, 20 C, 17 FP, 14 KD
Frånvarande: 11 S, 7 M, 9 SD, 2 C, 2 V, 2 FP, 2 KD, 1 -

Punkt 5 (Översyn av instruktioner och regleringsbrev)

1. utskottet
2. res. 5 (V)

Votering:

294 för utskottet
19 för res. 5
36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 102 S, 77 M, 39 SD, 25 MP, 20 C, 17 FP, 14 KD
För res. 5: 19 V
Frånvarande: 11 S, 7 M, 9 SD, 2 C, 2 V, 2 FP, 2 KD, 1 -

Punkt 9 (Återuppta den nedlagda utredningen En flexibel och effektiv kriminalvård)

1. utskottet

2. res. 9 (M, C, FP, KD)

Votering:

184 för utskottet

128 för res. 9

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 102 S, 38 SD, 25 MP, 19 V

För res. 9: 77 M, 20 C, 17 FP, 14 KD

Frånvarande: 11 S, 7 M, 10 SD, 2 C, 2 V, 2 FP, 2 KD, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU9 Gränsöverskridande informationsutbyte om trafiksäkerhetsrelaterade brott – genomförande av det nya CBE-direktivet

Kammaren biföll utskottets förslag.

CU6 Tydligare redovisningsregler och nya rapporteringskrav för utvinningsindustrin

Kammaren biföll utskottets förslag.

CU8 Ny instansordning för va-målen

Kammaren biföll utskottets förslag.

FiU7 Genomförande av Solvens II-direktivet på försäkringsområdet

Kammaren biföll utskottets förslag.

KU8 Ändringar i offentlighets- och sekretesslagen med anledning av Försvarexportmyndighetens avveckling

Kammaren biföll utskottets förslag.

SfU7 Ökad reglering av barns underhåll utanför underhållsstödet

Punkt 1 (Ökad reglering av barns underhåll utanför underhållsstödet)

1. utskottet

2. res. 1 (M, C)

Votering:

215 för utskottet

97 för res. 1

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 102 S, 38 SD, 25 MP, 19 V, 17 FP, 14 KD

För res. 1: 77 M, 20 C

Frånvarande: 11 S, 7 M, 10 SD, 2 C, 2 V, 2 FP, 2 KD, 1 -

Prot. 2015/16:29
18 november

Punkt 2 (Underhållsstöd)

1. utskottet
2. res. 2 (M, C)
3. res. 3 (SD)
4. res. 4 (KD)

Förberedande votering 1:

39 för res. 3

14 för res. 4

259 avstod

37 frånvarande

Kammaren biträdde res. 3.

Förberedande votering 2:

97 för res. 2

39 för res. 3

177 avstod

36 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Jessica Polfjärd (M) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Huvudvotering:

163 för utskottet

96 för res. 2

53 avstod

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 102 S, 25 MP, 19 V, 17 FP

För res. 2: 76 M, 20 C

Avstod: 39 SD, 14 KD

Frånvarande: 11 S, 8 M, 9 SD, 2 C, 2 V, 2 FP, 2 KD, 1 -

Punkt 3

Kammaren biföll utskottets förslag.

SfU8 Det kommunala vårdnadsbidraget avskaffas

Punkt 1 (Vårdnadsbidragets avskaffande)

1. utskottet

2. res. 1 (M, SD, KD)

Votering:

183 för utskottet

130 för res. 1

36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 102 S, 25 MP, 20 C, 19 V, 17 FP

För res. 1: 77 M, 39 SD, 14 KD

Frånvarande: 11 S, 7 M, 9 SD, 2 C, 2 V, 2 FP, 2 KD, 1 -

Punkt 2 (Vårdnadsbidraget)

1. utskottet

2. res. 2 (SD)

3. res. 3 (KD)

Förberedande votering:

40 för res. 2

14 för res. 3

259 avstod

36 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Jessica Polfjärd (M) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Huvudvotering:

260 för utskottet

38 för res. 2

15 avstod

36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 102 S, 77 M, 25 MP, 20 C, 19 V, 17 FP

För res. 2: 38 SD

Avstod: 1 SD, 14 KD

Frånvarande: 11 S, 7 M, 9 SD, 2 C, 2 V, 2 FP, 2 KD, 1 -

SoU2 Redovisning av fördelning av medel från Allmänna arvsfonden under budgetåret 2014

Kammaren biföll utskottets förslag.

NU4 Statliga företag

Punkt 3 (Statliga företag och investeringsskydd)

1. utskottet

2. res. 2 (V)

Votering:

293 för utskottet

19 för res. 2

1 avstod

36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 102 S, 77 M, 39 SD, 24 MP, 20 C, 17 FP, 14 KD

För res. 2: 19 V

Avstod: 1 MP

Frånvarande: 11 S, 7 M, 9 SD, 2 C, 2 V, 2 FP, 2 KD, 1 -

Punkt 5 (Övrigt om förvaltningen av statliga företag)

1. utskottet
2. res. 3 (M, C, FP, KD)
3. res. 4 (SD)

Förberedande votering:

126 för res. 3
39 för res. 4
148 avstod
36 frånvarande

Kammaren biträdde res. 3.

Tomas Tobé och Margareta B Kjellin (båda M) anmälde att de avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Huvudvotering:

149 för utskottet
127 för res. 3
37 avstod
36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 102 S, 2 M, 1 SD, 25 MP, 19 V
För res. 3: 75 M, 1 SD, 20 C, 17 FP, 14 KD
Avstod: 37 SD

Frånvarande: 11 S, 7 M, 9 SD, 2 C, 2 V, 2 FP, 2 KD, 1 -

Gunilla Nordgren och Jessica Polfjärd (båda M) anmälde att de avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Runar Filper (SD) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat nej.

Punkt 7 (Förvaltningen av SJ AB)

1. utskottet
2. res. 5 (S, MP, V)

Votering:

168 för utskottet
143 för res. 5
38 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 77 M, 39 SD, 1 MP, 20 C, 17 FP, 14 KD
För res. 5: 102 S, 22 MP, 19 V
Frånvarande: 11 S, 7 M, 9 SD, 2 MP, 2 C, 2 V, 2 FP, 2 KD, 1 -

Punkt 11 (Statens ägande av Inlandsinnovation AB)

1. utskottet
2. res. 8 (C)

Votering:

290 för utskottet
19 för res. 8
40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 77 M, 38 SD, 24 MP, 1 C, 19 V, 17 FP, 13 KD

För res. 8: 19 C

Frånvarande: 12 S, 7 M, 10 SD, 1 MP, 2 C, 2 V, 2 FP, 3 KD, 1 -

Kerstin Nilsson (S) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Staffan Danielsson (C) anmälde att han avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Emma Henriksson (KD) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

Prot. 2015/16:29

18 november

-----

§ 21 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Proposition

2015/16:46 Ändring i reglerna om aggressiv marknadsföring

§ 22 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 17 november

2015/16:194 Fler poliser i utsatta områden

av *Ellen Juntti* (M)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2015/16:195 Skattepolitikens målsättning

av *Anette Åkesson* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

§ 23 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 17 november

2015/16:328 Biståndet till Uganda

av *Boriana Åberg* (M)

till statsrådet Isabella Lövin (MP)

2015/16:329 Arbetsbördan för socialtjänsten

av *Cecilia Widegren* (M)

till statsrådet Åsa Regnér (S)

Prot. 2015/16:29
18 november

2015/16:330 Assistansersättningen

av *Sofia Fölster* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2015/16:331 Identifikation som grund för utfärdande av uppehållstillstånd

av *Anders Hansson* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2015/16:332 Familjehem

av *Sofia Fölster* (M)

till statsrådet Åsa Regnér (S)

2015/16:333 Registerbaserad forskning

av *Christer Nylander* (FP)

till statsrådet Helene Hellmark Knutsson (S)

2015/16:334 Människan bakom djuren

av *Magnus Oscarsson* (KD)

till statsrådet Sven-Erik Bucht (S)

2015/16:335 Vårdens medarbetare under stort tryck

av *Cecilia Widegren* (M)

till statsrådet Gabriel Wikström (S)

§ 24 Kammaren åtskildes kl. 16.15.

Förhandlingarna leddes

av förste vice talmannen från sammanträdets början till och med § 16 anf. 34 (delvis),

av andre vice talmannen därefter till och med § 17 anf. 73 (delvis),

av förste vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 15.00 och

av andre vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

LISA GUNNFORS

/Eva-Lena Ekman

§ 1	Justering av protokoll.....	1
§ 2	Avsägelser	1
§ 3	Anmälan om kompletteringsval.....	1
§ 4	Utökning av antalet suppleanter.....	2
§ 5	Val av extra suppleanter	2
§ 6	Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	2
§ 7	Ärenden för hänvisning till utskott	4
§ 8	Ärenden för bordläggning.....	4
§ 9	Domstolsdatalag.....	5
	Justitieutskottets betänkande 2015/16:JuU6.....	5
	Anf. 1 ANTI AVSAN (M)	5
	Anf. 2 SUSANNE EBERSTEIN (S)	6
	Anf. 3 ANTI AVSAN (M) replik	7
	Anf. 4 SUSANNE EBERSTEIN (S) replik.....	8
	Anf. 5 ANTI AVSAN (M) replik	8
	Anf. 6 ANDERS SCHRÖDER (MP)	8
	Anf. 7 TORBJÖRN BJÖRLUND (V).....	10
	(Beslut fattades under § 20.).....	10
§ 10	Riksrevisionens granskningsrapport om återfall i brott	10
	Justitieutskottets betänkande 2015/16:JuU8.....	10
	Anf. 8 ELLEN JUNTTI (M).....	10
	Anf. 9 TORBJÖRN BJÖRLUND (V).....	12
	Anf. 10 PETTER LÖBERG (S)	13
	Anf. 11 ELLEN JUNTTI (M) replik	15
	Anf. 12 PETTER LÖBERG (S) replik	15
	Anf. 13 ELLEN JUNTTI (M) replik	16
	Anf. 14 PETTER LÖBERG (S) replik	16
	Anf. 15 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP).....	17
	(Beslut fattades under § 20.).....	18
§ 11	Gränsöverskridande informationsutbyte om	
	trafiksäkerhetsrelaterade brott – genomförande av det	
	nya CBE-direktivet	18
	Justitieutskottets betänkande 2015/16:JuU9.....	18
	(Beslut fattades under § 20.).....	18
§ 12	Tydligare redovisningsregler och nya rapporteringskrav	
	för utvinningsindustrin.....	18
	Civilutskottets betänkande 2015/16:CU6.....	18
	Anf. 16 CAROLINE SZYBER (KD)	18
	Anf. 17 JOHANNA HARALDSSON (S)	19
	Anf. 18 CAROLINE SZYBER (KD) replik.....	21
	Anf. 19 JOHANNA HARALDSSON (S) replik	21
	Anf. 20 CAROLINE SZYBER (KD) replik.....	21
	Anf. 21 JOHANNA HARALDSSON (S) replik	21
	Anf. 22 CARL-OSKAR BOHLIN (M)	22
	Anf. 23 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD).....	23
	Anf. 24 EMMA HULT (MP)	24
	Anf. 25 CARL-OSKAR BOHLIN (M) replik.....	24

Anf. 26 EMMA HULT (MP) replik.....	25
Anf. 27 CARL-OSKAR BOHLIN (M) replik.....	25
Anf. 28 EMMA HULT (MP) replik.....	25
Anf. 29 OLA JOHANSSON (C).....	25
Anf. 30 LOTTA JOHANSSON FORNARVE (V)	26
Anf. 31 ROBERT HANNAH (FP).....	27
(Beslut fattades under § 20.)	28
§ 13 Ny instansordning för va-målen	28
Civilutskottets betänkande 2015/16:CU8.....	28
(Beslut fattades under § 20.)	28
§ 14 Genomförande av Solvens II-direktivet på	
   försäkringsområdet	28
Finansutskottets betänkande 2015/16:FiU7	28
Anf. 32 BÖRJE VESTLUND (S).....	28
Anf. 33 JÖRGEN ANDERSSON (M)	30
(Beslut fattades under § 20.)	33
§ 15 Ändringar i offentlighets- och sekretesslagen med	
   anledning av Försvarexportmyndighetens avveckling.....	33
Konstitutionsutskottets betänkande 2015/16:KU8	33
(Beslut fattades under § 20.)	33
§ 16 Ökad reglering av barns underhåll utanför	
   underhållsstödet.....	33
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2015/16:SfU7	33
Anf. 34 TINA GHASEMI (M).....	33
Anf. 35 JENNIE ÅFELDT (SD).....	35
Anf. 36 SOLVEIG ZANDER (C).....	35
Anf. 37 ROLAND UTBULT (KD).....	36
Anf. 38 PATRIK ENGSTRÖM (S)	38
Anf. 39 TINA GHASEMI (M) replik	39
Anf. 40 PATRIK ENGSTRÖM (S) replik	40
Anf. 41 TINA GHASEMI (M) replik	40
Anf. 42 PATRIK ENGSTRÖM (S) replik	40
Anf. 43 SOLVEIG ZANDER (C) replik.....	41
Anf. 44 PATRIK ENGSTRÖM (S) replik	41
Anf. 45 SOLVEIG ZANDER (C) replik.....	41
Anf. 46 PATRIK ENGSTRÖM (S) replik	42
Anf. 47 RICKARD PERSSON (MP).....	42
Anf. 48 SOLVEIG ZANDER (C) replik.....	43
Anf. 49 RICKARD PERSSON (MP) replik.....	43
Anf. 50 SOLVEIG ZANDER (C) replik.....	43
Anf. 51 RICKARD PERSSON (MP) replik.....	44
Anf. 52 CHRISTINA ÖRNEBJÄR (FP).....	44
(Beslut fattades under § 20.)	45
§ 17 Det kommunala vårdnadsbidraget avskaffas.....	45
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2015/16:SfU8	45
Anf. 53 TINA GHASEMI (M).....	45
Anf. 54 LINUS BYLUND (SD).....	47
Anf. 55 ROLAND UTBULT (KD).....	48
Anf. 56 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S)	50
Anf. 57 ROLAND UTBULT (KD) replik.....	51

Anf. 58 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S) replik	51
Anf. 59 ROLAND UTBULT (KD) replik	52
Anf. 60 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S) replik	52
Anf. 61 TINA GHASEMI (M) replik	53
Anf. 62 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S) replik	53
Anf. 63 TINA GHASEMI (M) replik	53
Anf. 64 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S) replik	54
Anf. 65 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP)	54
Anf. 66 ROLAND UTBULT (KD) replik	56
Anf. 67 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP) replik	56
Anf. 68 ROLAND UTBULT (KD) replik	57
Anf. 69 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP) replik	57
Anf. 70 SOLVEIG ZANDER (C)	58
Anf. 71 ROLAND UTBULT (KD) replik	59
Anf. 72 SOLVEIG ZANDER (C) replik	59
Anf. 73 ROLAND UTBULT (KD) replik	59
Anf. 74 SOLVEIG ZANDER (C) replik	60
Anf. 75 CHRISTINA ÖRNEBJÄR (FP)	60
Anf. 76 JAN ERICSON (M)	61
Anf. 77 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP) replik	62
Anf. 78 JAN ERICSON (M) replik	63
Anf. 79 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP) replik	63
Anf. 80 JAN ERICSON (M) replik	64
(Beslut fattades under § 20.)	64

§ 18 Redovisning av fördelning av medel från Allmänna

arvsfonden under budgetåret 2014	64
Socialutskottets betänkande 2015/16:SoU2	64
(Beslut fattades under § 20.)	64

§ 19 Statliga företag .....

Näringsutskottets betänkande 2015/16:NU4	65
Anf. 81 PER-ARNE HÅKANSSON (S)	65
Anf. 82 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M)	66
Anf. 83 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD)	69
Anf. 84 ELISABET KNUTSSON (MP)	70
Anf. 85 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD) replik	72
Anf. 86 ELISABET KNUTSSON (MP) replik	72
Anf. 87 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD) replik	72
Anf. 88 ELISABET KNUTSSON (MP) replik	73
Anf. 89 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M) replik	73
Anf. 90 ELISABET KNUTSSON (MP) replik	73
Anf. 91 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M) replik	73
Anf. 92 ELISABET KNUTSSON (MP) replik	74
Anf. 93 HELENA LINDAHL (C)	74
Anf. 94 PER-ARNE HÅKANSSON (S) replik	76
Anf. 95 HELENA LINDAHL (C) replik	76

Anf. 96 PER-ARNE HÅKANSSON (S) replik	76
Anf. 97 HELENA LINDAHL (C) replik	77
Anf. 98 BIRGER LAHTI (V)	77
Anf. 99 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M) replik.....	79
Anf. 100 BIRGER LAHTI (V) replik	79
Anf. 101 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M) replik.....	80
Anf. 102 BIRGER LAHTI (V) replik	80
Anf. 103 BENGT ELIASSON (FP).....	80
Anf. 104 PENILLA GUNTHER (KD).....	82
Anf. 105 HÅKAN SVENNELING (V)	85
Anf. 106 HELENA LINDAHL (C) replik	86
Anf. 107 HÅKAN SVENNELING (V) replik	86
Anf. 108 HELENA LINDAHL (C) replik	87
Anf. 109 HÅKAN SVENNELING (V) replik	87
Anf. 110 CARL SCHLYTER (MP).....	88
(Beslut fattades under § 20.)	89
Ajournering.....	89
Återupptagna förhandlingar	89
§ 20 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	89
JuU6 Domstolsdatalog	89
JuU8 Riksrevisionens granskningsrapport om återfall i brott.....	90
JuU9 Gränsöverskridande informationsutbyte om trafiksäkerhetsrelaterade brott – genomförande av det nya CBE-direktivet	91
CU6 Tydligare redovisningsregler och nya rapporteringskrav för utvinningsindustrin.....	91
CU8 Ny instansordning för va-målen	91
FiU7 Genomförande av Solvens II-direktivet på försäkringsområdet.....	91
KU8 Ändringar i offentlighets- och sekretesslagen med anledning av Försvarsexportmyndighetens avveckling.....	91
SfU7 Ökad reglering av barns underhåll utanför underhållsstödet.....	91
SfU8 Det kommunala vårdnadsbidraget avskaffas	92
SoU2 Redovisning av fördelning av medel från Allmänna arvsfonden under budgetåret 2014	93
NU4 Statliga företag	93
§ 21 Bordläggning.....	95
§ 22 Anmälan om interpellationer	95
§ 23 Anmälan om frågor för skriftliga svar	95
§ 24 Kammaren åtskildes kl. 16.15.	96